

Ondero   Onderwerp   Reactie op kadernota meerjarenprogramma
Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen

Steller   Jeroen Engels

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon   (050) 367 83 31   Bijlage(n) 5

Ons kenmerk   5882773

Datum   31-08-2016   Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

De Nationaal Coördinator Groningen heeft een kadernotitie opgesteld voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen (MJP). De kadernotitie maakt de beleidskeuzes die in de tweede helft van 2016 in het verschiep liggen, inzichtelijk. De notitie is voorgelegd aan de 12 gemeenten, de provincie, het Rijk en de partners die deel uitmaken van de Maatschappelijke Stuurgroep. De partijen kunnen schriftelijk reageren op de beleidskeuzes. De NCG gebruikt de reacties om het MJP te actualiseren en de wensen van partijen zo goed mogelijk te verwerken.

Op 4 november 2015 presenteerde de Nationaal Coördinator Groningen het eerste meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. Ons college heeft voor Groningen als één van de vier clusters een eigenstandige inbreng geleverd voor het MJP, na een uitgebreid proces met uw raad. Uw raad heeft op 27 januari 2016 ingestemd met het meerjarenprogramma. In het Meerjarenprogramma 2016-2020 is opgenomen dat jaarlijks een nieuw programma voor vijf jaar wordt opgesteld. Hierin worden andere of verbeterde inzichten opgenomen. Met de kadernotitie is het proces van actualiseren van start gegaan. Wij hebben twee kwartaalrapportages, die een inzicht geven in de behaalde resultaten vanaf 1 januari tot en met 31 juli 2016, bij deze brief gevoegd.

Concept-reactie

Wij hebben destijds bij het eerste MJP het vertrouwen uitgesproken in de voorgestelde werkwijze, met de onzekerheden op dat moment en de ervaring die nog moest worden op gedaan. Ons college concludeert op basis van de kwartaalrapportages dat inmiddels een groot aantal stappen is gezet. Zo is er een start gemaakt met de gebiedsgerichte aanpak in vijf kernen binnen de 0,2g-contour, is de tijdelijke waardvermeerderingsregeling verbreed, zijn uiteenlopende onderzoeken uitgevoerd en zijn er onafhankelijke arbiters actief die een bindende uitspraak kunnen doen over complexe shadedossiers. Kortom, het kon minder.

Ook is er recent duidelijkheid gekomen over het Arcadis-onderzoek naar de schades buiten de schadecontouren. De aanpak voor bouwkundige versterking bevindt zich nog in de ontwikkelfase, validatieonderzoeken lopen nog en nieuwe ontwikkelingen dienen zich continu aan. We stelden in onze zienswijze op het MJP dat de voortdurende berichtgeving over steeds andere of zelfs tegenstrijdige inzichten niet bijdraagt aan het herstel van vertrouwen. In onze zienswijze op het ontwerpbesluit gaswinning vindt u voorbeelden hiervan (brief die op 2 augustus gezonden is aan de minister, kenmerk 5835680). Er ligt een duidelijke relatie tussen het MJP en de verantwoordelijkheid voor de gaswinning. De bovengrondse effecten van gaswinning zoals veiligheid, schade, veiligheidsgevoel, leefbaarheid en economie wegen nog onvoldoende mee bij het ontwerpbesluit van de minister. Thema's waar de NCG regie op voert.

Doortrekken huidige aanpak

De kadernota vormt de opmaat voor het programma van 2017 en geeft ons inzicht in de (eventuele) beleidskeuzes. Maar niet meer dan dat. Ons college ziet de kadernota vooral als agenderend document, keuzes kunnen nog niet gemaakt worden. Nog onvoldoende duidelijk is wat de NCG als publiek regisseur adviseert, op grond van welke doelstellingen, tegen welke consequenties en op welk moment. Dat maakt het voor de overheden en instellingen lastig om concreet op de opsomming van beleidskeuzes te reageren. De vraag is wat dit betekent voor de politieke discussie over de kadernota. We zien het topje van een ijsberg, maar wat er zich onder de oppervlakte bevindt? We weten nu nog te weinig wat wenselijk, noodzakelijk en haalbaar is.

Wij begrijpen dat er op dit moment kennis en ervaring wordt opgedaan met inspectieprogramma's, dat onderzoeks- en validatietrajecten nog lopen en nieuwe kaders nog vertaald moeten worden. Ons college kan zich ook voorstellen dat de gekozen aanpak van 2016 ook voor 2017 onverminderd wordt doorgezet: een 'no regret' benadering in de kern van het aardbevingsgebied. Op die plekken beginnen waarvan verondersteld mag worden dat daar ook bij gevalideerde nieuwe uitgangspunten de noodzaak van ingrijpen en versterken het grootst is. Dat kan voor de stad Groningen betekenen dat de komende jaren minder inzet wordt gedaan, dan wij in 2015 aannamen. Was bij de ontwikkeling van en het gesprek over het vorige MJP er sprake van een dreiging waarbij versterking mogelijk aan de orde was, bij de huidige stand van zaken is deze kans flink afgenomen. Wij vernemen graag de reactie van de NCG hierop.

Wij wijzen daarbij op de termijn die de minister aan de opgave heeft verbonden: binnen 5 jaar voldoen de huizen aan de norm voor aardbevingsbestendige bouw.

Ons college heeft op verschillende momenten bij de minister en de NCG het belang van een heldere en eerlijke nieuwbouwregeling bepleit. Ook hier zijn wij van mening dat in het gehele proces van beoordeling en afhandeling de NAM geen inhoudelijke rol moet spelen, slechts als financier van de redelijke meerkosten. Dit zien wij graag bevestigd in het MJP.

Schades prioriteit geven in aanpak

Binnen de huidige aanpak willen we één onderwerp meer prioriteit geven. In de rapporten van mei en juli 2016 toont de Rijksuniversiteit Groningen het verband aan tussen schade, veiligheidsgevoel en gezondheidsklachten van inwoners. Schade in de omgeving en schade thuis leidt tot méér gevoelens van onveiligheid. Het hebben van meerdere keren schade betekent een grotere kans op (geestelijke) gezondheidsklachten en meer huisartsbezoek.

Het huidige systeem van schadeherstel kost veel tijd en geld. Door de inzet van taxateurs, contra-expertises en juristen zit er vaak meer geld in het proces zelf, dan in de daadwerkelijke herstelmaatregel. Wij vinden dat schade snel en ruimhartig moet worden verholpen met processen die zo eenvoudig mogelijk zijn. Geld dat nu in het proces wordt gestoken, kan worden ingezet voor schadeherstel en compensatie: een ruimhartiger herstel en minder gedoe. Dit draagt dan weer bij aan sneller herstel en aan het doel om vertrouwen terug te krijgen. In het gehele proces van schadebeoordeling en -afhandeling moet de NAM geen inhoudelijke rol spelen, slechts als financier van de schadebetaling. Ditzelfde geldt ook voor de positie van NAM in de regelingen die een vorm van compensatie voor de inwoners vormen. Wij hebben in onze zienswijze op het winningsplan aangedrongen de NAM op afstand te zetten.

Het lijkt ons wenselijk om flankerend beleid op het gebied van duurzaamheid, leefbaarheid en economie meer te benaderen vanuit schades, dan alleen vanuit bouwkundige versterking. Wij zien graag de reactie van de NCG op dit punt, ook vanuit de constatering dat de verwachte dreiging afneemt en dat daarmee de mogelijke versterkingsopgave in omvang afneemt. Zeker voor wat de gemeente Groningen betreft. Wel staat vast dat de komende jaren schade aan gebouwen en objecten zal blijven ontstaan.

Transparantie

Er is tot nu toe geen transparante activiteitenplanning en totaalbegroting beschikbaar. Voor het maken van beleidskeuzes is inzicht nodig in beschikbare financiële middelen en capaciteit.

In de bijlagen vindt u een samenvatting van de zienswijze op de het MJP 2016 en een meer inhoudelijk reactie op de afzonderlijke punten die wat ons college in het MJP 2017 (beter) beantwoord dienen te worden.

Proces.

Inmiddels heeft u maandag 5 september gekozen voor een bespreking van de kadernota en een toelichting daarop. De gemeenten worden via de stuurgroep gevraagd voor 3 oktober 2016 schriftelijk te reageren op de kadernota. Begin november verschijnt het geactualiseerde Meerjarenprogramma. Dit moet na bespreking in de gremia leiden tot vaststelling op 13 december 2016 in ons college. Wij geven u alvast in overweging om in november het geactualiseerde MJP te agenderen.

Graag gaan wij met uw raad in gesprek over de kadernota en de route naar een geactualiseerd Meerjarenprogramma,

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Bijlagen

1. Kadernota voor actualisatie meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen
2. Kwartaalrapportage januari t/m maart 2016
3. Kwartaalrapportage april t/m juni 2016
4. Brief 25-11-2015 zienswijze gemeente Groningen op MJP 2016-2020
5. Aanvulling concept-reactie op kadernota vanuit gemeente Groningen

BIJLAGE 1 t/m 5
(5a)

Nationaal Coördinator Groningen

Rapportage eerste kwartaal 2016

Nationaal Coördinator Groningen

Datum: 17-05-2016

Status: Definitief

INHOUD

Leeswijzer	pag. 3
Inleiding	pag. 4
1. Schade herstel	pag. 5
2. Gebiedsgericht werken en versterken	pag. 6
3. Instrumentarium	pag. 10
4. Maatschappelijke en Bestuurlijke Stuurgroep	pag. 13
5. Kansrijk	pag. 16
6. Onderzoeken	pag. 21

Leeswijzer

Voor u ligt de kwartaalrapportage van het eerste kwartaal 2016 van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Dit is de eerste kwartaalrapportage en deze geeft u zowel een kwantitatief als een kwalitatief overzicht van de activiteiten van de NCG.

De rapportage geeft u allereerst een cijfermatig inzicht. Het gaat daarbij om aantallen afgehandelde reguliere schadegevallen. Ook treft u informatie aan over de aantallen uitgevoerde versterkingen, het aantal complexe gevallen en aantallen die door de Commissie Bijzondere Situaties worden behandeld.

Vervolgens wordt aandacht gegeven aan het Gebiedsgericht werken en het versterken. Na een beschrijving van de stand van zaken van de verschillende instrumenten, volgt een uiteenzetting van de rol en bijdragen van de Maatschappelijke en de Bestuurlijke Stuurgroepen.

Na een activiteitenoverzicht per thema (Kansrijk) volgt als afsluiting een stand van zaken van de in het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen genoemde onderzoeken

Inleiding

Op 18 december jl. is het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen door rijk, provincie en gemeenten vastgesteld. Veel van de daarin genoemde acties en initiatieven moeten nader worden uitgewerkt. De behandeling van complexe schadegevallen is per 1 januari over gegaan van het CVW/NAM naar de NCG. Het schadeproces is ingericht en de arbiters zijn inmiddels van start. De aanpassing van het schadeprotocol wordt stapsgewijs aangepakt.

In samenspraak met inwoners en gemeenten zijn de inspecties en de engineering van de eerste 1.500 woningen gestart. In de afgelopen maanden hebben hierover informatiebijeenkomsten voor bewoners plaatsgevonden. Ook vindt overleg plaats over de volgende fase van de versterking van de corporatiewoningen. De Versterkingspunten in Loppersum, 't Zandt, Overschild, Ten Post en Appingedam zijn inmiddels ingericht.

Het onderwijsprogramma is door gemeenten en schoolbesturen nader uitgewerkt.

Een pilot voor de koopregeling is opgezet en van start gegaan.

Het leefbaarheidsprogramma is volop in uitvoering en gezamenlijk met alle betrokken organisaties hebben hierover informatieavonden plaats gevonden. De invulling van "kansrijk" wordt daarmee herkenbaar.

Onderzoeken vinden plaats naar bijvoorbeeld de oorzaken van de schades of het veiligheidsbeleid voor de industrie. Ook is de RUG in opdracht van de NCG gestart met een onderzoek naar de effecten van aardbevingen op de gezondheid, de eerste resultaten zijn op 29 april gepresenteerd.

Niet alleen het formuleren van het programma, maar ook de uitvoering is een gezamenlijke zaak van rijk, provincie, gemeenten en maatschappelijke organisaties. Veel is in beweging en vraagt een inspanning van tal van partijen.

Deze rapportage laat zien wat er in beweging is en welke voortgang er geboekt wordt.

Daarmee wordt het gezamenlijke werk controleerbaar en is er transparantie, ook over de discussies die hiermee gepaard gaan.

Hans Alders,
Nationaal Coördinator Groningen

1. Schade herstel

In dit hoofdstuk treft u cijfermatige overzichten aan van respectievelijk regulier schade herstel, de versterkingen die zijn uitgevoerd en de aantallen complexe schadegevallen.

NAM is verplicht schade als gevolg van aardbevingen te compenseren. De procedure voor afhandeling van schade was tot 5 januari 2015 in handen van NAM. Vanaf 5 januari 2015 heeft het CVW de schadeafhandeling van NAM overgenomen. De NCG monitort de schadeafhandeling en heeft regulier overleg met NAM en CVW hierover. Daarnaast wordt periodiek het schadeprotocol herzien, zoals beschreven in het Meerjarenprogramma (MJP) Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. Onderstaande tabellen schetsen het verloop van de schadeafhandelingsprocedure. Voor alle getallen geldt de periode van 4 januari tot 3 april. De formele doorlooptijd van de schadeafhandelingsprocedure is veertig weken. Dit kan betekenen dat als er in een bepaalde periode sprake is van veel schademeldingen, zich dit op een later tijdstip vertaalt in een hoog aantal schademeldingen die een bepaalde stap in het proces doorlopen. Dit verklaart ook waarom er meer rapportages verzonden zijn, dan dat er schademeldingen geweest zijn in het eerste kwartaal.

Tabel 1 en 2: aantallen aangaande reguliere schademeldingen

Reguliere schademeldingen in kwartaal 1 van 2016

Nieuwe meldingen in behandeling genomen	7.201
Schade expert ingepland	5.507
Bezoek schade expert	5.455
Rapportage verzonden	6.180
Akkoord bewoner	4.841
Contra expertises	2.157
Nog openstaande meldingen incl. overgenomen NAM cases	21.004

Totaal aantal reguliere schademeldingen (incl. overgenomen NAM cases) sinds oprichting CVW

Meldingen in behandeling genomen	41.712
Schade expert ingepland	37.446
Bezoek schade expert	37.063
Rapportage verzonden	36.409
Akkoord bewoner	23.907
Contra expertises	4.956
Nog openstaande meldingen	21.004

Tabel 3 en 4: aantallen aangaande versterkingen

Versterkingen in kwartaal 1 van 2016

Aantal afgeronde versterkingen	78
op norm ¹	54
niet op norm ²	24
Veiliggesteld ³	28
Veiliggestelde HRBE ⁴⁵	143

¹ Op norm houdt in dat de versterking is uitgevoerd volgens de Nederlandse PraktijkRichtlijn (NPR)

² Niet op norm betekent dat de versterking niet conform de NPR heeft plaatsgevonden; deze was destijds nog niet beschikbaar.

³ Veiligstellen houdt in dat de onveilige situatie is opgelost

⁴ De onveilige situatie is opgelost, hierbij is sprake van het daadwerkelijke vervangen van HRBE's (bv. schoorstenen)

⁵ HRBE's : Hoog Risico Bouw Elementen

Totaal aantal versterkingen sinds oprichting CVW

Aantal afgeronde versterkingen	405
Waarvan op norm	96
Waarvan niet op norm	309
Veiliggesteld	170
Veiliggestelde HRBE	792

Er zijn 122 rode knop procedures gestart (meldingen waarbij bewoners zich onveilig voelen). Hiervan zijn er 31 gegronnd verklaard en is de "acuut onveilig situatie" veilig gesteld. Er zijn geen uitplaatsingen voorgekomen.

Cijfers aangaande complexe schades bij NCG en bijzondere situaties worden hieronder weergegeven.

Tabel 5: aantallen aangaande complexe schades

Complexe schades

Totaal aantal meldingen		74		
Totaal aantal zaken in voorbereiding		15	Percentage in voorbereiding	20%
Totaal aantal zaken in uitvoering		29	Percentage in uitvoering	39%
Totaal aantal zaken afgehandeld via:	Proces vlot getrokken	21	Tcbb: Technische commissie bodembeweging CBS: Commissie bijzondere situaties OR: Onafhankelijke Raadsman CVW: Centrum Veilig Wonen NCG: Nationaal Coördinator Groningen	
	Bemiddelingsvoorstel NCG	0		
	Verwijzing naar arbiter	1		
	Verwijzing naar Tcbb	0		
	Verwijzing naar CBS	3		
	Verwijzing naar OR	1		
	Monitoring CVW	3		
Geen actie NCG	1			
Totaal afgehandelde zaken		30	Percentage afgehandeld	41%
Totaal		74		100%

Tabel 6: aantallen aangaande Commissie Bijzondere Situaties

Commissie Bijzondere Situaties

Aantal aanmeldingen:	13	Afgehandelde aanmeldingen:	3
		Nog openstaand:	10
Aantal opgekochte huizen eerste kwartaal			0
Aantal opgekochte huizen in tweede kwartaal tot 09-05-2016			3
Stand van zaken op 01-01-2016			
Totaal aantal aanmeldingen			156
In behandeling			25
Definitief afgehandeld			131

2. Gebiedsgericht werken en versterken

In het Meerjarenprogramma staat beschreven dat langs vier lijnen de versterking zal worden opgestart. Te weten van binnen naar buiten, te starten met de meest kwetsbare gebouwen, gebouwen waar veel mensen bijeenkomen en continuïteit van lopende projecten. In het Meerjarenprogramma zijn voor de eerste ronde vijf prioritaire gebieden aangewezen. Voor deze vijf gebieden zijn projectstaven aangetrokken, in elk gebied één (Loppersum, 't

Zandt, Ten Post, Overschild en Opwierde-Zuid (Appingedam). De projectstaven bestaan uit een projectmanager, projectleider en bewonersbegeleiders. Zij zijn gehuisvest in de betreffende plaatsen in een zogenaamd Versterkingspunt. Dat is de plek waar de staf werkt en inwoners terecht kunnen als zij vragen hebben over bijvoorbeeld de inspectie van hun woning.

De projectmanagers hebben inmiddels hun projectgroepen ingericht en werken onder sturing van vier lokale stuurgroepen, voor iedere gemeente één (Loppersum en 't Zandt vallen beide onder Loppersum).

Voor fase één van ronde één van de aangewezen prioritaire gebieden is het inspectieprogramma vastgesteld. Het gaat hierbij om de inspectie en engineering (doorrekening) van bijna 1.500 woningen.

De selectie van de woningen is gebaseerd op het principe van het starten van de meest kwetsbare woningen, de rijwoningen van na 1960. Vanuit de gedachte van een gebiedsgerichte aanpak om maximaal te kunnen koppelen is bij de aanwijzing van de adressen gekozen voor stedenbouwkundige aaneengesloten eenheden. Het inspectieprogramma bevat daarom naast rijwoningen ook enkele tweekappers en vrijstaande woningen. De laatst genoemde categorieën zijn vanuit de risicobenadering niet direct als eerste nodig, maar resultaten geven wel een heel goed beeld over de omvang van de totale versterkingsopgave. De beschikbare risicoberekeningen zijn gebaseerd op theoretische inzichten. In de praktijk moet door inspecties, modelleren en doorrekenen blijken of de veronderstelling dat twee-onder-een-kap en vrijstaande woningen sterker zijn dan de rijwoningen gestaafd worden.

Om de bewoners te informeren over dit inspectieprogramma zijn op 19 maart in alle vijf plaatsen informatiebijeenkomsten georganiseerd, ruim 1.000 inwoners hebben deze bijeenkomsten bezocht. Vervolgens zijn de inwoners van wie de woning in de eerste fase wordt geïnspecteerd uitgenodigd voor informatiebijeenkomsten in april en mei. Deze bijeenkomsten zijn goed bezocht.

Er zijn verschillende trajecten in voorbereiding, waaronder de planning van de inspecties/engineering en het inspectieprogramma voor thema's buiten de gebiedsgerichte aanpak, zoals scholen, zorg, agro, nieuwbouw, typologieën met verhoogd risico profiel en dergelijke.

1. Appingedam

Op 21 maart 2016 is het tijdelijke Versterkingspunt in Appingedam geopend, in het Stadskantoor van de gemeente Appingedam.

Op 1 mei is het definitieve Versterkingspunt geopend, in het kantoor van de voormalige kartonfabriek Eendracht. De ruimte is geschikt als werk- en vergaderplek en er kunnen (groepen) bewoners ontvangen worden.

Sinds de opening zijn een handjevol bewoners binnengelopen. Sommige bewoners zochten telefonisch contact, ook van buiten Appingedam overigens. Rond de informatieavond van 21 april is vooral contact via e-mail geweest met genodigden. Het was een zinvolle bijeenkomst waar bewoners van de wijk informatie kregen over de inspecties.

Er zijn inmiddels ongeveer dertig huisbezoeken afgelegd en binnenkort starten de eerste daadwerkelijke inspecties in de woningen. De gesprekken aan de keukentafel verlopen in een positieve sfeer, tot nu toe is er één bewoner die inspectie niet op prijs stelt.

2. Loppersum

De projectstaf van het Versterkingspunt in Loppersum is bijna compleet. Vanaf de opening per 19 maart maken elke dag enkele inwoners gebruik van de mogelijkheid om (uiteenlopende) vragen te stellen. Ook komen er via de telefoon en e-mail vragen binnen. In totaal zijn er ca. zestig klantcontacten geweest in de periode 19 maart-26 april.

In 2016 worden in Loppersum voor vier deelgebieden inspecties voor de versterkingsopgave uitgevoerd. Op 19 en 26 april is voor de eerste twee gebieden een informatiebijeenkomst georganiseerd voor inwoners van het betreffende deelgebied. De planning en intensieve inspecties zijn toegelicht. Beide avonden zijn in goede sfeer verlopen. Op 11 en 23 mei volgen de andere twee gebieden. Daarnaast worden de voorbereidingen getroffen voor het opzetten van de projectorganisatie in de deelgebieden met de verschillende betrokken partijen.

3. 't Zandt

Op 21 maart 2016 is het tijdelijk Versterkingspunt in 't Zandt geopend, in het dorps huis. De eerste weken zijn rustig verlopen en in goed contact met de bezoekers aan het dorps huis die even kwamen kijken. Op 4 mei is het definitieve Versterkingspunt geopend, in de pastoriewoning aan de Hoofdstraat 56. De projectstaf is vanaf 2 mei compleet.

De eerste weken kwamen tussen de drie en zeven bewoners langs op het Versterkingspunt. In totaal zijn er ca. driewintig klantcontacten geweest. De inwoners van de elf koopwoningen van het eerste cluster zijn bezocht, bij tien koopwoningen hebben keukentafelgesprekken plaatsgevonden.

In 2016 worden in 't Zandt voor 2 deelgebieden inspecties voor de versterkingsopgave uitgevoerd. Op 20 april is voor het eerste deelgebied een informatiebijeenkomst georganiseerd voor bewoners. De planning en uitgebreide inspecties zijn toegelicht. De eerste bijeenkomst is in goede sfeer verlopen. Op 17 mei volgt de bijeenkomst voor het andere gebied.

Naast de lokale stuurgroepen voor de bovenstaande gebieden zijn voor de verschillende gebiedenclusters cluster- en regionale stuurgroepen ingesteld:

De Marne, Eemmond, Delfzijl, Appingedam en Loppersum (MEDAL)

Cluster Stuurgroep

Doel: Input leveren voor de actualisering van het Meerjarenprogramma

Frequentie: Eens in per kwartaal

Voorz. Burgemeester, secr. Gebiedscoördinator NCG, Burgemeester(s), Gemeentesecretaris(sen), directeur NCG

Binnen MEDAL wordt de combinatie gezocht met de stuurgroep die actief is voor het Woon- en Leefbaarheidsplan. Hierin zitten naast de gemeentelijke- en provinciale vertegenwoordigers ook vertegenwoordigers vanuit het onderwijs, zorg en de woningcorporaties

Lokale Stuurgroep

Doel: Het vaststellen van projectopdrachten en versterkingsplannen en de voortgang hiervan bewaken.

Frequentie: Eens per maand.

Voorz. Burgemeester, secr. gemeentelijk coördinator, wethouder(s), directeur NCG, Gebiedscoördinator NCG, projectmanager(s) gebied

4. Overschild

Op 9 mei zijn bewoners van 14 woningen uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst. Eind mei staan bij hen intensieve inspecties gepland. De inspectie is bepalend of versterking (aardbevingsbestendig maken) van de betreffende woning noodzakelijk is. Onderdeel van de gebiedsaanpak zijn ook 3 rijksmonumenten en een aantal agrarische projecten. Inmiddels zijn vijftien huisbezoeken afgelegd, deze hebben geresulteerd in het feit dat vijf woningen intensief zullen worden geïnspecteerd en dat de (voor de eerste fase) resterende tien woningen zullen worden gevalideerd.

Voor **Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde (HSSM)** zijn voor de verschillende gebiedenclusters cluster- en regionale stuurgroepen ingesteld:

Cluster Stuurgroep

Doel: Input leveren voor de actualisering van het Meerjarenprogramma

Frequentie: Eens in de twee maanden

Voorz. Burgemeester, secr. Gebiedscoördinator NCG, Burgemeester(s), Gemeentesecretaris(sen), wethouder(s), directeur NCG, projectmanager(s) gebied (facultatief)

Lokale Stuurgroep

Doel: Het vaststellen van projectopdrachten en versterkingsplannen en de voortgang hiervan bewaken.

Frequentie: Eens per maand.

Burgemeester, wethouder, directeur en coördinator aardbevingsdossier (allen gemeente Slochteren) en directeur NCG, Gebiedscoördinator NCG

5. Ten Post

Op 15 maart heeft het team Ten Post haar intrek genomen in een tijdelijk Versterkingspunt in het dorps huis. In de eerste twee weken hebben acht bewoners het Versterkingspunt bezocht. Inmiddels is het projectteam verhuisd naar het permanente Versterkingspunt in de Lessenaar, de voormalige openbare basisschool. Met name via de

telefoon en mail wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het stellen van vragen. Ongeveer 24 klantcontacten hebben er plaatsgevonden. De spontane inloop van bezoekers aan het Versterkingspunt in de Lessenaar is laag, ongeveer gemiddeld 1 per week. Ondertussen zijn de bewonersbegeleiders gestart met de huisbezoeken. In de Jan Zijlstraat zijn er tot nu toe 10 huisbezoeken afgelegd, aan de Fazanthof 15.

Voor **Bedum, Ten Boer, Winsum (BTW)** zijn voor de verschillende gebiedsclusters cluster- en regionale stuurgroepen ingesteld:

Cluster Stuurgroep

Doel: Input leveren voor de actualisering van het Meerjarenprogramma

Frequentie: Vijfmaal per jaar

Voorz. Burgemeester, secr. Gebiedscoördinator NCG, Burgemeester(s), Gemeentesecretaris(sen), directeur NCG

Lokale Stuurgroep

Doel: Het vaststellen van projectopdrachten en versterkingsplannen en de voortgang hiervan bewaken.

Frequentie: Eens per twee weken

Voorz. Burgemeester, secr. Gemeentelijk coördinator, wethouder(s), directeur woningstichting Wierden & Borgen (fac.), directeur NCG, Gebiedscoördinator NCG, projectmanager(s) gebied

Voor de volledigheid ziet de Cluster Stuurgroep voor Groningen (stad) er tenslotte als volgt uit:

Groningen (stad)

Cluster Stuurgroep

Doel: Overleggen met de NCG over de onderdelen van het MJP welke specifiek betrekking hebben op stad Groningen

Frequentie: Vier keer per jaar.

Voorz. Burgemeester, secr. gemeentelijk coördinator, wethouder voor Ruimtelijke Ordening, Nationaal Coördinator Groningen, directeur gemeente.

Versterken en verduurzamen woningen

In het eerste kwartaal van 2016 is door woningcorporaties en CVW verder gewerkt aan de versterking en verduurzaming van de pilot van de eerste 150 van de 1650 huurwoningen waarover een overeenkomst is tussen corporaties en NAM. In januari is een tussenevaluatie gehouden over de versterking en verduurzaming van de eerste 23 woningen. Lessen uit deze tussenevaluatie worden meegenomen in het vervolg. De NCG heeft regelmatig gesprekken met betrokkenen over de voortgang van deze pilot. Vanuit de NCG is aan woningcorporaties en NAM gevraagd om de ongeveer 370 woningen die in de pilot 1B zijn opgenomen en die gelokaliseerd zijn in de eerste vijf prioritaire versterkingsgebieden, te versterken en te verduurzamen zoals de eerste 150 woningen. NAM en corporaties zijn hierover in gesprek.

Voor **hoogbouw** wordt momenteel overleg gevoerd tussen NCG en de gemeenten Delfzijl, Hoogezand-Sappemeer en Groningen om een inspectie- en versterkingsaanpak voor deze categorie bebouwing te ontwikkelen. Op verzoek van SodM en in lijn met antwoorden op vragen van leden van de Tweede Kamer over het MJP zal ook Bedum worden meegenomen in dit inspectieprogramma.

Onderdendam:

Door de heroriëntatie aangaande de aanpak van de versterking en de focus die daarbij is gelegd op de prioritaire gebieden, wordt binnenkort op basis van de gewijzigde omstandigheden een aanpak gepresenteerd voor de pilot in Onderdendam.

3. Instrumentarium

1. Pilot Koopinstrument/knelpuntgerichte benadering + moeizame verkoop

In het eerste kwartaal van 2016 heeft NCG uitgangspunten voor een pilot uitgewerkt. De NCG is op 1 mei 2016 gestart met het inzetten van het pilot koopinstrument. In deze eerste fase, die wordt uitgevoerd als proef, kunnen ongeveer 50 woningen worden aangekocht die langdurig te koop staan. Het koopinstrument biedt in specifieke omstandigheden ondersteuning. De woning moet **minimaal één jaar te koop** staan en daarbij wordt gekeken naar **sociaal-economische en sociaal-maatschappelijke factoren**. De categorieën voor aanmelding zijn: familieomstandigheden, werk elders en wil kleiner wonen. De NAM heeft 10 miljoen euro voor beschikbaar gesteld voor de proef. De proef is gericht op de kern van het aardbevingsgebied (0,2 PGA contour) vanwege de specifieke aardbevingsproblematiek.

Wanneer er meer aanmeldingen zijn dan er aan budget beschikbaar is vindt er een selectie plaats. Dit zal worden gedaan op basis van 75% loten en 25% discretionaire bevoegdheid aan de NCG. De NCG laat zich hierbij bijstaan door een adviescommissie, die bestaat uit de burgemeester van de gemeente Slochteren, dhr. Tebbens Toringa, makelaar uit het gebied en dhr. Dieterman, voormalig corporatiebestuurder

De aankoop zal zijn tegen 95% van de taxatieprijs. De taxatie zal worden ingevuld door 2 taxateurs, één vanuit de NCG en één vanuit de bewoner. Deze krijgen de gezamenlijke opdracht om tot één taxatierapport te komen. Er worden hiervoor wel eisen gesteld aan de taxateur. Dit moet een gecertificeerde makelaar zijn, werkzaam in het gebied en aangesloten bij een brancheorganisatie met tuchtrecht kantoorhoudend in de regio. De waardedalingregeling loopt daarbij gelijk op met het koopinstrument. De taxatie voor het koopinstrument is gelijk ook de taxatie voor vaststelling van de waardeverminderingregeling van de NAM.

Een voorbeeld; de woning wordt getaxeerd op 100, dan is de aankoop 95. De waardedaling wordt op 97 bepaald. Dan krijgt de verkoper 95 + 2.

Om het beschikbare budget zo goed mogelijk en gelijkwaardig in te vullen is het voorstel dat 2/3 van het beschikbare budget gebruikt zal worden voor woningen tot €200.000 (2/3 van de woningen in het gebied hebben een waarde tot €200.000). En 1/3 van het budget is daarmee voor woningen boven de €200.000. Gelijk aan de Moerdijkregeling is het voorstel dat het na de koopovereenkomst zes maanden duurt tot de daadwerkelijke levering. Met de koopovereenkomst is de druk van onverkoopbaarheid er voor de eigenaar bewoner af en heeft deze nog zes maanden om de woning regulier op de markt te verkopen. Met deze proef kan ervaring worden opgedaan bij het opkopen van woningen. Daarbij zal worden gelet op bijvoorbeeld de effecten er zijn op de leefbaarheid in het gebied en de ontwikkeling van de woningmarkt.

Naast het koopinstrument geven de criteria van de nieuwe Commissie Bijzondere Situaties ruimte om in uiterste geval tot koop over te gaan.

2. Vastgoedgerichte koop peildatum

Dit instrument is in ontwikkeling. In bepaalde situaties kan het zo zijn dat de kosten van de versterkingsopgave niet in verhouding staan tot de waarde van de woning. Aankoop van de woning kan hier eventueel aan de orde zijn. De uitwerking van de kaders van deze regeling kan starten na de afronding van de eerste ronde van het inspectieprogramma in de zomer van 2016.

3. Instrument ten behoeve van nieuwbouw

NAM is eigenaar van de bestaande nieuwbouwregeling en voert deze uit. NCG bekijkt met gemeenten, provincie en NAM hoe de bestaande nieuwbouwregeling van NAM het beste herijkt kan worden.

In het eerste kwartaal van 2016 zijn er 28 projecten voor de nieuwbouwregeling aangemeld, dit betreft in totaal 171 wooneenheden. Het budget voor de bestaande regeling van NAM bedraagt 50 miljoen Euro voor de gemeente Groningen en 20 miljoen Euro voor de regionale gemeenten. Sinds de start van de regeling zijn er 283 projecten aangemeld met in totaal 5239 eenheden. Er is inmiddels 9 miljoen euro toegekend aan de gemeente Groningen en 7,4 miljoen euro voor de regionale gemeenten (peildatum 1 april 2016).

Actuele feiten en cijfers over de bestaande nieuwbouwregeling zijn te vinden op de website van de NAM <http://www.namplatform.nl/feiten-en-cijfers/feiten-en-cijfers-nieuwbouw.html#iframe-LzVtYmVkl2NvbXBvbmVudC8/aWQ9bmlldXdib3V3>

4. Instrumentarium achterstallig onderhoud

In het eerste kwartaal van 2016 heeft NCG samen met NAM en de ministeries van Economische Zaken en Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties de uitgangspunten voor een pilot uitgewerkt. Na overeenstemming over de leningsvoorwaarden waaronder de leningen worden verstrekt, draagt NCG zorg voor de operationalisering van de pilot. Het streven is in de zomer de pilot te starten.

5. Voorziening rechtsbijstand

Uit gesprekken van de NCG met verzekeraars blijkt dat er mogelijkheden zijn voor aardbevingsgedupeerden om een rechtsbijstandverzekering af te sluiten voor toekomstige geschillen. Daarom richt de NCG vooralsnog geen voorziening voor rechtsbijstand in.

6. Instrument voor verduurzaming (voorheen waardevermeerderingsregeling)

In de Tweede Kamer is de motie Bosman aangenomen welke het kabinet oproept een vergelijkbaar vervolg te geven aan de waardevermeerdering. Met de stuurgroepen is besproken om de regeling aan te passen en daar waar mogelijk in combinatie met versterken en niet alleen gekoppeld aan schade. Dit om de duurzaamheidsmaatregelen zo efficiënt mogelijk in te zetten. Beantwoording van de motie Bosman zal plaatsvinden via de voorjaarsnota waarin ook gekeken wordt naar de financiële mogelijkheden hiervoor.

Voor de voormalige regeling waardevermeerdering is een budget van 124,6 miljoen Euro beschikbaar. Er zijn 23.352 aanvragen gehonoreerd voor een bedrag van 85.744.074 Euro. Dit is gemiddelde uitkering van 3671,80 Euro per aanvraag. Hiervan zijn ca.1.650 aanvragen gerelateerd aan koop. De overige aanvragen zijn schade gerelateerd. Aangezien besloten is dat aanvragers op datum schademelding worden afgehandeld, is uitvraag gedaan om deze datum door te geven aan SNN. Het aantal mensen dat de datum van schademelding aan de aanvraag heeft toegevoegd was op 29 april jl. ca 70%. Het aantal mensen dat op 6 april jl. nog wacht op bericht betreft 14.105.

7. Geschillenregeling

In de Ministerraad van 8 april 2016 is het instellingsbesluit voor de arbiters aardbevingsschade goedgekeurd en op 29 april is dit besluit in de Staatscourant gepubliceerd. De Arbiters zijn per 1 mei ingesteld. Daarnaast is het reglement van de Arbiters Aardbevingsschade op 8 maart 2016 vastgesteld. Deze documenten vormen de formele basis van de Arbiters Aardbevingsschade.

Het verbeteren van de schadeafhandeling is een van de centrale onderdelen van het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Een belangrijke stap daarin is de introductie van de Arbiters Aardbevingsschade. Als na de eerste inspectie en de contra-expertise nog geen overeenstemming is over het herstel van de schade, kan kosteloos de Arbiters worden ingeschakeld. De Arbiters beoordeelt de zaak ter plaatse, organiseert een zitting en doet een uitspraak waar het CVW en de NAM zich in beginsel aan verbinden. Is de eigenaar het na taxatie, contra-expertise en oordeel van de Arbiters niet eens is met het eindoordeel dan kan de zaak door de eigenaar worden voorgelegd aan de rechter. Meer informatie over de procedure en de aanmelding is vanaf 2 mei te vinden op de website: www.arbiteraardbevingsschade.nl

Op maandag 2 mei 2016 zijn vier Arbiters Aardbevingsschade gestart. Op 1 juni 2016 start de vijfde Arbiters Aardbevingsschade. Deze arbiters zijn allemaal oud-rechter en zijn voor deze functie voorgedragen door de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak. De arbiters zijn:

- de heer mr. J. van der Vinne,
- mevrouw mr. M.C.D. Boon-Niks,
- de heer mr. P. Schulting,
- de heer mr. P.J. van Steen,
- de heer mr. J. van der Hulst.

Inwoners die hun schade op of na 1 januari 2016 hebben gemeld bij CVW en die na de contra-expertise nog geen overeenstemming hebben bereikt met CVW over het herstel, kunnen zich via de website www.arbiteraardbevingsschade.nl aanmelden bij de Arbiters Aardbevingsschade. Ook complexe schadegevallen komen in aanmerking voor de Arbiters als de schadeprocedure inclusief contra-expertise is doorlopen.

8. Commissie Bijzondere Situaties

In het eerste kwartaal van 2016 is de ondersteuning van de tijdelijke Commissie Bijzondere Situaties ondergebracht bij de NCG. Om tot formele instelling van de nieuwe onafhankelijke Commissie Bijzondere Situaties over te gaan is in het eerste kwartaal de procedure richting Ministerraad gevolgd, waarbij in de ministerraad van 8 april het instellingsbesluit is goedgekeurd. De nieuwe Commissie Bijzondere Situaties wordt per 1 mei 2016 ingesteld. Het instellingsbesluit is op 29 april in de Staatscourant gepubliceerd. In tabel 6 op pagina 5 is opgenomen hoeveel gevallen de commissie in behandeling heeft genomen.

Woningbedrijf

De NCG bereidt een voorstel voor om een op te zetten regionaal woonbedrijf vorm te geven. Hierin worden alle vastgoed gerelateerde activiteiten, zoals het ontwikkelen van wisselwoningen of leerhuizen tot het opkopen, beheren, verhuren en/of slopen van panden ondergebracht.

Vergunningen

De inzet is om een doelmatig en snel proces van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te ontwikkelen. De gemeenten hebben in hoofdlijnen een uitvoeringskader ontwikkeld en de NCG verzocht om de

beschreven wijze van compliance management te ondersteunen en op te nemen in het meerjarenprogramma. Omdat een extra verdiepingsslag nodig is van het opgestelde document dat het Uniforme Uitvoeringskader voor VTH-taken beschrijft faciliteert de NCG de gemeenten om het uitvoeringskader verder uit te werken en een implementatievoorstel te doen. Hiertoe worden nadere afspraken gemaakt met CVW en gemeenten over onder andere de organisatievorm en de kwalitatieve en kwantitatieve vereisten daarvan. Er is een uitloop van de planning, maar deze heeft geen financiële consequenties voor het project tot gevolg.

Naast het compliance management zal de Stuurgroep ook worden gevraagd om voorstellen te doen inzake andere VTH-gerelateerde werkzaamheden waarbij gedacht moet worden aan handhavingbeleid inzake Hoog Riscio Bouw Elementen en gebouwen waarvan zal blijken dat deze een hoger individueel risico kennen dan 10-4.

Stut-en-Steun, onafhankelijke hulp bij mijnbouwschade

In het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen is opgenomen dat er een onafhankelijk steunpunt komt voor bewoners uit het aardbevingsgebied. Dit steunpunt is opgezet door de Groninger Bodembeweging en het Gasberaad, onder begeleiding van een onafhankelijk kwartiermaker. De NCG heeft de totstandkoming praktisch gefaciliteerd en draagt er financieel aan bij. Het steunpunt draagt de naam 'Stut-en-Steun' met als pay-off 'onafhankelijke hulp bij mijnbouwschade'.

De werkzaamheden van het steunpunt bestaan uit het ondersteunen en doorverwijzen van bewoners met vragen over aardbevings schade. Het steunpunt heeft dus een samenwerkingsrelatie met de NCG, de NAM en het CVW. Stut-en-Steun is sinds mei operationeel en opereert vanuit een pand aan de Spoorbaan in Appingedam.

4. Maatschappelijke en Bestuurlijke Stuurgroep

Sinds januari 2016 zijn de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep actief. Deze stuurgroepen adviseren de Nationaal Coördinator Groningen over (de uitvoering van) het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. Deze stuurgroepen komen maandelijks bijeen; in het eerste kwartaal zijn de stuurgroepen dus elk vier keer bijeen gekomen. De stuurgroepen hebben de volgende samenstelling:

Leden Maatschappelijke Stuurgroep: technisch voorzitter, de Nationaal Coördinator Groningen, de Groninger Bodem Beweging, het Gasberaad (Groninger Dorpen, Natuur en Milieufederatie, LTO, VNO-NCW/MKB, woningcorporatie Wierden en Borgen, Libau, Vereniging Samenwerkende Bedrijven Eemsmond, Samenwerking Mijnbouwschade Groningen. De maatschappelijke stuurgroep is per april uitgebreid met vertegenwoordigers van werkgevers en vakbonden CNV en FNV.

Leden Bestuurlijke Stuurgroep: de Nationaal Coördinator Groningen (voorzitter), burgemeesters van de twaalf betrokken gemeenten, de verantwoordelijke gedeputeerde van de Provincie Groningen, Secretaris-Generaal van het Ministerie van Economische Zaken (coördinerend ministerie namens het Rijk).

De agenda's van beide stuurgroepen zijn, voor zover mogelijk, identiek. De vergaderingen van beide stuurgroepen vinden 'dakpansgewijs' plaats: eerst vindt de vergadering van de maatschappelijke stuurgroep plaats, daarna vindt (binnen een week) de vergadering van de bestuurlijke stuurgroep plaats. Op deze wijze kunnen de inzichten en adviezen van de maatschappelijke stuurgroep worden meegewogen in de bestuurlijke stuurgroep. De stuurgroepen hebben onder andere over de volgende onderwerpen geadviseerd:

Schade - Arbiters Aardbevings schade

Het proces van schade afwikkeling door het CVW heeft in beide stuurgroepen continu aandacht. Het proces van schade-afwikkeling is aangevuld met de instelling van de 'Arbiters Aardbevings schade' onder verantwoordelijkheid van de NCG. Op advies van beide stuurgroepen is de capaciteit van de Arbiters uitgebreid van twee naar vijf rechters. Tevens wordt momenteel, op advies van de stuurgroepen, gekeken naar mogelijkheden om ook complexe schadegevallen van voor 1 januari 2016 voor te leggen aan de arbiter.

Versterkingsopgave

Beide stuurgroepen zijn op de hoogte gehouden van de voortgang van het versterkingsproces (communicatie met inwoners, gebiedsbijeenkomsten, Versterkingspunten NCG, planning van inspecties en engineering, erfgoed, gebiedsversterkingsplannen).

Pilot opkoopregeling

Zowel de maatschappelijke als de bestuurlijke stuurgroep heeft een voorkeur voor een brede, algemene regeling uitgesproken: een regeling die onzekerheid wegneemt bij de inwoners van het aardbevingsgebied (ook bij de vele mensen die helemaal niet weg willen uit het gebied). De maatschappelijke stuurgroep adviseerde de pilot, in de voorgestelde vorm, niet uit te voeren. De bestuurlijke stuurgroep adviseerde de pilot wel uit te voeren, met daarbij aandacht voor een goede communicatie. De voortgang van pilot wordt besproken in beide stuurgroepen en de leereffecten worden daar beoordeeld.

Garantstellingsfonds achterstallig onderhoud

In beide stuurgroepen is de vormgeving van het fonds voor achterstallig onderhoud besproken. Op aangeven van beide stuurgroepen is er expliciet aandacht voor de werking van het fonds in de praktijk (kostenverdeling tussen de NAM en de eigenaar van de woning). De stuurgroepen gaven aan met het fonds te kiezen voor een praktische oplossing van problemen. De principiële discussie blijft overeind dat elders in Nederland eigenaren niet zo worden aangesproken op achterstallig onderhoud (door de bevingen worden woningeigenaren in het bevingsgebied gedwongen om achterstallig onderhoud aan te pakken). De Groninger Bodembeweging heeft tegen het fonds geadviseerd vanwege dit principiële punt.

Actualisatie Meerjarenprogramma (MJP 2017-2021)

Het proces is net gestart. De maatschappelijke stuurgroep adviseerde de bevoegdheden in de uitvoering (NCG, gemeente, CVW, NAM) helder op te nemen in het geactualiseerde Meerjarenprogramma. Beide stuurgroepen adviseren nadrukkelijk de actualisatie te baseren op de opgedane ervaringen en de meeste recente inzichten- met name de ervaringen die zijn opgedaan met inspecties en gebiedsgericht werken. Beide stuurgroepen adviseren tevens het Meerjarenprogramma beperkt aan te passen en alleen op een aantal relevante onderdelen te herschrijven. De bestuurlijke stuurgroep vraagt daarbij aandacht voor een eenduidig en voorspelbaar proces: de rol en verantwoordelijkheden van de betrokken colleges, ministers, raden, staten en Tweede Kamer dienen helder te zijn. De NCG communiceert wat van de input van de veertien betrokken overheden, is meegenomen en wat niet. De gemeenten en provincie dienen maximaal betrokken te zijn bij het voortraject, voordat de actualisatie van het MJP wordt besproken in het Nationaal Bestuurlijk Overleg en vastgesteld door de minister van Economische Zaken.

Waardeverminderingregeling

De maatschappelijke stuurgroep heeft de NCG geadviseerd actief toezicht te houden op de uitvoering van deze regeling door de NAM.

Waardevermeerderingsregeling

De uitvoering van de huidige regeling is in beide stuurgroepen besproken en ook de nadrukkelijke wens om de regeling te continueren. Dit gesprek kan worden voortgezet als duidelijk is welk besluit het kabinet neemt naar aanleiding van de in de Tweede Kamer aangenomen motie Bosman.

Samenwerkingsafspraken NAM-EZ-NCG

De samenwerkingsafspraken zijn uitgebreid doorgesproken met zowel de maatschappelijke stuurgroep als de bestuurlijke stuurgroep. Door beide stuurgroepen is met name aandacht gevraagd voor de positie die NAM als wettelijk aansprakelijke partij voor schade.. De beide stuurgroepen zien liever dat NAM geheel uit beeld verdwijnt.

Nieuwbouwingregeling

De bestuurlijke stuurgroep vraagt aandacht voor de werking van deze regeling in concrete praktijksituaties en de gewenste herijking.

Uitvoering Scholenprogramma

De bestuurlijke stuurgroep adviseert hiermee te starten, vooruitlopend op besluitvorming op rijksniveau.

Tegemoetkoming kosten gemeenten en provincie

Met ingang van 1 januari stelt de NCG in totaal € 4 miljoen beschikbaar voor de provincie en aardbevingsgemeenten. Bij de verdeling van middelen die is overeengekomen bepaalt in belangrijke mate de start van de gebiedsaanpak de omvang van de tegemoetkoming. De verdeling en tegemoetkoming wordt eind 2016 geëvalueerd.

2016

<i>gemeente</i>	<i>basis</i>	<i>gebiedsvisi</i>	<i>pilot Woco</i>	<i>TH/proj.</i>	<i>TH/proj. +</i>	<i>totaal</i>	<i>totaal</i>
Appingedam	1	2		0,5	1	4,5	€ 405.000
Bedum	1	0	1	0,5	0,5	3	€ 270.000
Delfzijl	1	1	1	0,5	0,5	4	€ 360.000
De Marne	1	0		0,5	0	1,5	€ 135.000
Eemmond	1	1		0,5	0,5	3	€ 270.000
Groningen	1	0		0,5	0	1,5	€ 135.000
Hoogezand S	1	0		0,5	0	1,5	€ 135.000
Loppersum	1	6		0,5	2,5	10	€ 900.000
Menterwolde	1	0		0,5	0	1,5	€ 135.000
Slochteren	1	3		0,5	1	5,5	€ 495.000
Ten Boer	1	3		0,5	1	5,5	€ 495.000
Winsum	1	0		0,5	0	1,5	€ 135.000
Provincie	1					1	€ 90.000
totaal	13	16	2	6	7	44	€ 3.960.000

Definities

1fte per jaar

90.000

gebiedsvisie: gebiedsgerichtwerken, prioritaire gebieden 1e tranche 2fte, 2e tranche 1 fte in 2016

Pilot woco

significante opgave buiten gebiedsgericht

TH/projecten Verdeling per gemeente naar rato: aantal woningen waar in 2016 ihkv versterking/inspectie plaatsvindt.

basis: 0,5

prioritaire gebieden 1e tranche 1, 2e tranche 0,5

pilot woco 0,5

Verder is in het eerste kwartaal ook gesproken over:

- Burgerloket (Stut en Steun)
- Onderzoeken van de RUG naar effecten van aardbevingen op de gezondheid, het woningmarktonderzoek van OTB en de validatie van het onderzoek van NAM o ver de oorzaak van schade aan de randen van het Groninger gasveld
- Hoog risico elementen (HBRE's)
- Vergunningen Toezicht Handhaving (VTH)

- Reacties van Raden, Staten en Tweede Kamer op het MJP 2016-2020
- Leefbaarheidsprogramma's

Deze onderwerpen worden elders in deze kwartaalrapportage toegelicht.

5. Kansrijk

Hieronder worden de activiteiten voor de verschillende thema's van het Meerjarenprogramma (MJP) Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen weergegeven. De volgorde uit het MJP wordt daarbij aangehouden.

Onderwijs

Het scholenprogramma was reeds gestart voordat de NCG werd ingesteld. 101 scholen zijn geïnspecteerd op HRBE's en maatregelplannen zijn opgesteld. Per gemeente worden plannen opgesteld waarin het aardbevingsbestendig maken van schoolgebouwen wordt gekoppeld aan de gevolgen van krimp en leerlingendaling en het toekomstbestendig maken van de gebouwen. De NCG is in gesprek met het kabinet over de financiering van het tekort van de gemeenten voor toekomstbestendige investeringen.

Het scholenprogramma is aangehaakt bij de gebiedsgerichte aanpak van de NCG. Het scholenprogramma omvat zowel de basisscholen als de VO en MBO scholen in de gemeenten Loppersum, Appingedam, Delfzijl, Bedum, Slochteren, Menterwolde, Hoogezand-Sappemeer, Eemsum en Ten Boer.

Het scholenprogramma richt zich op het aardbevingsbestendig maken van 101 schoolgebouwen in 9 gemeenten in Groningen die te kampen hebben met de gevolgen van door gaswinning geïnduceerde aardbevingen. In combinatie met dit aardbevingsbestendig maken, worden tevens maatregelen meegenomen die bijdragen aan de toekomstbestendigheid van de onderwijshuisvesting in de regio

Het scholenprogramma is inmiddels vergevorderd in termen van besluitvorming op gemeenteniveau, maar in de definitieve besluitvorming zijn nog wat verschuivingen mogelijk. Van de 101 bestaande schoolgebouwen worden:

60 schoolgebouwen aan de onderwijsfunctie onttrokken

41 schoolgebouwen bouwkundig versterkt

29 nieuwe schoolgebouwen gerealiseerd (*brede scholen en integrale kindcentra*)

Op dit moment huizen er 109 scholen in deze 101 schoolgebouwen, welke ressorteren onder het bewind van 17 schoolbesturen. Na afronding van het scholenprogramma resteren 92 scholen in 66 schoolgebouwen. (NB: In 4 gevallen komt een versterkt schoolgebouw samen met een nieuwe school in 1 vernieuwd schoolgebouw.) Dat zijn 17 scholen en 35 schoolgebouwen minder dan heden ten dage.

Stuurgroep Onderwijs

Doel: Besluitvorming en sturing.

Frequentie: Eens per twee maanden.

Leden: Voorz. Wethouder onderwijs Loppersum. Wethouders op het gebied van onderwijs van de negen gemeenten en de NCG.

Gecombineerde stuurgroep Onderwijs

Doel: Informeren van de school besturen

Frequentie: Eens per twee maanden.

Leden: Voorz. Wethouder onderwijs Loppersum. Wethouders op het gebied van onderwijs van de negen gemeenten, de voorzitters van de twaalf schoolbesturen, afgevaardigde NAM en de NCG.

Zorg

Vanaf medio 2015 is gewerkt aan een serie inspecties van zorggebouwen. Deze inspecties zijn eind 2015 afgerond. Naast gebouwen is ook een aantal HRBE's geïnspecteerd. Op basis van deze inspecties is begin 2016 gestart met engineering om eventuele versterkingsmaatregelen te kunnen bepalen.

Op dit moment werkt de NCG samen met andere betrokken partijen aan een plan van aanpak voor de zorgsector. Er wordt een verbinding gezocht tussen de vastgoedopgave en de toekomstbestendigheid. Dit moet vervolgens gekoppeld worden aan de gebiedsgerichte aanpak.

Werkconferentie

Samen met Provincie Groningen en Menzis bereidt NCG een "werkconferentie Zorg" in de aardbevingsregio voor. De NCG wil kansrijk versterken, ook in de zorg – van instelling tot (t)huis. Het doel van de werkconferentie is om gezamenlijk de probleemstelling en ieders verantwoordelijkheid daarin scherp te krijgen. Daarnaast wordt een eerste stap gezet in een lokale toekomstverkenning voor zorg, als input voor een plan van aanpak.

Infrastructuur

Er is een Overlegplatform voor infrastructuur ingesteld waaraan alle infrabeheerders en betrokken organisaties deelnemen. Belangrijkste doel van het platform is informatievoorziening en kennisdeling. Het platform is inmiddels twee keer bijeen geweest. De NCG is in samenwerking met het platform en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu een plan van aanpak aan het voorbereiden om tot een (kwalitatieve) risico-inventarisatie van de infrastructuur te komen. Uiteindelijk doel daarvan is om te komen tot uitgangspunten voor aardbevingsbestendige bouw en versterking van de infrastructuur in het gebied. Over een aantal concrete projecten vindt op dit moment al overleg plaats over evt. versterkingsmaatregelen.

Industrie

De NCG bevordert dat eenduidige en gedragen uitgangspunten en normen voor de beoordeling van aardbevingsbestendigheid van installaties en transportleidingen beschikbaar komen. De NCG bevordert dat – zo nodig - middelen beschikbaar komen voor bedrijven en bevoegde gezagen voor de extra inzet voor onderzoek en maatregelen.

Onderzoek vindt plaats bij de 28 BRZO-bedrijven in het aardbevingsgebied en bij 17 andere bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken. Bij 22 van deze 45 bedrijven is een kwalitatieve risicoanalyse (fase 1) uitgevoerd, en bij 18 andere loopt die momenteel. De toezichthouders bepalen binnenkort hoeveel tijd ze aan de BRZO-bedrijven zullen geven voor het afronden van de onderzoeken.

De stuurgroep Industrie vindt het wenselijk om de reikwijdte van het onderzoek uit te breiden met de buisleidingen tussen bedrijventerreinen en de resterende circa 300 bedrijven op de Groningse risicokaart (geen BRZO-bedrijven). Hiervoor komt een prioritering en een pragmatische aanpak waarbij vergelijkbare installaties, zoals bij LPG-stations, niet allemaal afzonderlijk onderzocht hoeven te worden.

Er zijn een aantal verbeteringen nodig in het kwantificeringsdeel van de methode (fase 2). Belangrijke input daarvoor wordt verwacht door uitwerking van de nog open staande aanbeveling van de commissie Meijdam over werken met een maatgevende aardbevingsbelasting. De uitwerking van de aanbeveling vindt momenteel plaats en zal in juli besproken worden in de stuurgroep. In het najaar neemt het kabinet een besluit over dit advies, en de NCG heeft interdepartementaal overleg gestart over de praktische uitwerking van de aanbeveling en de verbinding met de geldende toetsingskaders.

Stuurgroep Industrie

Doel: Op bestuurlijk niveau bespreken van de voortgang en aanpak van de onderzoeken en versterkende en mitigerende maatregelen bij de BRZO/BVEB-bedrijven in het aardbevingsgebied, toezicht en handhaving en maakt zo nodig afspraken over de aanpak of normering. De stuurgroep treedt niet in de plaats van bestaande verantwoordelijkheden

Frequentie: drie à vier keer per jaar

Leden: Nationaal Coördinator Groningen, burgemeester Delfzijl, gedeputeerde Milieu, provincie Groningen, beleidsdeskundige directie Regio, ministerie van EZ, wethouder Economie, gemeente Groningen, wethouder Hoogezand-Sappemeer, directeur Omgevingsdienst Groningen, burgemeester Groningen, voorzitter Veiligheidsregio Groningen, adviseurs NCG (2x), plv. directeur Veiligheid en risico's, ministerie van IenM, Deltares, projectdirecteur Groningen Aardbevingen, NAM, locatiemanager Chemiepark Delfzijl, AkzoNobel, voorzitter Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta

Agrarische sector

Er worden momenteel voorbereidingen getroffen voor het uitvoeren van een pilot met drie agrarische objecten binnen het versterkingsprogramma in Overschild. Tijdens de pilot worden ook de koppelkansen zo veel mogelijk geïdentificeerd en verzilverd.

Ook buiten de prioritaire gebieden wordt gezamenlijk opgetrokken. LTO Noord en de NAM hebben samen een programma (Programma Groninger schuren en stallen (PGSS)) opgesteld om daarmee de gevolgen van de aardbevingen op de functionele agrarische bedrijven op duurzame wijze aan te pakken. Het gaat hier voornamelijk om schadeafhandeling met perspectief (aardbevingsbestendigere nieuwbouw van bedrijfsgebouwen) met daarbij het voorkomen van vervolgschade aan de vaak oude(re) bedrijfsgebouwen. NCG is in overleg met LTO Noord en NAM om middels dit programma de sector een duurzame impuls mee te geven met betrekking tot duurzaamheid, landschap en cultuurhistorie.

Bestuurlijk overleg

Doel: informeren over de ontwikkelingen, tevens vindt bestuurlijke besluitvorming plaats

Frequentie: Op basis van behoefte

Leden: Bestuurder(s) LTO-Noord, NCG.

Energietransitie

Er worden op dit moment verkenningen uitgevoerd om te komen tot een menukaart met waardevermeerderingsopties voor bewoners. De doelstelling is dat deze menukaart na de zomer opgeleverd kan worden. Er is een stuurgroep energietransitie ingesteld. Een overleg over de lokale energietransitie loopt. De verkenningsgesprekken met EZ over de wisselwerking tussen salderen en een verlaagd tarief energiebelasting zijn opgestart.

Bestuurlijk overleg Energietransitie

Doel: Gesprek aan tafel, het betrekken bij het proces en het oplijnen van organisaties/instrumenten, voorbereiding /betrokkenheid nieuw MJP

Frequentie: Op basis van behoefte

Leden: Voorz. wordt nog bepaald, secr. NCG, provincie Groningen, MinEZ, MinBZK, NAM, gemeenten, NCG.

Economie

Er is een verkenning gestart om tot een instelling van een bedrijvenloket te komen. Hierbij wordt duidelijk dat bedrijven vooral aandacht vragen voor een zorgvuldige afhandeling van hun (in sommige gevallen complexe) schade. Een bedrijvenloket dat hen hierbij bijstaat is daar ondersteunend aan. Op korte termijn volgt een voorstel voor een programma van eisen en daarop volgend de implementatie.

Er is een stuurgroep economie ingesteld die in maart voor het eerst bij elkaar is gekomen om de prioriteiten in beeld te brengen.

Er zijn afspraken gemaakt tussen UWV, CVW en Bouwend Nederland met betrekking tot *social return on investment*. Dit houdt in dat het CVW van haar opdrachtnemers vraagt minimaal twee procent van de totale aanbestedingssom te besteden aan inzet of opleiding van werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit bevordert dat ook deze doelgroepen in de regio zoveel mogelijk profiteren van de versterkingsopgave.

Stuurgroep Economie

Doel: De Stuurgroep is bedoeld om de economische kansen in de regio naar boven te halen en om samen met de relevante partijen deze focus en dit eigenaarschap te bevorderen door op zo concreet mogelijk niveau afspraken te maken.

Frequentie: Uitgangspunt is dat de stuurgroep tijdelijk is, om prioriteiten te formuleren en daar een aanpak voor te definiëren. Ambitie daarbij is dat de stuurgroep de eerste twee, max drie kwartalen operationeel is, en in die periode naar verwachting 3-4 keer bij elkaar zal komen, om zo in een aantal stappen van prioriteiten naar keuzes/focus/eigenaarschap/actie te komen.

Leden: Voorz. Gedeputeerde, Nationaal Coördinator, secr. NCG, burgemeester (namens G11), wethouder gemeente Groningen, vertegenwoordiger Min. van EZ, vertegenwoordigers van: SBE, NOM, FNV, CNV, RuG, Hanzehogeschool, UWV Werkbedrijf/Arbeidsmarktregio, VNO-NCW/MKB, Rabobank (Noord-Groningen), Groningen Seaports, Economic Board, LTO Noord, Energy Valley, Bouwend Nederland (regio Noord)

Leefbaarheid

De overname van de leefbaarheidsprogramma's van de dialoogtafel door de NCG is vastgelegd met de vaststelling van het MJP (december 2015). Op 21 maart jl. heeft de NCG ingestemd met de notitie leefbaarheidsprogramma NCG, waarin de afspraken over de ingezette koers en eventuele koerswijzigingen nader zijn uitgewerkt.

Hierbij zijn de volgende algemene uitgangspunten geformuleerd:

- De overdracht van de Dialoogtafel naar de NCG moet tot geen of zo weinig mogelijk vertraging of uitstel van plannen leiden. Het MJP moet geen breuklijn zijn. De focus moet op de inhoud blijven in plaats van opnieuw op het proces.
- Het bouwen aan vertrouwen moet voortgezet worden. De NCG wil daarom aansluiten bij de energie van het gebied en aansluiten bij lopende projecten. Daar waar mogelijk continuïteit houden in besluitvormingsstructuren en reeds vastgestelde uitvoeringsplannen hanteren.
- Wel wil de NCG zoveel mogelijk samenhang aanbrengen tussen het leefbaarheidsprogramma en de gebiedsgerichte aanpak/prioritaire gebieden zoals vastgesteld in het MJP.
- De NCG wil zo snel mogelijk een knoop doorhakken en duidelijkheid bieden over de verdeling van rollen, verantwoordelijkheden en inhoud. Binnen het leefbaarheidsprogramma, maar ook binnen de hieraan gerelateerde onderdelen van het MJP (zoals de gebiedsgerichte aanpak).

De vertaling van deze algemene uitgangspunten naar de verschillende programmapunten is vermeld in de leefbaarheidsnotitie zoals ingebracht in de maatschappelijke stuurgroep van 03-03-2016 en de bestuurlijke stuurgroep van 07-03-2016.

Programma	Kartrekker	Financiën
SPOOR 1: GEMEENTEN		
Regie: Nationaal Coördinator Groningen		
Herstructurering leefbaarheid	Gemeenten	€ 15 mln.
SPOOR 2: REGIO: MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES		
Regie: Nationaal Coördinator Groningen		
Breedband voor heel Groningen	Economic Board	€ 5 mln.
Lokale energietransitie	Provincie Groningen	€ 5 mln.
Dorpsvisies en landschap	Landschapsbeheer Groningen	€ 2,5 mln.
<i>Nog niet gelabeld</i>		€ 2,5 mln.
Regie: NAM		
Elk dorp een duurzaam dak (EDED)	Groninger Dorpen	€ 5 mln.
Herbestemming Cultureel Erfgoed	Libau	€ 5 mln.
SPOOR 3: INWONERS		
Regie: Nationaal Coördinator Groningen		
Loket leefbaarheid	Groninger Dorpen	€ 5 mln.

De leefbaarheidsprogramma's van de NAM blijven onder regie van de NAM, maar samenwerking wordt gezocht door gebruik te maken van een gezamenlijke stuurgroep, kartrektersoverleg en een gezamenlijke communicatiestrategie onder de vlag Kansrijk Groningen. De leefbaarheidsprogramma's hebben hierbij de handen ineen geslagen. De NCG heeft hierbij vooral een regisserende en faciliterende rol.

De NCG heeft in maart 2016 samen met betrokken partijen in negen gemeenten in het aardbevingsgebied informatieavonden georganiseerd over de leefbaarheidsprogramma's van het Meerjarenprogramma. Dit gaat om vijf leefbaarheidsprogramma's waar de NCG de regie over heeft (voorheen van de Dialoogtafel) en drie leefbaarheidsprogramma's van de NAM. De avonden waren goed bezocht met een gemiddelde opkomst van circa vijftig personen en verliepen in positieve sfeer. De opbrengst van de avonden is goed. De projectleiders van de programma's geven aan dat er veel vervolgspraken zijn gemaakt en dat de ingediende aanvragen voor ondersteuning momenteel duidelijk hoger zijn.

Stuurgroep Leefbaarheid

Doel: Advies geven aan de NCG over het leefbaarheidsprogramma. De NAM gebruikt de stuurgroep als toets voor draagvlak voor haar eigen programma's.

Frequentie: Eens in de zes weken.

Leden: Voorz. NCG, secr. NCG, gedeputeerde leefbaarheid, de burgemeester van Appingedam, een vertegenwoordiger Veiligheidsregio, voorz. Groninger Dorpen, directeur NMF, vertegenwoordiger LTO, projectdirecteur NAM, vertegenwoordiger Groninger Bodem Beweging.

Cultureel Erfgoed

In het eerste kwartaal is een bijeenkomst georganiseerd door de NCG met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), het ministerie van OCW en de relevante overheden (gemeenten en provincie) om tot een goede afstemming te komen over de inzet van instrumenten, de benodigde acties, de rolverdeling en de financiering.

In de Stuurgroep en Taskforce "Monumenten en Aardschokken" komen elke zes weken alle stakeholders bij elkaar. Het monumentenprotocol bij schade "Handreiking herstel voor Monumenteigenaren" is door deze stuurgroep en taskforce ontwikkeld en de Dialoogtafel heeft deze vastgesteld. Probleem is dat dit protocol nog niet consequent wordt gevolgd. Een dergelijk protocol wordt ook opgesteld voor de versterkingsmaatregelen. Daarnaast worden beleidsregels uitgewerkt voor HRBE-trajecten.

De NCG heeft een faciliterende rol gespeeld in het duidelijk krijgen van de benodigde afwegingskaders.

- Het eerste betreft het in kaart brengen van nog niet vastgesteld en daarmee nog niet beschermd erfgoed. De inventarisatie en de waardenstelling van het erfgoed is gebiedsgericht opgepakt. Een concept cultuurhistorische waardenstelling per gemeente wordt eind derde kwartaal verwacht. De beeldbepalende panden worden aangewezen teneinde een daarop afgestemd beleid te kunnen formuleren. Het doel is om te voorkomen dat bij de afweging sloop-nieuwbouw te snel beeldbepalende gebouwen verloren gaan.
- Het tweede kader gaat over hoe met de versterkingsopgave van monumenten moet worden omgegaan.

Het erfgoedloket moet nog worden opgericht. NCG is bezig met een inrichtingsplan van zowel erfgoedloket als erfgoedteam. Streven is om rond eind tweede kwartaal 2016 duidelijkheid te hebben over de taakverdeling van verschillende partijen in zowel erfgoedloket als erfgoedteam.

Stuurgroep Cultureel Erfgoed

Doel: Beleidsmatige vertaalslag van praktische problemen op het terrein van cultureel erfgoed.

Frequentie: Eens in de acht weken.

Leden: Vertegenwoordiger DEAL-gemeenten, vertegenwoordiger Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, vertegenwoordiger Min. van OCW, vertegenwoordiger Provincie, vertegenwoordiger NAM, vertegenwoordiger Libau, vertegenwoordiger NCG (vanuit team B&P), vertegenwoordiger Min. van EZ (agenda-lid)

6. Onderzoeken

Hieronder volgt de stand van zaken van de onderzoeken zoals deze door de NCG in het Meerjarenprogramma zijn aangekondigd.

1. Gronings perspectief

In opdracht van de Nationaal Coördinator Groningen onderzoekt de Rijksuniversiteit Groningen welke invloed de aardbevingen hebben op de gezondheid, de veiligheidsperceptie en het perspectief op de toekomst van de Groningers. Het onderzoek 'Gronings Perspectief' loopt tot eind 2017. De eerste resultaten zijn op vrijdag 29 april 2016 gepresenteerd in een tussenrapport. Uit het onderzoek blijkt onder andere dat 86% tevreden of zeer tevreden is met de buurt of het dorp waar men woont. Er is een sterke verbondenheid met het eigen gebied. Echter uit het onderzoek blijkt ook dat een deel van mensen die meervoudige schade heeft, vaker met fysieke en psychische klachten kampt dan Groningers zonder schade. Voor alle informatie, zie www.groningsperspectief.nl.

Begeleidingscommissie

De begeleidingscommissie voor dit onderzoek bestaat uit vertegenwoordigers de volgende partijen: Groninger Bodem Beweging; Vereniging Groninger Dorpen; Nationaal Coördinator Groningen; Provincie Groningen; Groninger gemeenten; Kernteam Aardbevingen gemeente Groningen; GGD Groningen; Veiligheidsregio Groningen; adjunct-hoogleraar van het Interdisciplinair Centrum voor Psychopathology en Emotie regulatie, Universitair Medisch Centrum Groningen; hoogleraar Psychometrische en statistische technieken, Rijksuniversiteit Groningen.

Aanpak NCG

In de aanpak van de NCG staan het verbeteren van schadeherstel en het versterken van woningen voorop. Het is van belang dat mensen zich veilig kunnen voelen in hun eigen huis, hun thuis.

Samen met gemeenten is de Nationaal Coördinator Groningen gestart met inspecties van woningen in vijf plaatsen, (Loppersum, 't Zandt, Ten Post, Overschild en een deel van Appingedam). In de Versterkingspunten en aan de keukentafel bij mensen thuis worden veel gesprekken gevoerd over de inspecties en de aanpak van de versterking van de huizen. De bewonersbegeleiders en de medewerkers voor complexe schade van de NCG zijn een belangrijk aanspreekpunt voor de inwoners. De uitkomsten van het onderzoek zal met hen worden besproken, zodat ook zij alert kunnen zijn op de signalen en gezondheidsklachten van inwoners. Bij gezondheidsklachten kunnen ook zij inwoners adviseren om contact op te nemen met de huisarts of de sociale teams van gemeenten.

2. Validatie Arcadis onderzoek

Fase 1 van de validatie van het Arcadis onderzoek naar schade 'Buiten de contour' is vorige week van start gegaan. Fase 1 richt zich op de door Arcadis, in het kader van het onderzoek gehanteerde methodologie. Hierbij gaat het om een bureaustudie waarbij de onderzoeksmethodologie, doelstellingen, aanpak van het onderzoek, gehanteerde aannames, veronderstellingen en uitgangspunten, theoretisch en conceptueel kader, gebruikte normen en richtlijnen, etc. worden getoetst. TU Delft verricht het onderzoek. De doorlooptijd van de eerste fase is ongeveer 8 weken. Dat betekent dat de resultaten eind juni/begin juli bekend zijn. Op basis van de resultaten van deze eerste fase wordt besloten welke stappen in fase 2 gezet worden. Hierover bent u in het overleg van maart geïnformeerd.

Begeleidingscommissie

De begeleidingscommissie voor dit onderzoek bestaat uit twee vertegenwoordigers van zowel de Bestuurlijke als de Maatschappelijke Stuurgroep en uit vertegenwoordigers van de NCG.

3. Hoge frequentie schade aan de randen van het aardbevingsgebied

Dit onderzoek wordt opgepakt zodra de resultaten van de eerste fase validatie (zie onder 2. Validatie Arcadis onderzoek) bekend zijn. Voorbereidingen worden nu getroffen om hier ook daadwerkelijk in juli mee te kunnen beginnen. Dit onderzoek wordt een onderdeel van de validatie als de methodologie van Arcadis geen stand houdt in Fase 1. Als de methodologie wel stand houdt, wordt het onderzoek parallel uitgevoerd.

4. Industrie

Werkzaamheden Deltares en TNO

Deltares en TNO hebben een methode ontwikkeld waarmee de aardbevingsbestendigheid van industriële installaties beoordeeld kan worden. Bij o.m. de BRZO-bedrijven in het aardbevingsgebied wordt de methode toegepast (op kosten van de NAM). De reviews van de plannen van aanpak en van de uitgevoerde onderzoeken worden gedaan door Deltares en TNO, die tevens werken aan doorontwikkeling van de methode. Ook doen ze aanvullend onderzoek naar bv. het verwekingsrisico, om aannames daarover te kunnen vervangen door een realistische inschatting.

Werkgroep maatgevende aardbevingsbelasting

Een knelpunt in de methode is de grote hoeveelheid complex rekenwerk die vereist is, en betekent bovendien dat er geijkt wordt aan onwaarschijnlijk hoge aardbevingssterktes. Om die reden en om sneller tot een betrouwbaar inzicht te komen wordt momenteel een nog open staande aanbeveling van de commissie Meijdam uitgewerkt. Deze aanbeveling wordt momenteel uitgewerkt door een werkgroep die enkele leden van de voormalige commissie bevat naast deskundigen van o.a. KNMI en TUD. Het advies van de werkgroep zal in overleg met het ministerie van IenM worden getoetst aan de BRZO-regelgeving. Het omgaan met die nieuwe inzichten komt ter sprake in de volgende stuurgroep Industrie op 14 juli.

5. CBS woningmarktonderzoek

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft op 4 april 2016 het tweede rapport van het onderzoek naar de ontwikkelingen op de woningmarkt in het aardbevingsgebied aan de Nationaal Coördinator Groningen gepresenteerd. Daaruit blijkt dat de woningmarkt in het aardbevingsgebied in Groningen zich tussen de zomer van 2012 en eind 2015 ongunstiger ontwikkelde dan een vergelijkbaar gebied in de omgeving. Woningen zijn minder makkelijk te verkopen en het recente herstel op de nationale woningmarkt drong later in het bevingsgebied door. In september zal een derde rapport van het CBS volgen.

Bij het CBS onderzoek is een notitie gevoegd met een toelichting op de verschillen en de oorzaken van de verschillen tussen het CBS onderzoek en het onderzoek van de RUG over de prijsontwikkeling van koopwoningen in het aardbevingsgebied. De conclusies die in beide onderzoeken zijn gepresenteerd komen namelijk niet op alle punten overeen. Voor het rapport en de notitie, zie:

<http://www.nationaalcoordinatorgroningen.nl/documenten/rapporten/2016/april/4/bijlage-bij-woningmarktonderzoek-cbs-april-2016>

Begeleidingscommissie

De NCG begeleidt dit onderzoek.

6. NPR gebouwen

Er vindt overleg plaats met de betrokken partijen om hierin een stap te maken. NEN zal nog worden gevraagd om een offerte uit te brengen voor het vervoltraject.

7. Meetinstrumenten

De aanpak voor een onderzoek naar een onafhankelijk meetsysteem is vastgesteld, de verdere voorbereidingen voor het onderzoek worden getroffen.

8. Kennisplatform ondergrond en bovengrond

Aanleiding

in het rapport 'Aardbevingsrisico's in Groningen' (OVV) werd geconcludeerd dat de kennisontwikkeling omtrent de risico's van gaswinning te kort heeft geschoten. Zo concludeerde de OVV onder meer dat het onderzoek

onafhankelijk dient te worden uitgevoerd en er meer aandacht moet zijn voor multidisciplinaire regie en integratie van kennis.

In het Meerjarenprogramma 2016-2020 is aangegeven dat gewerkt wordt aan het opzetten van twee kennisplatforms, één voor ondergrond en één voor de bovengrond. Het ondergrondse kennisplatform betreft de effecten en risico's van alle mijnbouw in Nederland. Het bovengrondse platform zal specifiek gericht zijn op de gaswinnings-gerelateerde problematiek in Groningen.

In het Algemeen Overleg van 26 januari jl. heeft de Minister van EZ aangegeven te streven naar "een nieuw kennisnetwerk onder onafhankelijk wetenschappelijk toezicht. In het Kamerdebat heeft de Minister tevens aangegeven te bezien hoe een vertaalslag kan plaatsvinden van gegevens naar voor burgers bruikbare gegevens en hoe we gegevens (niet alleen in bewerkte, maar ook in grove vorm) op één punt beschikbaar kunnen maken.

Medio 2015 is door EZ gestart met de verkenning naar een kennisplatform ondergronds. Eind 2015 is vanuit de NCG ook gestart met een verkenning kennisplatform bovengronds.

Voortgang bovengrond

In november 2015 is gestart met het verkennen van de rol en positie van een ' Kennisplatform' bovengrond in opdracht van de NCG, alsmede het ontwikkelen van een eerste versie van een Kennisagenda. In de afgelopen maanden zijn verschillende gesprekken gevoerd met kennisinstellingen, kennisvragers en 'kennis-initiatieven' met de vraag wat hun verwachtingen zijn van een Kennisplatform.

Op basis van de gesprekken en de verschillende gezamenlijke initiatieven vanuit partijen (EPI, KADO, Building, PAI) die gestart zijn/worden, is vanuit het NCG er voor gekozen pragmatisch aan de slag te gaan door clusters van kennisinstellingen te vragen het kennisaanbod en – vraag in beeld te brengen en van daaruit de Kennisagenda op te bouwen. Begin maart zijn de bevindingen van deze gesprekken besproken in een gezamenlijke bijeenkomst van kennisinstellingen. Daarbij is door de kennisinstellingen nogmaals aangegeven dat behoefte is aan ontsluiten, duiden, bundeling, coördinatie en regie.

Afgesproken is om in een aantal clusters van kennisaanbieders en – kennisvragers, in een paar korte slagen, te werken aan: het in beeld brengen van het kennisaanbod, het duiden/vertalen van kennis, het in beeld brengen van de kennisvragen en het samen proberen hier een prioritering aan te geven. In de bijeenkomst zijn daarvoor vier hoofclusters (met een aantal kanttekeningen), benoemd, te weten:

- Leefbaarheid
- Gebouwen en versterken
- Bodem en bevingen (zie ondergrond)
- Kansrijk Groningen (o.a. energietransitie)

Begin april is gesproken met RUG/Hanze(Noorderruimte) /CMOSTAMM resp. met Hanze/TNO/TUD waarin hun de vraag is voorgelegd in hoeverre zij bereid zijn op korte termijn het kennisaanbod/kennisduiding en kennisvraag in beeld kunnen brengen, en voor de langere termijn welke bereidheid er is om als platform (of kennistafel) te fungeren waar de discussie over kennisvragen en onderzoeken goed gevoerd kan worden.

Mondeling is inmiddels vanuit deze partijen aangegeven dat zij bereid zijn het kennisaanbod in beeld te brengen en te duiden. Op dit moment worden voorstellen hiervoor door deze partijen uitgewerkt. Onderdeel hiervan is het reeds in vroeg stadium betrekken van de kennisvraag in de kennistafels vanuit de partijen in de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroepen.

Voorlopige planning

- Mei/juni: kennisaanbod en kennisvragen in beeld via clusters/kennistafels (incl. inbreng kennisvraag maatschappelijke/bestuurlijke organisaties)
- Mei/juni: Kennisvragen en prioriteiten NCG in beeld brengen.
- Juni/juli: Samenstellen/samenvoegen naar een concept kennisagenda

- Na de zomer: voorleggen aan maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep
- Afronding 1e-versie kennisagenda (presentatie in september/oktober)

Voortgang ondergronds

Het platform 'ondergrond' heeft de opdracht om een meerjaren-programmering te ontwikkelen gericht op alle effecten van mijnbouw in Nederland. Met betrekking tot de gasbevingen vallen hieronder:

1) fysische effecten van gaswinning op de ondergrond, 2) de manifestatie van die effecten aan het oppervlak, 3) de effecten daarvan op gebouwen en infrastructuur, 3) de bijbehorende risicoprofielen en normen en 4) identificatie van het deel van gebouwen en infrastructuur dat niet aan de normen voldoet.

Op dit moment worden de uitgangspunten en juridische mogelijkheden besproken tussen EZ en SodM, en met de verschillende kennisinstellingen. Daarbij wordt gedacht aan de volgende uitgangspunten:

- Het onderzoekprogramma zal in 2016-2017 gebaseerd zijn op de kennisvragen van SodM, EZ en NCG, met name omtrent de risico's van mijnbouw en de onzekerheden in de risicoschattingen. Daarnaast is er ruimte voor ad hoc-opdrachten.
- De opdrachten worden in principe uitgevoerd door een in te richten onafhankelijk netwerk van universiteiten (UU, TUD, RUG), rijksinstituten (KNMI, RIVM, NIOZ) en publiek/private kennisinstellingen (TNO, Deltares, KWR). Het blijft mogelijk delen van het programma buiten dit netwerk te laten uitvoeren, met als uitgangspunt dat de best beschikbare kennis wordt ingezet.
- SodM en EZ treden primair op als opdrachtgever en stellen per project/programmalijn budget beschikbaar aan het netwerk.
- Het netwerk organiseert zichzelf onder leiding van een te werven wetenschappelijk directeur en zal onafhankelijk worden ondergebracht bij een wetenschappelijke host-organisatie die adequate ondersteuning kan bieden.
- EZ beschikt over een wetenschappelijke adviesraad die bij het opstellen van het programma de wetenschappelijke kwaliteit en onafhankelijkheid van het onderzoek garandeert. Ook stelt deze raad jaarlijks de voortgang en de meerwaarde van nieuw onderzoek vast.
- Al het onderzoek zal ook achteraf worden gereviewd, om de wetenschappelijke kwaliteit en onafhankelijkheid objectief vast te stellen.
- Er worden duidelijke afspraken gemaakt over openbaarheid en actieve communicatie van de onderzoeksresultaten.
- Er is veel aandacht voor multidisciplinaire kennisuitwisseling en -ontwikkeling (periodieke netwerkbijeenkomsten en landelijke conferenties).
- Het programma zal medio 2016 van start gaan.
- Eind 2017 zal het programma worden geëvalueerd en zal worden bekeken of de opzet en reikwijdte van het programma aanpassing behoeft.

Vanuit de NCG wordt met MinEZ overlegd over de afstemming en afbakening tussen ondergrond en bovengrond.

9. Critical review

Met de Rector Magnificus van de RUG heeft een overleg plaatsgevonden over de vraag of de RUG de organisator van de jaarlijkse 'critical review' wil zijn. Een formele reactie van het bestuur van de RUG op deze vraag wordt op korte termijn verwacht.

Kadernotitie

Voor de actualisatie van het
Meerjarenprogramma

Colofon

Projectnaam:	Kadernotitie Actualisatie Meerjarenprogramma
Postadres:	Nationaal Coördinator Groningen Postbus 3006 9701 DA Groningen Antwoordnummer 700 9700 WB Groningen
Bezoekadres:	Nationaal Coördinator Groningen Waagstraat 1 9712 JX Groningen
Versie:	Definitief
Kenmerk:	16108050

Inhoud

	Colofon—2
	Inleiding—4
A.	Proces actualisatie Meerjarenprogramma—5
B.	Kader—8
C.	Beleidskeuzes voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma in 2016—13
1	Schade herstel—14
2	Versterken—16
2.1	Versterken algemeen—16
2.2	Gebiedsgerichte aanpak—18
2.3	Wonen—18
2.4	Infrastructuur—19
2.5	Agrarische sector—20
2.6	Chemische industrie—20
2.7	Onderwijs—21
2.8	Zorg—22
3	Calamiteitenorganisatie—23
4	Flankerend beleid—24
4.1	Energie—24
4.2	Economie—25
4.3	Leefbaarheid—26
4.4	Cultureel Erfgoed en beeldbepalende panden—27
5	Wat hebben we nodig: instrumenten—29
5.1	Instrumentarium—29
5.2	Onderzoeken—31
5.3	Woningbedrijf—33
5.4	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)—34
5.5	Ruimtelijke kwaliteit—34
5.6	Monitoring—35
D.	Onderwerpen waar vanaf januari 2017 (beleids)keuzes in worden gemaakt—36

Inleiding

Voor u ligt de Kadernotitie voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma (MJP) van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). In het Meerjarenprogramma 2016-2020 is opgenomen dat er jaarlijks een nieuw programma voor vijf jaar zal worden opgesteld. Hierin worden andere of verbeterde inzichten opgenomen. Met de Kadernotitie is het proces van actualiseren van start gegaan.

Het doel van deze Kadernotitie is het inzichtelijk maken van de beleidsbeslissingen en keuzes die in de tweede helft van 2016 in het verschiep liggen als opmaat naar een actualisatie van het MJP later dit jaar. Daarnaast wordt aangegeven welke keuzes in 2017 aan de orde zijn voor zover dat op dit moment is te voorzien. Er is bewust voor gekozen om in deze Kadernotitie niet in te gaan op de stand van zaken van de uitvoering van het MJP. Hiervoor wordt verwezen naar de tweede kwartaalrapportage van de NCG. Dat geeft een kwantitatief en kwalitatief overzicht van de activiteiten van de NCG van het tweede kwartaal van 2016, inclusief de voortgang van de beleidsthema's van het MJP 2016-2020.

De Kadernotitie is tot stand gekomen na consultatie van betrokken maatschappelijke en bestuurlijke organisaties. De notitie wordt voor een schriftelijke reactie voorgelegd aan de 12 gemeenten, de provincie, het Rijk en de partners die deel uitmaken van de Maatschappelijke Stuurgroep.

Leeswijzer

- Deel A van deze Kadernotitie geeft zicht op de stappen die gezet gaan worden in het proces naar een geactualiseerd Meerjarenprogramma 2017-2021.
- Deel B geeft het kader waarbinnen de NCG werkt. Dit betreft het bestaande kader in de vorm van de missie en de hoofddoelen die in het Meerjarenprogramma 2016-2020 zijn opgenomen, belangrijkste aanvullende kaders en wijzigingen in wetgeving en beleid die hebben plaatsgevonden sinds 1 januari 2016.
- Deel C vormt de kern van het document. Hierin is per thema weergegeven wat de doelstelling en de uitgangspunten zijn die in het MJP geformuleerd staan en wat er aan beleidskeuzes naar verwachting voorligt in de tweede helft van 2016. Op de beleidskeuzes in dit onderdeel (de groene tekstkaders) kunnen de bovengenoemde partijen schriftelijk reageren.
- Deel D ten slotte geeft aan welke keuzes vanaf 2017 zullen worden gemaakt.

A.

Proces actualisatie Meerjarenprogramma

Proces actualisatie Meerjarenprogramma

Op 18 december 2015 heeft de ministerraad haar akkoord gegeven op het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020. Provincies en gemeenten hebben met uitzondering van de waardevermeerderingsregeling ook hun akkoord gegeven op dit programma. De Maatschappelijke Stuurgroep heeft in haar advies bij het meerjarenprogramma onder meer kanttekeningen gezet bij de waardevermeerdering, de rol van de NAM en het garantstellingsfonds voor achterstallig onderhoud. Het Meerjarenprogramma is opgebouwd volgens de thema's die samen de 'drieslag' vormen: schade, versterken en verduurzamen (inclusief het aanvullend flankerende beleid), en bevat vooral de hoofdlijnen van beleid en uitvoering.

In het Meerjarenprogramma van 2015 is opgenomen dat er jaarlijks een nieuw programma voor vijf jaar zal worden opgesteld. Hierin worden jaarlijks andere of verbeterde inzichten opgenomen. Vanaf januari 2016 is de Nationaal Coördinator Groningen gestart met de uitvoering van dit programma. Dit jaar staat in het teken van de balans tussen snelheid in de uitvoering, maar ook de zorgvuldigheid in het nemen van beslissingen. De zinsnede 'vertrouwen op herstel en herstel van vertrouwen' is daarin leidend.

Proces tot nu toe

De Nationaal Coördinator Groningen kent een overlegstructuur met daarin twee overkoepelende adviesgremia, namelijk de maatschappelijke en de bestuurlijke stuurgroep. Deze partijen komen maandelijks bijeen om de Nationaal Coördinator te adviseren over de onderwerpen zoals benoemd in het Meerjarenprogramma.

Voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma is een proces uitgelijnd, waarin de wensen van alle partijen zo goed mogelijk zijn verwerkt. In de stuurgroepen van april zijn de evaluatiepunten van het opstellen van het vorige programma besproken en in de stuurgroepen van mei is de processchets voor de actualisatie van het MJP gepresenteerd. Op deze manier heeft de NCG getracht transparant te zijn in de werkwijze en de stand van zaken.

Tijdens de stuurgroepen van juni is inzicht gegeven in de te verwachten onderwerpen voor advies in verband met de actualisatie van het Meerjarenprogramma, dit overzicht is door beide stuurgroepen aangevuld met een aantal onderwerpen.

Kadernotitie voor actualisatie

Deze gestructureerde opbouw heeft geleid tot de kadernotitie voor actualisatie zoals deze nu voor u ligt. Deze kadernotitie wordt aangeboden aan de leden van de maatschappelijke en de bestuurlijke stuurgroep. Daarnaast publiceert de NCG de kadernotitie voor actualisatie op haar website, en brengt deze onder de directe aandacht bij alle deelnemers van de thematische werkconferenties die ten behoeve van het opstellen van het eerste Meerjarenprogramma zijn gehouden. Op deze manier wordt een ieder in staat gesteld zich te verdiepen in de beschreven kaders.

Schriftelijke reactie

Wij vragen partijen om, indien zij daar aanleiding toe zien, een schriftelijke reactie te geven op de aangeboden kadernotitie. Deze vraag wordt expliciet gesteld aan de 12 gemeenten, de provincie, het Rijk en de partners die deel uitmaken van de maatschappelijke stuurgroep.

Presentatie van de actualisatie van het programma en de nota van reactie
 In de maanden na de zomer zal de NCG binnen de benoemde kaders aan de slag gaan met het opstellen van het Meerjarenprogramma 2017-2021 zodat deze begin november kan worden gepresenteerd. Hierbij streven we ernaar om zoveel mogelijk te werken met een beleidsonderdeel en een uitvoeringsonderdeel. Bij de actualisatie van het programma publiceren wij ook een nota van antwoord op de ontvangen schriftelijke reacties. Zo kunnen alle partijen, die een dergelijke reactie hebben gegeven, duidelijk lezen hoe er is omgegaan met de ingebrachte opmerkingen.

Besluitvormingstraject

In november start het proces van besluitvorming voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma.

Na het Nationale Bestuurlijke Overleg onder voorzitterschap van de minister van Economische Zaken, met het Rijk, de provincie Groningen en de gemeenten wordt de definitieve versie ter instemming voorgelegd aan de colleges en daarna ter vaststelling aan de ministerraad.

Na vaststelling door de ministerraad zal het geactualiseerde Meerjarenprogramma ter kennisname worden aangeboden aan de verschillende volksvertegenwoordigingen.

Nieuwe inzichten

Aan het einde van het jaar worden nog belangrijke resultaten worden verwacht uit het inspectieprogramma die gevolgen kunnen hebben voor het programma van de gebiedsgerichte aanpak. Deze resultaten, maar wellicht ook andere nieuwe inzichten, kunnen op het laatste moment nog zorgen voor wijzigingen in de actualisatie voordat het programma in december aan colleges wordt aangeboden ter instemming en aan de ministerraad ter vaststelling.

Overzicht van de stappen

15-07-2016	Aanbieding Kadernotitie actualisatie Meerjarenprogramma
29-08-2016	Toelichting op de Kadernotitie in de Maatschappelijke Stuurgroep
01-09-2016	Toelichting op de Kadernotitie in de Bestuurlijke Stuurgroep
	Schriftelijke inbreng door leden Maatschappelijke Stuurgroep
26-09-2016	Advies van de Maatschappelijke Stuurgroep
	Schriftelijke inbreng door leden bestuurlijke stuurgroep
03-10-2016	Advies van de bestuurlijke stuurgroep
Begin nov	Presentatie/aanbieding geactualiseerd Meerjarenprogramma + Nota van reactie
28-11-2016	Maatschappelijke Stuurgroep
01-12-2016	Bestuurlijke Stuurgroep
2e week dec	Nationaal bestuurlijk overleg over geactualiseerd Meerjarenprogramma
13-12-2016	Instemming door colleges van B&W en GS
16-12-2016	Vaststelling door Ministerraad
Jan 2017	Aanbieding aan gemeenteraden, provinciale staten en Tweede Kamer

B.

Kader

Kader

MJP 2016-2020 als kader

Op 18 december 2015 is het MJP 2016-2020 vastgesteld. Dit vormt het kader voor de uitvoering van de NCG in 2016. De missie van dit MJP luidt kortweg: Samen bouwen aan een aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen.

Dit resulteert in de volgende hoofddoelen die door de NCG worden gehanteerd:

1. Bewoners, ondernemers en organisaties voelen zich veilig in de gebouwen en de omgeving waar ze wonen, leven en werken.
2. Zodra schade ontstaat, wordt deze snel en afdoende verholpen. Daarbij kunnen bewoners, ondernemers en organisaties een beroep doen op begeleiding en flankerende maatregelen.
3. Bewoners, ondernemers en organisaties krijgen de mogelijkheid actief betrokken te zijn bij de toekomstige vormgeving van hun omgeving.
4. De activiteiten dragen bij aan het versterken van de economische structuur en de arbeidsparticipatie in het gebied.
5. De ingrepen in het gebied dragen bij aan het vergroten van de toekomstbestendigheid van de (gebouwde) omgeving, in de zin van energiezuinig maken, levensloopbestendig maken en rekening houden met de demografische ontwikkelingen (ontgroening en vergrijzing).

Aansprakelijkheid

Leidend is dat de NAM als veroorzaker van schade aansprakelijk en verantwoordelijk is voor afhandeling van schade. En daarnaast ook aansprakelijk en verantwoordelijk is voor het versterken van gebouwen en bouwwerken in het aardbevingsgebied. Voor de rol van de NCG betekent dit voor deze onderdelen van de opgave dat er sprake is van 'publieke regie op de privaatrechtelijke en financiële verantwoordelijkheid van NAM'.

Aanvullende kaders

Sinds de vaststelling van het MJP zijn ook aanvullende kaders tot stand gekomen door toezeggingen van de minister en de samenwerkingsovereenkomst tussen NAM en NCG. Het gaat daarbij met name om de volgende onderwerpen:

Wijzigingen beheersmatig kader

De positie van de NCG ten opzichte van NAM, CVW en het Ministerie van EZ, zoals hieronder beschreven.

NAM

Zoals aangegeven, is NAM aansprakelijk en verantwoordelijk voor de afhandeling van schade en het versterken van gebouwen en bouwwerken. In de samenwerkingsovereenkomst NAM-NCG van 29 april 2016 is hierover het volgende vastgelegd:

Artikel 3 Rolverdeling schade en versterken

1. NAM is verantwoordelijk voor de afhandeling van schade en het versterken van gebouwen in het aardbevingsgebied.
2. De NCG vervult in de schade-afhandeling en de aanpak van versterken de volgende rol:
  - a. bij eenvoudige schade een monitorende rol;
  - b. bij complexe schade een bemiddelingsrol;
  - c. bij versterken een programmatische regierol.
3. Bij eenvoudige en complexe schade betreft NAM de NCG bij de inhoud van het schadeprotocol.
4. De NCG vervult deze rollen zoals beschreven in deze overeenkomst en de daarbij behorende bijlagen.

5. Wanneer de NCG dat voor de vervulling van zijn rol nodig acht, kan hij verzoeken om bij de NAM beschikbare expertise.

CVW

In het debat over de aardbevingsproblematiek in Groningen van 16 juni jl. heeft de minister van EZ aangegeven dat bij de verbetering van het proces van schadeafhandeling van belang is dat er op het CVW voldoende krachtig toezicht is van niet teveel instanties. In dat kader heeft de minister besloten om de NCG, naast zijn rol bij de afhandeling van complexe schadegevallen, ook een toezichthoudende rol op het CVW te geven.

Ministerie van Economische Zaken

De NCG is ingesteld door en valt onder de Minister van Economische Zaken. In het Instellingsbesluit is opgenomen dat zal worden bezien of het nodig is om verdere bevoegdheden aan de NCG te mandateren. Nu het programma zich in de uitvoeringsfase bevindt, blijkt dat er behoefte is aan een meer eigenstandige positie van de NCG om aan zijn taken uitvoering te kunnen geven. Dit zou bijvoorbeeld vorm kunnen krijgen door de NCG rechtstreeks vanuit de wet een taak op te dragen. Deze eigen taak voert hij op eigen naam uit als aanjager en regievoerder tussen de verschillende publieke en private partijen. Tijdens het debat over de Mijnbouwwet op 29 juni 2016 heeft de minister van Economische Zaken aangegeven nog eens goed naar de bevoegdheden van de NCG te willen kijken.

Wijzigingen financieel kader

Het kabinet heeft bij de vaststelling van het meerjarenprogramma geconstateerd (TK 33 529, nr. 212) dat er aanvullende middelen nodig kunnen zijn om, daar waar de bestaande budgetten voor versterking, leefbaarheid en kansrijk Groningen binnen de eerder vastgestelde middelen uit het bestuursakkoord en de betreffende begrotingen van overheden en instellingen tekort schieten, toch toekomstbestendig te investeren. Op verzoek van het kabinet is de NCG een inventarisatie gestart om de omvang van eventueel benodigde middelen voor onder meer onderwijs, zorg, cultureel erfgoed en openbare ruimte inzichtelijk te maken en op basis daarvan, waar nodig, dekking te zoeken.

Op het gebied van scholen is deze inventarisatie nu afgerond. Dit heeft geleid tot het scholenprogramma. Samen met gemeenten, schoolbesturen en NAM is een scholenprogramma opgesteld, dat erop is gericht om het momentum van de versterkingsopgave te benutten om het gebied van toekomstbestendige scholen te voorzien. NAM heeft zich bereid getoond om € 172,5 miljoen in het scholenprogramma te investeren. De negen betrokken gemeenten dragen gezamenlijk € 44,5 miljoen bij en staan onder meer garant voor eventuele extra kosten met betrekking tot oude gebouwen. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt € 50 miljoen beschikbaar voor het programma. Tot slot zal ten behoeve van de verduurzaming van de schoolgebouwen € 23,5 miljoen gefinancierd worden vanuit de € 165 miljoen die bij voorjaarsnota beschikbaar is gesteld voor de combinatie van verduurzaming bij versterking en bij herstel van schade.

Op het gebied van zorg, erfgoed en openbare ruimte (waaronder infrastructuur) lopen de inventarisaties nog.

Daarnaast heeft het kabinet, op basis van eerder genoemde inventarisatie, bij de voorjaarsnota 2016 een programmabudget van cumulatief tot en met 2024 € 284 miljoen voor de NCG beschikbaar gesteld. Daarvan is € 165 miljoen beschikbaar gekomen om tot een combinatie te komen van verduurzaming en versterking van gebouwen alsmede het bieden van compensatie voor de overlast van schade. Daar bovenop werkt de minister voor Wonen en Rijksdienst aan een nieuwe landelijke regeling om investeringen in energiebesparende maatregelen van eigenaar-

bewoners en Verenigingen van Eigenaren (VvE's) te stimuleren. Hiervoor komt landelijk € 70 mln. beschikbaar.

Wijzigingen in wetgeving

Novelle bewijsvermoeden gaswinning Groningen

De Tweede Kamer heeft op 7 juli ingestemd met de novelle bewijsvermoeden, informeel vaak 'omkering bewijslast' genoemd. Na instemming van de Eerste Kamer zal deze in werking treden. Het bewijsvermoeden houdt in dat als fysieke schade aan gebouwen en werken ontstaat, die naar haar aard aardbevingsschade als gevolg van de gaswinning in Groningen zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade daardoor is veroorzaakt. Bij een eventuele rechtsgang, hoeft een bewoner dan niet aan te tonen dat schade aan zijn woning het gevolg is van gaswinning. Indien de mijnbouwonderneming (i.c. NAM) dit bestrijdt dient zij aan te tonen dat dit causale verband er niet is. Hoewel deze wetwijziging strikt genomen alleen van betekenis is in een eventuele rechtszaak, werkt dit principe ook door in het werk van de Arbitrer Aardbevingsschade. Deze baseert zijn uitspraak op de geldende wetgeving.

Terminologie aardbevingsschade/mijnbouwschade

In reactie op vragen vanuit de Tweede Kamer over het gebruik van de termen mijnbouwschade en aardbevingsschade, heeft de minister van EZ aangegeven dat in het Burgerlijk Wetboek (art. 6:177 BW) wordt gesproken over schade die ontstaat door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk. Dit omvat zowel schade door aardbevingen als gevolg van gaswinning als schade door bodemdaling als gevolg van gaswinning. In de actualisatie van het Meerjarenprogramma wordt de term mijnbouwschade gehanteerd.

Met betrekking tot aardbevingsschade en de compensatie hiervan heeft de NCG in het MJP voorstellen gedaan om de schadeafhandeling van de bewoners in Groningen te verbeteren. De minister heeft met NAM en NCG een samenwerkingsovereenkomst gesloten om de uitvoering van de voorstellen uit het MJP mogelijk te maken (Kamerstuk 33 529 nr. 248). Deze overeenkomst ziet onder andere toe op schadeafhandeling in verband met aardbevingen en de uitvoering daarvan door Centrum Veilig Wonen (CVW). Deze afspraken gaan ook in op de Arbitrer Aardbevingsschade.

NCG en NAM hebben afspraken gemaakt over welk proces moet worden doorlopen om ook bodemdaling onder het werkgebied van de NCG en de Arbiters te brengen. Dit proces is beschreven in het addendum op de samenwerkingsafspraken. Bodemdaling kan meerdere oorzaken hebben, waardoor ook meerdere partijen kunnen worden aangesproken. Voordat de Arbitrer op dit punt een uitspraak kan doen, zullen deze partijen zich moeten committeren aan de werkwijze van de Arbitrer. De NCG is daarom in gesprek met deze mogelijk aan te spreken partijen (bijvoorbeeld de waterschappen), zodat zij zich committeren aan de uitspraken van de Arbitrer Aardbevingsschade. Dit proces is in gang gezet en zal de komende periode verder worden opgepakt.

Schadepreventie

Op 24 juni 2016 heeft de minister van EZ de Tweede Kamer geïnformeerd over het ontwerp-instemmingsbesluit over het productieniveau voor de gaswinning uit het Groningenveld. Het kabinet volgt met dit ontwerp-instemmingsbesluit zoveel mogelijk de verschillende adviezen, waaronder dat van SodM. SodM adviseert de minister onder meer om het voorkomen en beperken van alle schade als uitgangspunt te nemen. SodM is van mening dat schade in het winningsplan van NAM onderbelicht wordt. SodM adviseert vanuit dit oogpunt om op de korte termijn een productieniveau te kiezen van 24 miljard m³ per jaar. De beoordeling van NAM dat schade van niveau 'Damage State 1 (DS1; haardunne scheurtjes in enkele muren)' en zeker 'Damage State 2 (DS2; scheuren in meerdere muren)' voor de inwoners van Groningen acceptabel zou zijn, wordt door SodM niet gedeeld.

Het kabinet heeft besloten om in de voorschriften en beperkingen in het ontwerp-instemmingsbesluit op te nemen dat NAM een rapport moet maken waarin een berekening is opgenomen van de mate van schade voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3. Het kabinet is voornemens om de berekeningen tevens te laten doen door het onafhankelijke kennisprogramma effecten mijnbouw dat zal worden ingericht. Het kabinet zal naar aanleiding van de uitkomsten van deze berekeningen bezien welke consequenties hieraan verbonden moeten worden en welke maatregelen passend zijn. In het eerste kwartaal van 2017 zal worden overwogen of er aanvullend beleid noodzakelijk is. Het beperken van veiligheidsrisico's en het zoveel mogelijk beperken van schade zijn mede bepalend geweest voor het vaststellen van het niveau van de gaswinning. Op deze manier heeft het preventieve aspect een plaats gekregen in de besluitvorming. Aan de hand van het door NAM op te stellen rapport over de mate van schade voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3 kan worden bepaald of dit tevens tot aanpassing van het MJP van de NCG moet leiden.

Het kabinet heeft besloten om in de voorschriften en beperkingen in het ontwerp-instemmingsbesluit op te nemen dat NAM een rapport moet maken waarin een berekening is opgenomen van de mate van schade voor de schadegrenstoestanden DS1, DS2 en DS3. Het kabinet is voornemens om de berekeningen tevens te laten doen door het onafhankelijke kennisprogramma effecten mijnbouw dat zal worden ingericht. Het kabinet zal naar aanleiding van de uitkomsten van deze berekeningen bezien welke consequenties hieraan verbonden moeten worden en welke maatregelen passend zijn. In het eerste kwartaal van 2017 zal worden overwogen of er aanvullend beleid noodzakelijk is. Het beperken van veiligheidsrisico's en het zoveel mogelijk beperken van schade zijn mede bepalend geweest voor het vaststellen van het niveau van de gaswinning. Op deze manier heeft het preventieve aspect een plaats gekregen in de besluitvorming. De NCG zal in ieder geval advies vragen aan de NEN-commissie over de plaats van 'schade' in de NPR.

Bestuurlijk organisatorische kaders: grenscorrecties en gemeentelijke herindelingen

Per 1 januari 2017 zal de grenscorrectie Meerstad formeel ingaan. Dat betekent dat een deel van de gemeente Slochteren zal overgaan naar de gemeente Groningen. Om er voor te zorgen dat de ongeveer 800 inwoners van dit gebied een beroep kunnen blijven doen op de regelingen en instrumenten van de NCG, blijft het uitgangspunt het grondgebied van de oorspronkelijke G9¹ ten tijde van het oorspronkelijke bestuursakkoord van 17 januari 2014.

In het aardbevingsgebied zullen ook gemeentelijke herindelingen plaatsvinden. Ten Boer zal samengaan met de gemeente Groningen en Haren (1 december 2019). Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde gaan fuseren tot één gemeente per 1 januari 2018. In 2017 zullen de consequenties van deze herindelingen voor de aanpak van de aardbevingsproblematiek in beeld worden gebracht (zie onderdeel D).

¹ Dit zijn de gemeenten Appingedam, Bedum, Delfzijl, De Marne, Eemsum, Loppersum, Slochteren, Ten Boer, Winsum

C.

Beleidskeuzes voor de actualisatie van het Meerjarenprogramma in 2016

1 Schade herstel

Doelstelling

Het instellen van heldere regelingen voor eigenaren, bewoners en gebruikers en zorgen voor een snelle afhandeling.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

Verbetering van de schadeafhandeling:

- *Vanaf 1 januari 2016 wordt de schadeafhandeling aangevuld met een Geschillenregeling. Dit betekent dat een eigenaar de Arbitrer Aardbevingsschade kan inroepen om een uitspraak te doen als er geen overeenstemming is.*
- *Vanaf 1 januari 2016 wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere en complexe schademeldingen.*
- *De NCG behandelt vanaf 1 januari 2016 de complexe schademeldingen. De NCG zal in die situatie een casemanager, in dienst van de NCG, aanstellen die de opdracht krijgt om met alle betrokkenen te zoeken naar een oplossing en te komen met een bemiddelingsvoorstel; zo wordt de eigenaar ontzorgd.*
- *De Commissie Bijzondere Situaties en de Onafhankelijke Raadsman blijven in de nieuwe situatie bestaan met behoud van hun onafhankelijke positie. De NCG financiert de ondersteuning van de CBS en de OR. De ondersteuning van de Onafhankelijke Raadsman blijft gecontinueerd in de huidige vorm.*
- *Eigenaar-bewoners hebben recht op informatie over inspecties en onderzoeken die plaatsvinden of hebben gevonden bij de eigen woning.*
- *De NCG monitort de schadeafhandeling voortdurend.*
- *De bestaande protocollen en werkinstructies voor experts worden getoetst en samen met de NAM en het CVW besproken.*
- *De NCG bevordert samen met de NAM/CVW de instelling van een bedrijvenloket in samenspraak met VNO/NCW, LTO, MKB-Nederland en de Economic Board, voor kleinere bedrijven/ZZP'ers. Aan het eind van het 1e kwartaal 2016 moet duidelijkheid bestaan over de exacte vormgeving ervan.*
- *De NCG bevordert een steunpunt voor burgers in samenwerking met maatschappelijke organisaties. Het steunpunt komt in beheer van de maatschappelijke organisaties.*

Beleidskeuzes

De komende maanden zijn de volgende zaken van invloed en zullen mogelijk tot (beleids)keuzes leiden:

- De gefaseerde aanpassingen in het schadeprotocol. NAM stelt als eigenaar het schadeprotocol vast. Dit jaar wordt rond de zomer de eerste herziening van het schadeprotocol doorgevoerd en voor het einde van het jaar mogelijk een tweede. De eerste herziening is reeds voorgelegd aan de stuurgroepen en ook het tweede voorstel zal worden voorgelegd ter advisering, waarna de NCG zijn visie kenbaar maakt aan NAM. NAM past op basis van deze inbreng het schadeprotocol aan.
- Daarnaast zal er door de NCG een procesbeschrijving van de werkwijze van de casemanagers complexe schade worden opgesteld, overeenkomstig het eerste MJP. Dit houdt in dat de casemanagers complexe schade volgens een door de NCG vastgesteld stappenplan gaan werken. Ook deze procesbeschrijving wordt aan de stuurgroepen ter advies voorgelegd, voordat deze kan worden vastgesteld.

- Ook wordt dit jaar het proces verder doorlopen om, zoals in het addendum van de samenwerkingsafspraken beschreven is, bodemdaling onder het werkgebied van de NCG en de arbiters te brengen. Dit hangt onder meer samen met de mate waarin partijen zich committeren aan de werkwijze van de arbiter.
- Als laatste worden de uitkomsten van een aantal onderzoeken door de NCG gebruikt om de kaders voor schadeherstel verder te ontwikkelen:
  - De validatie van het Arcadis onderzoek naar schade buiten de contour en het onderzoek naar hoog frequente schades.
  - Er wordt een audit uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op de vraag of de processen bij CVW zodanig zijn ingericht dat de schademelder snel en adequaat wordt geholpen. Deze audit zal aanbevelingen opleveren voor verbetering van de bedrijfsprocessen van het CVW eind 2016 of begin 2017.
  - Onderzoek naar redenen waarom mensen schade laten uitbetalen en keuzes die daarop volgen (wel of geen schadeherstel):
    - Onderzoek naar redenen waarom een groep mensen niet meer reageert na erkenning van de schade.
    - Onderzoek naar tevredenheid schademelders in schadeproces (eerstelijns/contra) over CVW.

2 Versterken

2.1 Versterken algemeen

Doelstelling

De (gebouwde) omgeving en de infrastructuur zodanig versterken, dat deze voldoen aan de vigerende norm. Zorgen voor goede, transparante en publiek toegankelijke informatievoorziening.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Risico's en prioriteiten bepalen.*
- *No-Regret aanpak langs 4 lijnen.*
- *Gebiedsgerichte aanpak om maximaal gebruik te kunnen maken van koppelkansen.*
- *Bewoner staat centraal; Als vastgesteld is dat versterking moet plaatsvinden, kan er pas gestart worden als er overeenstemming bestaat met de eigenaar of bewoner.*

Beleidskeuzes

Zeer recent zijn beschikbaar gekomen:

- De adviezen voor het 'Winningsplan Groningen 2016' en het concept winningsbesluit van EZ (24 juni 2016).
- Een nieuwe Hazard Kaart van het KNMI (30 juni 2016).
- Een voorstel van NAM aan de NCG over prioritering (1 juli 2016).

De NCG brengt de betekenis van deze nieuwe informatie zo spoedig mogelijk in beeld en zal aangeven wat dit betekent voor de versterkingsaanpak die hieronder is beschreven.

Daarnaast zullen de activiteiten van de NCG gericht blijven op het zorgen dat zo veel mensen zo snel mogelijk veilig wonen. Daarvoor moet de beschikbare inspectie- en engineeringcapaciteit maximaal worden benut.

Prioritering

Omdat nog niet alle gegevens beschikbaar waren om gewogen prioriteitsberekeningen te maken is de NCG in haar versterkingsaanpak gestart met een No-Regret aanpak langs vier lijnen:

- Werken van binnen naar buiten.
- Te starten met relatief kwetsbare gebouwen/gebouwonderdelen.
- Gebouwen waar veel mensen samenkomen.
- Continuïteit in de aanpak.

Op 30 juni 2016 is een nieuwe KNMI-kaart gepubliceerd. De nieuwe KNMI-kaart kan pas toegepast worden in de NPR als deze daarin is verwerkt. Er zal de komende periode studie moeten worden gedaan naar de vraag of dit consequenties heeft voor de vertaling van de lijn 'van binnen naar buiten' en zo ja, welke dan. Wat concreet betekent dat een afweging gemaakt moet worden of ongewijzigd moet worden voortgegaan met de invulling van de 2^e ronde van prioritair aangewezen gebieden.

Om te onderzoeken of de verwachte verhoogde risicoprofielen op basis van beschikbare statistische gegevens overeenkomen met de feitelijke situatie zal de

NCG naast de lopende inspectie- en engineeringprogramma's een inspectieprogramma voor gebouwen met een verhoogd risicoprofiel opstellen. Om tot verantwoorde keuzes te komen waar te starten met het programma wordt onder meer beschikbaar wetenschappelijk onderzoek gebruikt, evenals de binnenkort verwachte engineeringresultaten van de lopende NAM-engineeringspilots. De omvang van het programma zal grotendeels afhankelijk zijn van de beschikbare engineeringcapaciteit.

In de tweede helft van 2016 wordt eveneens gewerkt aan een verdere ontwikkeling van een (gewogen) prioriteringssysteem op basis waarvan goede afwegingen kunnen worden gemaakt over de inzet van de inspectie- en engineeringcapaciteit voor alle werkstromen en thema's, zoals genoemd in het MJP.

Naast een prioriteringssysteem dient er ruimte te zijn om op basis van afwegingskaders inspecties en engineering toe te voegen aan overeengekomen inspectieprogramma's met bijvoorbeeld als doel om het investeringsklimaat in de regio niet te ontmoedigen of om (complexe) schadedossiers van een oplossing te kunnen voorzien.

Nieuwe NPR

Er is een stappenplan opgesteld om te komen tot een verbeterde versie van de NPR. Er dienen nog keuzes te worden gemaakt voor welke onderdelen het wenselijk is om deze op korte termijn op te nemen. Omdat een beperkt aantal onderwerpen maar opgepakt kan worden in een korte doorlooptijd, betekent dit ook dat andere onderwerpen naar achteren schuiven in de tijd. De NEN-commissie gaat vervolgens aan de slag met die onderdelen waarvoor opdracht wordt gegeven door de NCG.

In de tweede helft van 2016 zal gewerkt worden aan het tot stand komen van deze nieuwe NPR. Nieuw kaartmateriaal dat beschikbaar komt moet gevalideerd worden alvorens het kan worden gebruikt. Om de nieuwe KNMI-kaart te kunnen gebruiken, is in elk geval een aanpassing van de NPR vereist.

Als het niet haalbaar blijkt om een gewijzigde NPR gereed te hebben voor 1 januari 2017 dan maakt de NCG de keuze om de witte NPR als referentiekader te gebruiken, in ieder geval tot 1 juli 2017 conform de uitgangspunten die in het MJP 2016-2020 zijn verwoord.

Validatie Inspectie & Engineering

De NCG werkt samen met NAM en CVW aan kwaliteitsborging van inspecties en engineering. Het gaat daarbij om drie niveaus van validatie:

- Validatie van de rekensystematiek/rekensoftware.
- Validatie en kwaliteitsborging van het proces van inspectie- en engineering.
- Procedure van 'bezwaar' om eigenaren de mogelijkheid te bieden om een second opinion aan te vragen als hij het oneens is over het beoordelingsresultaat inzake de noodzaak van wel/niet versterken.

Omdat de validaties en kwaliteitsborging nog moeten worden uitgevoerd, dienen risico's in kaart te zijn gebracht op het moment dat over de eerste beoordelingsresultaten wordt gecommuniceerd. Derhalve wordt gewerkt aan een totaaloverzicht van processtappen en bijbehorende aanwezige en ontbrekende, al dan niet gevalideerde, documenten zoals protocollen. Op basis van de risico's dient een planning te worden opgesteld welke onderdelen met hogere of lagere prioriteit geborgd moeten worden.

Voor het proces van validatie en kwaliteitsborging wordt uitgegaan van hetgeen daadwerkelijk ontwikkeld is en toegepast wordt. Dat houdt in dat gestart wordt met de NLTH²-systematieken. Maar de NPR biedt meerdere mogelijkheden om te rekenen. Vanwege het belang om snelheid te maken in het versterkingsprogramma zullen ook andere verantwoorde methodes toepasbaar moeten worden. De start is hiermee gemaakt. Zo wordt zowel bij Heft in Eigen Hand als bij de vrijstaande woningen in ronde 1 parallel gerekend door gebruik van een meer en een minder geavanceerde rekenmethode. Voor het einde van 2016 moet duidelijk zijn of dit mogelijkheden tot versnelling biedt.

2.2 Gebiedsgerichte aanpak

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Er wordt gewerkt vanuit integrale gebiedsvisies. De gemeenten nemen het voortouw voor de overkoepelende gebiedsvisies (beleidsregie).*
- *De aanwijzing van de prioritaire gebieden gebeurt door de NCG in samenwerking met de gemeenten. In de prioritaire gebieden wordt door NCG en gemeenten in samenwerking met lokale stuurgroepen, die bottom-up concrete gebiedsversterkingsplannen maken.*
- *De algemene regel geldt dat het versterkingsprogramma gebiedsgericht opstart, tenzij er sprake is van gebiedsoverstijgende belangen, zoals bij scholen en zorg.*
- *De bewoner staat centraal.*

Beleidskeuzes

- *Gelet op de nieuwe ontwikkelingen, zoals de nieuwe KNMI-kaart en mogelijk een nieuwe NPR moet een afweging plaatsvinden of de aangekondigde ronde 2 van prioritair aangewezen gebieden ongewijzigd doorgang moet vinden.*
- *De inspectie en engineering van gebouwen met een verhoogd risicoprofiel wordt gestart.*
- *Binnen de kernen van de 1^e ronde van prioritaire gebieden is gestart met de meest kwetsbare woningen om zoveel mogelijk mensen zo snel mogelijk veilig te kunnen laten wonen. Er moet besloten worden of en hoe verder invulling moet worden gegeven aan het inspectie- en engineeringsprogramma na afronding van fase 1. Wordt er bij beperkt beschikbare capaciteit voorrang gegeven aan woningen binnen de gestarte kernen met een lager risico of is het verantwoord om dan te starten in andere kernen met woningen met hoog risico?*
- *Een afweging moet worden gemaakt of de NCG alle transitieprojecten, waaronder de NAM-engineeringpilots, wil overnemen in regie.*

2.3 Wonen

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Woningcorporaties hebben met NAM/CVW een programma voor versterking + nul op de meter voor 1.650 woningen opgesteld. Uitvoering van het programma vindt plaats in 2016.*
- *70% van de woningen is particulier bezit. In 2016 starten we met een proef om een 50-tal eigenaren in de gelegenheid te stellen zelf als particulier opdrachtgever de versterkingsmaatregelen en eventueel andere verbouwingen zelf uit te (laten) voeren. Daarvoor is het 'Heft in eigen hand'-model bedacht.*

² Non-Linear Time History, een berekeningsmethodiek om de stabiliteit in verband met aardbevingen te toetsen .....

Beleidskeuzes

Overeenkomst NAM-corporaties versterking en verduurzaming 1650 huurwoningen

- De evaluatie van de pilot versterking en verduurzaming corporatiewoningen zal plaatsvinden en leiden tot besluitvorming over Pilot Fase 1B (de resterende 1100 huurwoningen). Daarbij moet rekening worden gehouden met de veranderende omstandigheden, de NCG is nu regisseur van de versterking. Er moet ook worden vastgesteld of verder gegaan wordt op basis van de afspraken die gemaakt zijn tussen de woningcorporaties en de NAM in oktober 2015 of dat een heroverweging plaats gaat vinden op dat punt en wat daarvan dan de consequentie is. De resultaten van de evaluatie worden in september verwacht.
- De uitvoering van de extensie pilot Fase 1A (375 woningen) wordt in afstemming met de gebiedsgerichte aanpak van de NCG opgepakt.

Meerlaagse bouw

Meerlaagse bouw wordt opgenomen in het programma Verhoogd Risicoprofiel dat in het najaar beschikbaar moet zijn. De resultaten van de NAM-pilots die nu lopen worden hierbij meegenomen. Dit betekent dat moet worden vastgesteld welke omvang van inzet van capaciteit voor de inspectie en engineering van de meerlaagse bouw beschikbaar is. De werkgroep Hoogbouw waarin gemeenten en corporaties zitting hebben, wordt in dit traject meegenomen (geïnformeerd en waar nodig ook om informatie gevraagd).

Heft in Eigen Hand

De pilot Heft in eigen Hand biedt 50 particulieren de mogelijkheid om zelf als opdrachtgever op te treden voor de versterking van de eigen woning. Zij worden daarbij gedurende het hele proces bijgestaan door één van de drie bouwbegeleiders van Heft in eigen Hand. De pilot kent veel belangstelling, er is een wachtlijst.

Zoals vermeld bij Validatie van Inspectie en Engineering zijn voor de wijze van engineering afspraken gemaakt om dit door middel van een versnelde rekensystematiek op te pakken. De validatie voor deze rekenmethode is nog niet gedaan. Deze wordt meegenomen in de totale wijze van validatie en kwaliteitsborging. Tot die tijd moet echter ook kwaliteit en onafhankelijkheid worden geborgd. Daarom wordt een (tijdelijk) proces vastgesteld om, vooruitlopend op de formele validatie, kwaliteit te borgen.

Er zijn in de 2e helft van 2016 geen beleidskeuzes voorzien. Die volgen na de evaluatie in 2017 wanneer besloten wordt of de pilot omgezet wordt in een regulier programma.

2.4

Infrastructuur

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- De NCG zet in de eerste helft van 2016 een proces in gang om tot vaststelling van uitgangspunten voor het aardbevingsbestendig bouwen en versterken van infrastructuur te komen.
- De Provincie Groningen richt een Overlegplatform Infra op om tot snelle uitwisseling van kennis en - waar mogelijk - een gezamenlijke aanpak te komen met alle infrabeheerders en overige betrokken partijen.
- De NCG zal met behulp van het Overlegplatform Infra in de eerste helft van 2016 een overzicht opstellen van alle infrastructuur in het gebied.

- *De NCG zal vervolgens bevorderen dat een 0-meting en risicoanalyse van het bestaande infra-areaal wordt opgesteld, zodat op basis daarvan kan worden bepaald of schadeherstel en/of versterking van het huidige areaal nodig is en om de gehanteerde uitgangspunten te kunnen beoordelen.*
- *Kennisontwikkeling mag niet ten koste van de veiligheid gaan: duidelijke veiligheidskwesaties moeten met voorrang worden aangepakt.*

Beleidskeuzes

- In het PAI (Platform Aardbevingsbestendige Infra) is een concept-plan van aanpak besproken om het proces in gang te zetten om tot uitgangspunten voor aardbevingsbestendig bouwen van infra te komen.
- Gestart wordt met een kwalitatieve inventarisatie van de infrastructuurobjecten in het gebied. De inventarisatie zal met behulp van een marktpartij plaatsvinden. Mogelijk dat de inventarisatie het komend jaar nog tot besluitvorming zal leiden.

2.5

Agrarische sector

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De agrarische sector vraagt in de aanpak specifieke aandacht vanwege de economische betekenis en de relatie met het landschap.*
- *Voor de agrarische sector kijkt de NCG waar koppeling gevonden kan worden met bestaande programma's.*

Beleidskeuzes

Er worden twee sporen onderkend binnen het agrarische domein:

- Om aan te sluiten bij het versterkingsprogramma van de NCG wordt een agropilot bij drie agrarische bedrijven in Overschild, Slochteren uitgevoerd (spoor 1). Hiervoor zijn de benodigde beleidskeuzes reeds in het MJP 2016-2020 gemaakt.
- Regulier schadeherstel van de bedrijfsdelen (spoor 2). Ook buiten de prioritaire gebieden wordt gezamenlijk opgetrokken. Feitelijk is hier sprake van autonome schadeafhandeling waarbij voor complexe schadegevallen het Programma Groninger Schuren en Stallen (PGGS) een oplossing kan zijn. LTO Noord en de NAM hebben samen dit programma ontwikkeld om daarmee de gevolgen van de aardbevingen op de functionele agrarische bedrijven op duurzame wijze aan te pakken. Om meer inzicht te krijgen in het programma en ten behoeve van draagvlak zijn op verzoek van de NCG de Bestuurlijke en Maatschappelijke Stuurgroep over dit programma geïnformeerd. De samenhang met de transitie van complexe schadegevallen naar de NCG wordt verder in kaart gebracht. Verder wordt verkend wat de impact is voor de gemeenten en provincie en wat er nodig is om een dergelijk programma tot een succes te maken.

2.6

Chemische industrie

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG bevordert dat eenduidige en gedragen uitgangspunten en normen voor de beoordeling van aardbevingsbestendigheid van installaties en transportleidingen beschikbaar komen.*
- *De NCG bevordert dat – zo nodig – middelen beschikbaar komen voor bedrijven en bevoegde gezagen ten behoeve van de extra inzet voor onderzoek en maatregelen.*
- *De NCG stelt een stuurgroep en een werkgroep Industrie in, waarin alle betrokken partijen samenwerken en kennis en informatie uitwisselen om een*

goede risico-inventarisatie te maken. Dit betekent een kwalitatieve beoordeling, metingen en constructieve berekeningen voor bepaling van faalsterkte en faalkans en daarnaast het uitvoeren van benodigde versterkingsmaatregelen en mitigerende maatregelen.

Beleidskeuzes

- Bij de bedrijven in het aardbevingsgebied die werken met gevaarlijke stoffen vinden onderzoeken plaats naar mogelijke risico's en eventueel te nemen versterkingsmaatregelen. Het gaat hierbij om 28 bedrijven die onder het BRZO vallen en 18 andere bedrijven. Bij 26 van deze 46 bedrijven is een kwalitatieve risicoanalyse (fase 1) uitgevoerd, en bij de overige bedrijven loopt die momenteel.
- Verder wordt er nog gewerkt aan de vereenvoudiging van het kwantificeringsdeel van de methode (fase 2). Hierbij speelt één van de aanbevelingen van de commissie Meijdam een centrale rol, namelijk de aanbeveling om als ijkpunt te hanteren dat industriële installaties bestand moeten zijn tegen de zwaarste geïnduceerde aardbeving die redelijkerwijs verwacht kan worden. Op initiatief van de NCG vindt er interdepartementaal overleg plaats over de praktische uitwerking van de aanbeveling en de verbinding met de geldende toetsingskaders. In het najaar neemt het Kabinet een besluit over deze uitwerking.
- In de Stuurgroep Industrie wordt over een plan van aanpak gesproken om het onderzoek uit te breiden met de buisleidingen tussen bedrijventerreinen en de resterende circa 300 bedrijven op de Groningse risicokaart (geen BRZO-bedrijven). Hiervoor wordt een prioritering en pragmatische aanpak opgesteld voor vergelijkbare installaties, zoals bij LPG-stations, zodat deze niet allemaal afzonderlijk onderzocht hoeven te worden.

2.7

Onderwijs

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

Binnen de sector onderwijs is er sprake van een krimpopgave. De NCG zoekt hier nadrukkelijk de koppeling met de versterkingsopgave en het verduurzamingsprogramma.

Beleidskeuzes

Het jaar 2017 staat geheel in het teken van de start van de uitvoering van de projecten uit het scholenprogramma. Het kabinet heeft € 73,5 miljoen beschikbaar gesteld ten behoeve van het scholenprogramma. Door de NCG wordt regie gevoerd op de besteding van deze middelen. De NCG maakt daarover afspraken met de betrokken gemeenten.

Met betrekking tot uitvoering van het scholenprogramma dient nog een aantal beleidsmatige keuzes te worden gemaakt:

- Met betrekking tot de toekenning van de kabinetsbijdrage moet de volgende beslissing worden genomen:
  - De verdeelsleutel op basis van het te realiseren aantal m2-ers per gemeente (is een beslissing van de gemeenten zelf);
  - De hoogte van de jaarlijkse toekenning aan de betreffende gemeente via het gemeentefonds.
- De inspecties worden uitgevoerd op basis van de groene NPR - basis voor het bouwdepot - en bij versterken geldt de actuele normstelling.

Met betrekking tot de versterking van de onderwijsinstellingen met vestiging in de gemeente Groningen, Winsum of De Marne dient een beleidsmatige keuze te worden gemaakt. Het voorstel is dat de onderwijsinstellingen die buiten het prioritaire gebied liggen niet onder regie van de NCG worden versterkt. Een uitzondering hierop wordt gemaakt wanneer het een CC2 of CC3³ gebouw uit het programma van de NCG betreft.

2.8

Zorg

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Omdat er in de zorgsector veranderingen zijn in de wet- en regelgeving, ontstaan er ook veranderingen voor het zorgvastgoed. Het is daarom van belang dat er samenwerkingsafspraken komen tussen relevante partijen in deze transitie waarbij de aardbevingsbestendigheid wordt geïntegreerd.*
- *Er moet een goed onderbouwd plan van aanpak komen waarbij de koppelkansen tussen de versterkingsopgave en de toekomst van de zorg concreet worden gemaakt.*

Beleidskeuzes

Vastgoed in zorg kan niet los gezien worden van de ontwikkelingen die zorg raken, waaronder de ontwikkeling naar zo lang mogelijk (zelfstandig) thuis wonen. Bij de versterkingsoperatie stimuleert de NCG een koppeling met deze ontwikkeling. Om dat mogelijk te maken zijn er diverse beleidskeuzes nog te maken:

- Governance van de aanpak: een heldere besluitvormingsstructuur om afspraken te maken over hoe de lokale en bovenlokale ontwikkeling van zorg in de aardbevingsregio zich tot elkaar verhouden, hoe de versterkingsopgave ingepast wordt en hoe de versterkingsmiddelen worden ingezet.
- Plan van aanpak voor 24 uren zorginstellingen met een erkenning. In dit plan van aanpak staan de beleidskeuzes prioritering van inspectie en wijze waarop versterking gekoppeld wordt aan inhoudelijke planvorming.
- Afspraken hoe om te gaan met eigen initiatief (verbouw bijvoorbeeld) bij zorginstellingen in relatie tot de capaciteit.
- Aanpak voor de eventuele versterking van verschillende zorg-/woonvormen die geen zorginstellingen met een erkenning en geen reguliere woningen zijn (worden die wel/niet als reguliere woning beschouwd).
- Vaststellen hoe levensloopbestendig wonen gestimuleerd kan worden en welke rol de NCG daarin gaat spelen.

³ CC2 gebouwen zijn gebouwen waarbij middelmatige gevolgen zijn ten aanzien van het verlies van mensenlevens, of aanzienlijke economische of sociale gevolgen voor de omgeving (bijvoorbeeld woon- en kantoorgebouwen). CC3 gebouwen zijn gebouwen waarbij er grote gevolgen zijn ten aanzien van het verlies van mensenlevens, of zeer grote economische of sociale gevolgen voor de omgeving (bijvoorbeeld openbare gebouwen als een concertzaal)

3 Calamiteitenorganisatie

Doelstelling

Goed voorbereiden van alle partijen op eventuele calamiteiten als gevolg van aardbevingen.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De Veiligheidsregio Groningen (VRG) en de NCG willen eind 2015 over een actueel Incidentbestrijdingsplan (IBP) beschikken. Hiertoe is de tijdelijke extra personele ondersteuning bij de VRG gehandhaafd en tijdelijk uitgebreid.*
- *In het 2e kwartaal 2016 initieert de NCG een overleg met de ministeries van Binnenlandse Zaken, Veiligheid en Justitie en de Veiligheidsregio om te komen tot de noodzakelijke middelen en maatregelen van/bij alle betrokken partijen.*

Beleidskeuzes

Er zijn in 2e helft van 2016 geen beleidskeuzes voorzien.

4 Flankerend beleid

4.1 Energie

Doelstelling

In het kader van het toekomstbestendig maken van de gebouwde omgeving en het ruimtelijk gebied de energieprestatie zo goed mogelijk verbeteren.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Bij versterking zoveel mogelijk streven naar Nul-op-de-meter (NoM).*
- *De NCG en de woningcorporaties bezien hoe de particuliere woningeigenaren in de nabijheid van een project van de woningcorporaties kunnen aansluiten bij de uitvoering van het gecombineerd versterken en energetisch verbeteren.*
- *De NCG bekijkt hoe in de particuliere woningvoorraad, voor de te versterken huizen, verduurzaming tot nul-op-de-meter kan worden gerealiseerd.*
- *De NCG neemt budgettaire verantwoordelijkheid voor het programmalijn Energietransitie van de Dialoogtafel en zal dat programma in samenwerking met betrokkenen verder vormgeven.*
- *De NCG beziet met de provincie Groningen samen of en hoe een ontwikkelbedrijf voor coöperatieve decentrale energieprojecten in 2016 kan worden gerealiseerd.*
- *De NCG en de stuurgroep energietransitie nemen het initiatief om met betrokken belanghebbenden de ontwikkeling van smart grids en lokale opslagtechnieken te stimuleren.*

Beleidskeuzes

Verduurzaming in huidige inspectieprogramma

De gesprekken met bewoners in verband met inspectie en engineering zijn gestart. Er zal in dat traject ook met de bewoners gesproken worden over de koppelkansen, waaronder de mogelijkheden tot en wensen voor verduurzaming van hun woningen. Hiervoor dienen de regeling(en) voor verduurzaming (zie hierna) te worden uitgewerkt en gecommuniceerd met de versterkingsteams. Ook wordt communicatiemateriaal voor eigenaar bewoners gemaakt. In overleg met CVW/NAM wordt bekeken in hoeverre een inventarisatie ten behoeve van een Energie Prestatieadvies (EPA) kan worden meegenomen in het inspectieprogramma.

Gebiedsgerichte maatregelen en woninggebonden maatregelen

Afhankelijk van de discussie over de omvang van de versterkingsopgave moet worden bekeken in hoeverre gebiedsgerichte energieoplossingen haalbaar zijn.

Instrument voor verduurzaming

In de Voorjaarsnota zijn middelen beschikbaar gekomen voor verduurzaming gekoppeld aan schade en versterken. Een deel van deze middelen wordt ingezet voor het scholenprogramma. Een ander deel van de middelen wordt ingezet om de overschrijding van de voormalige regeling Waardevermeerdering te financieren. Het resterende (grootste) deel wordt ingezet voor het nieuwe instrument verduurzaming. Met betrekking tot het ontwikkelen van het nieuwe instrument is het proces om in samenspraak met de regio tot invulling te komen als volgt:

- Eind augustus / begin september worden uitgangspunten en scenario's ter advisering voorgelegd aan de stuurgroepen.
- In september volgt uitwerking met inachtneming van deze adviezen.

- Eind september/ begin oktober worden de stuurgroepen geïnformeerd over de uitwerking.

Indien dit tempo wordt gehaald kan dat leiden tot publicatie van de nieuwe regeling in de Staatscourant in 2016. De regeling zal met terugwerkende kracht in werking treden.

De intentie is dat er geen huiseigenaren tussen wal en schip vallen tussen de aflopende waardevermeerderingsregeling en het nieuwe instrument voor verduurzaming. Er wordt een voorstel geformuleerd over hoe de groep mensen die schade heeft gemeld voor 01/02/16, maar nog niet het schadeproces had afgerond bij het vervallen van de huidige regeling waardevermeerdering per 01/07/16 een plek krijgt binnen de nieuwe regeling.

Aanpalend worden afspraken met Binnenlandse Zaken en Economische Zaken gemaakt over combinatiemogelijkheden met andere subsidiestromen en leenfaciliteiten van het Rijk met betrekking tot verduurzaming.

4.2

Economie

Doelstelling

- Het regionale bedrijfsleven (groot en klein) een sterke positie in laten nemen bij de uitvoering van het Meerjarenprogramma.
- De bevolking via goede scholingsprogramma's de mogelijkheid geven om optimaal in te stromen in de aardbeving gerelateerde arbeidsmarkt.
- De innovatiekansen die voortkomen uit aardbeving gerelateerde werkgelegenheid zoveel mogelijk benutten.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG neemt initiatief tot instelling van een stuurgroep Regionale Economie waarin de Economic Board en andere economische partners zitting hebben.*
- *De NCG en Bouwend Nederland stimuleren de ontwikkeling van nieuwe bouwconcepten in samenwerking met consortia van (regionale) bouwbedrijven, producenten van bouwmaterialen, architecten, energie-installateurs en zorgaanbieders.*
- *De NCG zet in op opschaling van de (bij)scholing en opleiding voor de bouwsector (met het EPI-kenniscentrum als belangrijkste trekker).*
- *De toeleiding tot de arbeidsmarkt in en rondom de bouwsector wordt verbeterd (via project Bouwplaats Noord, met Bouwend Nederland en Arbeidsmarktregio als trekker).*
- *De NCG bereidt een Internationale Bouw Tentoonstelling voor.*
- *De NCG bevordert samen met de NAM/CVW de instelling van een bedrijvenloket in samenspraak met VNO/NCW, LTO, MKB-Nederland en de Economic Board, voor kleinere bedrijven/ZZZP'ers. Aan het eind van het 1e kwartaal 2016 moet duidelijkheid bestaan over de exacte vormgeving ervan.*

Beleidskeuzes

- **Bedrijvenloket:** op basis van het feit dat de NAM vanaf de tweede helft 2016 haar processen zal verduidelijken met betrekking tot bedrijfsschade gaat de NCG de communicatie hierover verbeteren. Ook bij ondernemersplatforms, zoals het Ondernemersplein en ondernemersverenigingen. In de tweede helft van 2016 moet worden bepaald in hoeverre hier nog een aanvullend instrument bij ingezet dient te worden ter begeleiding van ondernemers. Hierbij speelt ook de

ontwikkeling van (en samenhang met) het te ontwikkelen mijnbouwloket van RVO een rol.

- Op basis van een getekende intentieverklaring tussen partners in de arbeidsmarkketen, medio 2016, wordt in de tweede helft van 2016 bepaald of een aanvullende rol van de NCG voorstelbaar is. Dit naast de verbindende en coördinerende rol die zij het afgelopen jaar al heeft ingenomen en naast de ambitie om frequent met de arbeidsmarkketen te communiceren over de ontwikkelingen in de ophanden zijnde werkvoorraad uit de versterkingsopgave.
- De stuurgroep regionale economie bepalen in het najaar waar zij een gezamenlijke aanvullende focus noodzakelijk achten en waar de stuurgroep, de NCG of onderdelen daarvan ook in 2017 nog een rol hebben. De meest voor de hand liggende thema's zijn Gas2.0, doorontwikkeling van de industriële clusters en de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

4.3

Leefbaarheid

Doelstelling

Kwaliteit, kwantiteit en bereikbaarheid van de basisvoorzieningen laten voldoen aan de eisen van de toekomst en afstemmen op de demografische en sociaaleconomische prognoses.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG bevordert met (de clusters van) gemeenten dat er een gebiedsbreed Programma Sociale Cohesie komt en faciliteert in een aanpak 'Best Persons' (ondernemende burgers die vaak als informele leiders hun omgeving in beweging zetten).*
- *De NCG neemt de verdere ontwikkeling en uitwerking van de programma's leefbaarheid van de Dialoogtafel over en zorgt dat reeds afgesproken acties worden uitgevoerd en dat de verdere ontwikkeling en uitwerking voor de komende jaren worden opgepakt.*
- *Participatie van bewoners vindt plaats op gemeentelijk niveau bij de concrete planvorming in een dorp of wijk (gebiedsgerichte aanpak).*

Beleidskeuzes

De notitie 'Leefbaarheidsprogramma NCG' is vastgesteld in het voorjaar van 2016. Voor de uitvoering moeten nog enkele beleidskeuzes gemaakt worden in 2016:

- Herijkte criteria spoor 1 (herstructurering). Voor het gemeentelijk spoor binnen het leefbaarheidsprogramma is in totaal € 15 miljoen beschikbaar. Daarvan is € 9 miljoen nog niet toegekend aan de gemeenten. Hiervoor moeten herijkte criteria worden opgesteld, waarbij leefbaarheid en aansluiting bij de realisatie van de doelen uit het MJP centraal worden gesteld. Daarnaast wil de regio graag een voortzetting van de huidige verdeling (vast bedrag per gemeente met staffel naar omvang aantal inwoners). De stuurgroep leefbaarheid heeft bij de verdeling van de eerste € 6 miljoen uitgesproken deze verdelingswijze nog wel te willen bespreken.
- Koppeling leefbaarheidsprogramma en inspectie- en engineeringsprogramma. De NCG heeft een inspanningsverplichting uitgesproken om de leefbaarheidsprogramma's waar nodig te verbinden aan de inspectie- en versterkingsopgave. Voor het programma Elk Dorp Een Duurzaam Dak zijn hier afspraken over gemaakt. Voor het programma Herbestemming cultureel erfgoed moeten hier nog afspraken over worden gemaakt.
- Geografische afbakening leefbaarheidsprogramma. Het huidige leefbaarheidsprogramma is overgenomen van de voormalige Dialoogtafel en richt zich op de G9. De NCG heeft uitgesproken zich te oriënteren op het

draagvlak voor uitbreiding van het leefbaarheidsprogramma naar G11 of G12. Daarover zal ook gesproken worden met NAM.

- Ongelabelde € 2,5 miljoen Binnen spoor 2 (regionale programma's) van het leefbaarheidsprogramma is € 2,5 miljoen nog niet gelabeld. Voor de besteding hiervan kan gedacht worden aan de uitbreiding van één van de bestaande programma's of het opstarten van een aanvullend programma voor een thema waar momenteel nog geen aandacht voor is vanuit het leefbaarheidsprogramma.
- Snel internet. Binnen het leefbaarheidsprogramma is € 5 miljoen gereserveerd voor de realisatie van snel internet in de G9. De Economic Board Groningen en de provincie Groningen komen in de zomer van 2016 met een definitieve aanvraag voor de inzet van dit bedrag.
- Best persons. In het MJP is de wens opgenomen om een aanpak te ontwikkelen voor 'best persons'. Inwoners van het gebied nemen al dan niet georganiseerd tal van initiatieven ter versterking van de leefbaarheid in hun omgeving. Veelal kunnen ze om dergelijke initiatieven te ontplooiën subsidie of andere vormen van financiering aanvragen. Maar er zijn ook initiatieven die niet vallen binnen voorwaarden of waar financiering om andere redenen ingewikkeld is maar die wel een meerwaarde hebben voor de gemeenschap. De praktijk leert dat veel gemeenschappen dergelijke 'best persons' hebben die zeer waardevol zijn voor het dorp maar ook voor de maatschappij in brede zin. Wat mist, is inzicht in wat er nodig is om deze mensen hun bijdrage te kunnen laten leveren. De NCG en de provincie maken dit jaar gezamenlijk inzichtelijk hoe de wensen/behoefte van de 'best persons' vertaald kunnen worden naar beleid.
- Sociale cohesie. In het MJP staat dat de NCG de komst van een gebiedsbreed programma Sociale Cohesie bevordert en bewoners hierbij betreft. Samen met Platform31 en het ministerie van BZK zijn door de NCG twee bijeenkomsten georganiseerd over het thema 'samenwerking overheid-bewoner'. De eerste bijeenkomst was bestemd voor bestuurders uit de regio, de tweede voor de medewerkers van de NCG en gemeenten in de vijf prioritaire gebieden voor versterking. Deze inspiratiesessies zijn de opstap naar een vervolg. Hoe dit vervolg vorm gaat krijgen, is nog niet bekend.

4.4 Cultureel Erfgoed en beeldbepalende panden

Doelstelling

Maximaal behouden van het Groningse erfgoed, de landschappelijke kwaliteit en de gebiedsidentiteit.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De culturele waarde van een gebouw moet bij de afweging van de versterkingsopgave worden meegenomen.*
- *De zorg voor de bescherming van cultureel erfgoed wordt meegenomen in de gebiedsgerichte aanpak in de regio.*
- *Om eigenaar-bewoners te kunnen informeren over cultureel erfgoed wordt een erfgoedloket en een erfgoedteam ingesteld.*

Beleidskeuzes

- Ten aanzien van het schadeprotocol wordt bezien in hoeverre dit op dit moment geschikt en compleet genoeg is voor de schadeafhandeling van monumenten (gebouwen met een status als rijks- provinciaal- of gemeentelijk monument en beschermde stads- en dorpsgezichten). In de 2^e helft van 2016 moet een al dan niet gewijzigd of aangevuld protocol worden vastgesteld.

- Belangrijk item in de Taskforce 'Monumenten en aardbevingen': in hoeverre is de NPR regeling toepasbaar voor een oplossing in de versterkingsopgave aangaande monumenten. Komend half jaar wordt er binnen de NPR specifiek naar de sterkte van monumenten gekeken. De veiligheidsnorm voor gebouwen die een monument zijn, blijft 10^{-5} . Ze behoren van dezelfde veiligheid als gewone gebouwen te zijn.
- Met gemeenten worden in het kader van de gebiedsgerichte aanpak gesprekken gevoerd over de wijze waarop de nog niet beschermde beeldbepalende bebouwing (inclusief stedenbouwkundige structuren, groenstructuren en historische bebouwing) beleidsmatig kan worden vastgelegd. Dit leidt bij gemeenten tot besluitvorming.
- Ook wordt voor nog niet beschermde beeldbepalende bebouwing gewerkt aan een afwegingsgrens tot welke kosten deze bebouwing versterkt wordt. In het MJP 2016-2020 was 150% van de totale nieuwbouwkosten opgenomen. Voor de bepaling van het doel, de hoogte en de grondslagen van genoemde afwegingsgrens moeten keuzes worden gemaakt om tot een duidelijk en breed gedragen beleid te komen met betrekking tot het borgen van beeldbepalende en karakteristieke panden.

5 Wat hebben we nodig: instrumenten

5.1 Instrumentarium

Doelstelling

Instellen van heldere regelingen voor eigenaren, bewoners en gebruikers en zorgen voor een snelle afhandeling.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Normen ten behoeve van nieuwbouw: de NCG stimuleert dat er – vooruitlopend op de nieuwe (verplichte) normen - aardbevingsbestendig wordt gebouwd. Hiervoor wordt de huidige NAM-regeling inzake nieuwbouw aangepast.*
- *Ten aanzien van achterstallig onderhoud: er wordt een revolverend fonds ingesteld voor eigenaren die achterstallig onderhoud niet zelf kunnen opbrengen.*
- *Rechtsbijstandsverzekering: nader onderzoek vanuit NCG vindt plaats naar de voorwaarden die verzekeraars stellen om een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten binnen het aardbevingsgebied. Indien voorwaarden buitenproportioneel zijn, bekijkt de NCG in overleg met betrokken partijen op welke wijze voorzien kan worden in adequate juridische bijstand ter aanvulling op de bestaande mogelijkheden en de reeds ontwikkelde protocollen bij schade en preventie.*
- *Waardevermeerderingsregeling: er komt een nieuw instrument voor verduurzaming. Uitgangspunt is dat woningeigenaren die overlast gaan ondervinden, doordat hun woning moet worden versterkt, een vergoeding kunnen aanvragen voor verduurzamingsmaatregelen (zoals energiebesparende voorzieningen en decentrale energieopwekking). De maatregelen worden collectief en in samenhang met de versterkingsmaatregelen aangevraagd.*
- *Waardevermeerderingsregeling: deze regeling wordt met terugwerkende kracht opgesteld voor schadegevallen ontstaan tot en met 31 december 2015 buiten de elf gemeenten.*

Beleidskeuzes

Nieuwbouwregeling

In het aanvullend bestuurlijk akkoord 'Vertrouwen op herstel en herstel van vertrouwen' zijn afspraken gemaakt voor het opzetten van een nieuwbouwinstrument. Doel is een stagnatie van het aantal nieuwbouwprojecten te voorkomen als gevolg van extra te nemen maatregelen (zelfde positie inwoners Groningen) en een stimulans te bieden voor de toepassing van aardbevingsbestendige maatregelen bij gebouwen. De NCG herijkt op dit moment de bestaande regeling in samenwerking met de gemeenten, provincie en NAM.

Inhoud van huidige regeling:

- Momenteel bestaat er een interim nieuwbouwregeling die wordt uitgevoerd door NAM.
- Binnen de regeling is er eerst technische ondersteuning. Daarna bestaat er de keuze uit twee routes m.b.t. het verkrijgen van de financiële bijdrage:
  1. 'slimmer-ontwerpen-regeling';
  2. 'redelijke-meerkosten-vergoeding-regeling'.Het verschil zit in de afwikkeling van de financiële bijdrage en daarmee de doorlooptijd.

- Bij de 'slimmer-ontwerpen-regeling' worden de meerkosten niet getoetst en vindt toekenning – op basis van percentages van de totale bouwsom - plaats als het plan aan NPR voldoet. Daarmee is de regeling met name interessant bij projecten die nog niet zijn gestart. Bij deze projecten kunnen tegen betrekkelijk lage meerkosten aardbevingsbestendige maatregelen worden uitgevoerd.
- Bij de redelijke-meerkosten-vergoeding dienen alle meerkosten om aan de norm te voldoen, aangetoond te worden. Deze worden na beoordeling vergoed. Daarmee is deze regeling met name interessant bij complexe bouwprojecten of projecten die reeds in uitvoering zijn of waar sprake is van een vergaand ontwerp. Aanpassingen bij deze projecten leiden vaak tot forse meerkosten.

Komende periode wordt aan de hand van concrete projecten besproken hoe de nieuwbouwregeling verder verbeterd kan worden. Ervaring die met de huidige regeling is opgedaan, wordt door de NCG benut om met gemeenten, provincie en NAM de regeling te herijken.

De belangrijkste beleidskeuzen hierbij zijn: hoe de regeling en besluitvorming over de financiële toekenning transparanter en redelijker kan worden gemaakt, en welke mogelijkheid er komen voor mensen die het niet eens zijn met beoordeling van hun case. Tevens treedt de NCG met NAM in gesprek over de financiering van de regeling.

Achterstallig onderhoud

De NCG gaat samen met NAM een pilot inrichten. Het Fonds Woningonderhoud en Aardbevingen ondersteunt als extra instrument de gebiedsgerichte aanpak en draagt bij aan het oplossen van complexe schadegevallen.

De voordelen van het garantiefonds voor de eigenaar/bewoner zijn:

1. Lage financieringskosten;
2. Als het inkomen te laag is tijdelijk aflossingsvrij;
3. Meerkosten voor rekening van NAM;
4. Voordeel van gecombineerde aanpak achterstallig onderhoud met schade en/of versterking voor bewoner.

Er is eind mei overeenstemming bereikt tussen NAM en NCG over de leningsvoorwaarden. Op het NHG rentepercentage (10 jaar gemiddeld) wordt een korting van – 1,25 % gehanteerd. Dit komt op dit moment neer op een rentepercentage van 0,99 %. NCG draagt nu zorg voor de operationalisering van de pilot. Hieraan voorafgaand worden de uitgangspunten van de pilot nog een laatste keer kritisch getoetst op de huidige casuïstiek van de afhandeling van (complexe) schadegevallen en de gebiedsgerichte aanpak. Dit om het fonds zo goed als mogelijk te laten aansluiten op de praktijk.

Voorgestelde beleidskeuze/richting:

Stimulering om, indien nodig en mogelijk, gebruik te maken van het garantiefonds in die situaties waarbij er, naast de versterkingsopgave en schadeherstel door CVW/NAM, sprake is van een eigen bijdrage voor de bewoner (over de betreffende kostenverdeling zal overeenstemming tussen betrokken partijen moeten bestaan). Hiervoor is noodzakelijk dat in de tweede helft van 2016 operationalisering van het garantiefonds gerealiseerd is.

Pilot Koopregeling

Door de regio wordt druk uitgeoefend op de NCG om na de pilot een generieke koopregeling op te zetten. De huidige pilot wordt na afloop geëvalueerd (zowel kwalitatief als kwantitatief) en pas dan wordt besloten of en hoe er een vervolg komt.

In zijn algemeenheid moeten verdere maatregelen ten behoeve van de woningmarkt in het aardbevingsgebied bijdragen aan een verder herstel daarvan. De NCG zal de effecten van deze maatregelen monitoren en deze afzetten tegen de ontwikkelingen op de woningmarkt.

5.2 Onderzoeken

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- De NCG heeft onderzoeken opgestart naar de (psycho-)sociale gevolgen van aardbevingen, naar het functioneren van de woningmarkt, naar de versterking van industriële installaties en naar de prioritering van de versterking.
- In 2016 start de NCG onderzoeken naar normen voor gebouwen, infra en de industrie. De NCG ondersteunt het onderzoek naar de versterking van het dijkvak Eemshaven-Delfzijl. De NCG ondersteunt het opzetten van een kennisplatform voor de ondergrond en een voor de bovengrond.
- De NCG start een onderzoek naar de oorzaken van de hoge percentages schadegevallen die gelokaliseerd zijn aan de randen van het aardbevingsgebied.
- In het eerste deel van 2016 wordt de onderzoeks- en kennisagenda van de NCG opgesteld.

Beleidskeuzes

De aftrap van de onderzoeken is geweest. De komende tijd verwacht de NCG de nodige uitkomsten die leiden tot te maken beleidskeuzes.

Kennisplatforms

Het Kennisplatform Bovengrond, bestaande uit twee kennistafels (gebouwde omgeving en leefbaarheid), stelt de kennisagenda op en komt hiermee in het najaar. Samen met de prioriteiten in kennisvragen van de NCG, wordt dat de basis voor het maken van keuzes voor onderzoek. Een voorstel hiertoe zal voorgelegd worden aan de stuurgroepen.

Voor het Kennisplatform Ondergrond worden op dit moment de uitgangspunten en juridische mogelijkheden besproken tussen het ministerie van EZ, het SodM en de verschillende kennisinstellingen. Het programma gaat medio 2016 van start. De NCG kan onderzoekopdrachten vanuit de kennisagenda betreffende de ondergrond hier onderbrengen.

Validatie Arcadis onderzoek/Onderzoek naar hoge frequentie schades

De uitkomsten van het onderzoek naar de door Arcadis gehanteerde methodologie zijn bepalend voor het vervolg. De resultaten van de validatie en het beoogd vervolg van het onderzoek worden aan de stuurgroepen voorgelegd. De resultaten van de validatie naar de door Arcadis gehanteerde methodologie worden rond half augustus verwacht. De inschatting is dat de resultaten van het vervolgonderzoek eind 2016 beschikbaar komen. Beleidsmatige gevolgen zijn dit jaar niet voorzien. Wel voorzien zijn:

- Informatiebijeenkomsten over uitkomsten eerste fase
- Experts naar schademelders buiten de contour

Gronings perspectief

Medio 2016 volgt de volgende tussenrapportage. Op basis daarvan wordt bepaald of de huidige inzet van de NCG en anderen voldoende is of dat er andere beleidskeuzes moeten worden gemaakt. Het is dus zaak om de uitkomsten van Gronings Perspectief te vertalen in acties.

Woningmarkt: CBS rapportages en vervolgonderzoek

In september 2016 volgt een derde CBS-onderzoeksrapport naar de ontwikkelingen op de woningmarkt in Groningen. Dit is het laatste rapport dat verschijnt binnen de huidige opdracht. Binnen het budget voor de huidige opdracht was nog ruimte voor volkshuisvestelijke aanvullingen. De NCG heeft de volgende aanvullingen voorgesteld aan het CBS:

- WOZ-waarde ontwikkeling
- Verkoopbaarheid hoog en laagsegment woningen
- Zijn de verkochte woningen representatief voor de woningvoorraad
- Demografische en economische context (verhuisbewegingen uit en naar het gebied)

Op basis van het derde rapport wordt wederom bepaald of er beleidsmatige keuzes noodzakelijk zijn.

Er is contact met het CBS over een nieuwe opdracht. Het voorstel van de NCG is om het CBS een nieuwe opdracht te geven voor 2 rapporten in 2017 (juni en december 2017). De stuurgroepen zijn hierover geïnformeerd. Conform de toezegging van de minister van EZ zal het CBS in deze rapportages ook aandacht besteden aan een vergelijking met de uitkomsten van het RUG onderzoek naar de woningmarkt (De Kam).

Herhaling OTB-onderzoek

De voorbereidingen worden getroffen om begin 2017 een herhaling te kunnen doen van het onderzoek dat door OTB is uitgevoerd in 2015. Een voorstel hiervoor wordt in het najaar aan de stuurgroepen voorgelegd.

Onderzoeken chemische industrie en infra

Deltares en TNO hebben een methode ontwikkeld waarmee de aardbevingsbestendigheid van industriële installaties beoordeeld kan worden. Bij onder meer de BRZO-bedrijven in het aardbevingsgebied wordt de methode toegepast (op kosten van de NAM). De reviews van de plannen van aanpak en van de uitgevoerde onderzoeken worden gedaan door Deltares en TNO, die tevens werken aan doorontwikkeling van de methode.

Wergroep maatgevende aardbevingsbelasting

Een knelpunt in de methode is de grote hoeveelheid complex rekenwerk dat vereist is. Dit betekent bovendien dat er geijkt wordt aan onwaarschijnlijk hoge aardbevingssterktes. Om die reden en om sneller tot een betrouwbaar inzicht te komen wordt momenteel een nog openstaande aanbeveling van de commissie Meijdam uitgewerkt. Het gaat hierbij om de aanbeveling om als ijkpunt te hanteren dat industriële installaties bestand moeten zijn tegen de zwaarste aanbeveling die redelijkerwijs kan worden verwacht. De Commissie Meijdam heeft geadviseerd om een aardbeving van 5 op de schaal van Richter in het kerngebied te beschouwen als maatgevend met een open norm om de aardbevingsbestendigheid te beoordelen. De vraag wanneer bebouwing, installaties en infrastructuur in redelijkheid bestand zijn tegen zo'n aardbeving wordt onderzocht. Daarbij wordt per sector aansluiting gezocht bij de bestaande wettelijke kaders en beoordeeld in hoeverre deze kaders toepasbaar zijn op dit relatief nieuwe risico. De berekeningsmethode zal bij enkele bedrijven worden getoetst.

De uitwerking van de aanbeveling, die overigens tevens de vitale infrastructuur betreft, vindt plaats door een werkgroep die enkele leden van de voormalige commissie bevat naast deskundigen van o.a. KNMI en TUD. Het advies van de werkgroep zal in overleg met het ministerie van IenM worden getoetst aan de

BRZO-regelgeving. Het omgaan met die nieuwe inzichten komt ter sprake in de stuurgroep industrie.

Samenhangende benadering waar mogelijk

Voor onderzoek in het kader van industrie is behoefte aan pga-kaarten met een grotere mate van detaillering. Ook is er behoefte aan beter inzicht in het verwekingsrisico. Diezelfde behoeften zijn er voor de afzonderlijke projecten bij infrastructuur. Daarom zorgt de NCG voor een zoveel mogelijk samenhangende aanpak van industrie en infrastructuur.

Critical Review

In samenwerking met de RUG wordt de eerste Critical Review over het thema Woningmarktonderzoeken georganiseerd. Deze review zal in het najaar plaatsvinden. De ambitie van de NCG is om ook over kaartmateriaal nog een Critical Review te organiseren in 2016. De reviews leiden mogelijk tot nieuwe inzichten en beleidswijzigingen.

Meetinstrumentarium

Dit onderzoek richt zich op:

- Het inventariseren van het huidige meetnet (wat wordt er momenteel gemeten)
- Het uitvoeren van een verschillenanalyse en het doen van aanbevelingen als het huidige meetnet niet aan de informatiebehoefte voldoet.

Eind 2016 weten we op basis van het onderzoek of het huidige meetnet aan de informatiebehoefte voldoet. Op basis van deze kennis worden in 2017 beleidskeuzes gemaakt.

5.3

Woningbedrijf

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *De NCG neemt de regie om een regionaal woonbedrijf te ontwikkelen waarin alle vastgoed gerelateerde activiteiten, zoals het ontwikkelen van wisselwoningen of leenhuizen tot het opkopen, beheren, verhuren en/of slopen van panden kunnen worden ondergebracht.*

Beleidskeuzes

De NCG is gestart met het opzetten van een publieke stichting. Deze stichting gaat het woningbezit van de tijdelijke private stichting overnemen. Indien nodig en wenselijk krijgt de stichting de mogelijkheid om een breed takenpakket te gaan uitvoeren. De inschatting is dat deze publieke stichting gereed is in maart 2017. De inzet is onder andere sterk afhankelijk van de mate van versterking die noodzakelijk is. Met twee gemeenten en de provincie zijn gesprekken gevoerd over de opzet van het woningbedrijf en de eventuele deelname daaraan. Er tekenen zich twee lijnen af:

- Het woonbedrijf voert voor het gehele gebied de direct versterkingsgerelateerde vastgoedactiviteiten uit en vult deze per specifieke situatie aan met vastgoedactiviteiten die bijdragen aan de bredere doelstellingen. Daarvoor worden per situatie/project aanvullende inhoudelijke en financiële (contractuele) afspraken gemaakt met de betrokken gemeenten.
- Het woonbedrijf combineert de versterkingsgerelateerde vastgoedactiviteiten voor het gehele gebied met activiteiten die bijdragen aan de bredere doelstellingen en ontvangt daartoe middelen die gekoppeld zijn aan algemeen geformuleerde prestatieafspraken.

Er wordt verder gesproken met gemeenten. Een voorstel over de opzet en inzet van het woonbedrijf wordt in het najaar voorgelegd ter besluitvorming.

5.4 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Doelstelling

Stimuleren van adequate gemeentelijke handhaving op de norm voor aardbevingsbestendigheid en de staat van de (gebouwde) omgeving.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

Inzet op een doelmatig en snel proces van vergunningverlening:

- Gemeenten bekijken hoe zij bestaande instrumenten het beste kunnen gebruiken en wat zij aanvullend nodig hebben.
- De NCG ondersteunt gemeenten bij ruimtelijke ordeningsprocedure.
- De NCG maakt met gemeenten en CVW werkafspraken over welstandsnota, vergunningsvrij stellen van specifieke zaken, toepassen van de 'kruimelgevallenlijst' en Compliance-management en systeemtoezicht (CSM).
- Gemeenten hebben een gezamenlijke aanpak voor vergunningverlening en toezicht ontwikkeld.
- Gemeenten ontwikkelen een specifiek toezichtsbeleid en -strategie, passend in de landelijke handhavingsstrategie, die moet leiden tot een uitvoeringsprogramma voor toezicht op de bestaande bouw.

Beleidskeuzes

Om het Uniforme uitvoeringskader voor VTH-werkzaamheden (compliance management) te kunnen implementeren wordt gewerkt aan het opstellen van een bedrijfsplan. Na de zomer wordt een besluit over de organisatorische en financiële borging van het compliance management genomen in de Stuurgroep VTH. In de tweede helft van 2016 richten gemeenten en CVW zich in om volgens het ontwikkelde model te kunnen werken. De Maatschappelijke Stuurgroep wordt meegenomen in de ontwikkelingen.

Vanwege de complexiteit en gemeente overstijgende aspecten, heeft de stuurgroep de NCG gevraagd om op onderdelen nadrukkelijker de regierol te vervullen en ondersteuning te bieden. In de tweede helft van het jaar wordt hiertoe een voorstel aangeboden in de stuurgroep VTH. De NCG zal daarbij oog hebben en houden voor de eigen autonomie van gemeenten.

5.5 Ruimtelijke kwaliteit

Doelstelling

Maximaal behouden van het Groningse erfgoed, de landschappelijke kwaliteit en de gebiedsidentiteit.

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

De optimalisatie in de onderlinge verhouding van de gebruikswaarde, de belevingswaarde en de toekomstwaarde is waarnaar gezocht wordt in de borging. Dit kan door het projectteam te voorzien van deskundigheid in de gebiedsgerichte aanpak.

Beleidskeuzes

Er is voor vooralsnog gekozen geen structurele invulling te geven aan een ruimtelijk kwaliteitsteam. Op ad hoc basis kan advies worden ingewonnen bij deskundigen. In 2017 wordt dit thema opgepakt.

5.6 Monitoring

Uitgangspunten Meerjarenprogramma

- *Er komt een goede monitor om te meten en zo nodig bij te sturen op de uiteindelijke gewenste outcome van het programma: in welke mate hebben de ingezette maatregelen de met elkaar afgesproken programmadoelen dichterbij gebracht.*
- *In het eerste kwartaal van 2016 wordt een volledige set van indicatoren voor de doelen ontwikkeld en wordt zo nodig de 0-meting compleet gemaakt.*
- *De eerste monitor wordt een jaar na de start uitgevoerd en kan als input worden gebruikt voor het Meerjarenprogramma 2018-2023.*

Beleidskeuzes

De NCG ontwikkelt een set met indicatoren voor het jaarlijks monitoren van de effecten van het MJP. Deze indicatoren meten de volgende dimensies van leefbaarheid: veiligheid, werkgelegenheid, huisvesting, bereikbaarheid van de voorzieningen (supermarkt, winkelaanbod, zorg, cultuur, sport), onderwijs, digitale toegang, sociale cohesie, gebiedsidentiteit, gezondheid, ervaren leefbaarheid en institutioneel vertrouwen. Er dient nog vastgesteld te worden dat leefbaarheid voldoende bepaald wordt in deze dimensies. Komend jaar wordt de toepasbaarheid van een aantal bestaande onderzoeksprogramma's voor deze effectmeting getoetst. Hiernaast worden de precieze vorm en methode van rapportage binnen de NCG nog verder ontwikkeld.

D.

**Onderwerpen waar vanaf
januari 2017 (beleids)
keuzes in worden
gemaakt**

Onderwerpen waar vanaf januari 2017 (beleids)keuzes in worden gemaakt

1 **Positie NCG t.o.v. NAM, CVW en het Ministerie van EZ**

- Subsidiekaders (intern traject)
- Gemeentelijke herindelingen; hoe gaan we om met de gemeentelijke herindelingen die er aan zitten te komen in Hoogezand-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde en Groningen-Ten Boer-Haren?

2 **Schadeherstel**

- Fase III schadeprotocol
- Grijze gebied tussen duidelijke aardbevingsschade en duidelijke gevolgen bodemdaling diepere lagen
- Schadepreventie

3 **Versterken**

- Actualisatie NPR per 1/1/2017
- Inspectieresultaten + versterking waar nodig
- Verdere ontwikkeling gebiedsgerichte aanpak: derde / vierde ronde gebieden?
- Heft in eigen Hand, versterking + vervolg
- Acties en ervaring van best practices uit plan van aanpak zorg
- Doorontwikkeling plan van aanpak zorg
- NCG werkt mee aan het bevorderen van levensloopbestendige woningen en levensloopbestendigheid in zorgvastgoed. De NCG beraadt zich op de verschillende mogelijkheden om hier een extra impuls aan te geven (bv financiële impulsen).
- Nieuw element om nader te verkennen: maatschappelijk risico

4 **Calamiteitenorganisatie**

- Verdere implementatie incidentbestrijdingsplan

5 **Flankerend beleid**

- Leefbaarheidsprogramma t/m 2018
- Verkenning naar een Internationale Bouwtentoonstelling opstarten.
- Uitwerking Gas2.0
- Ondersteunen behoefte vanuit Eemsdelta om te komen tot een gedragen Industrieagenda
- In afstemming met bouwinnovatiecentrum BuildInG en de bouwsector moet NCG bepalen hoe de versterkingsopgave in de uitvoering zo ingericht kan worden dat maximale ruimte ontstaat voor innovatie.

6 **Wat hebben we nodig**

- Critical reviews worden doorgezet in 2017
- Nieuwe nieuwbouwregeling;
- Gevolgen uitkomsten evaluatie koopregeling;
- Onderzoeksresultaten en doorwerking 2017/2018
- Het onderzoek Gronings Perspectief vindt nog plaats in 2017 en zal verlengd worden. De tussentijdse resultaten vragen telkens om herijking van acties en keuzes.
- Meet- en monitoringsprotocol
- Evaluatie van het programma van Kennisplatform Ondergrond

Nationaal Coördinator Groningen

Postbus 3006 | 9701 DA Groningen

T 088 041 44 44

info@nationaalcoordinatorgroningen.nl

www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

BIJLAGE 3

Nationaal Coördinator Groningen

Kwartaal rapportage

April - juni 2016

Inhoud

Inhoud—	2
Leeswijzer—	4
Inleiding—	5
1	Schadeherstel—6
1.1	Afhandeling van reguliere schadegevallen door Centrum Veilig Wonen—6
1.2	Afhandeling complexe schadegevallen door de NCG—8
1.3	Arbiter Aardbevingsschade—8
1.4	Opgekochte woningen NAM—9
2	Gebiedsgericht werken en versterken—11
2.1	Informatie aan bewoners—11
2.2	Inspectieproces—11
2.3	Versterkingspunten—11
2.4	Voortgang inspecties—12
3	Instrumentarium—14
3.1	Pilot Koopinstrument/knelpuntgerichte benadering + moeizame verkoop—14
3.2	Instrument ten behoeve van nieuwbouw—15
3.3	Instrumentarium achterstallig onderhoud—15
3.4	Instrument voor verduurzaming (voorheen waardevermeerderingsregeling)—15
3.5	Commissie Bijzondere Situaties—16
3.6	Monitoring—16
4	Maatschappelijke en Bestuurlijke Stuurgroep—17
4.1	Samenwerkingsafspraken NAM-EZ-NCG—17
4.2	Proces totstandkoming MJP 2017-2021—17
4.3	Toelichting op het inspectieprogramma—17
4.4	VTH Compliance Management—17
4.5	Tussenrapport RUG-onderzoek 'Gronings Perspectief'—17
4.6	Stut & Steun (Burgerloket)—17
4.7	Kwartaalrapportage NCG—18
4.8	Schadeprotocol en schade-experts—18
4.9	Vervolgopdracht CBS-onderzoek—18
4.10	Pilot Koopinstrument—18
4.11	Rol NCG t.a.v. het houden van toezicht op de schadeafwikkeling—18
4.12	Validatie Arcadis-onderzoek—18
4.13	Programma Groninger Schuren en Stallen—18
4.14	Overzicht adviezen Stuurgroep Leefbaarheid—19
5	Kansrijk—20
5.1	Onderwijs—20
5.2	Zorg—20
5.3	Infrastructuur—20
5.4	Industrie—21
5.5	Calamiteiten—21
5.6	Agrarische sector—21
5.7	Energietransitie—22
5.8	Economie—22
5.9	Leefbaarheid—23
5.10	Cultureel erfgoed—23

6	Onderzoeken—25
6.1	Kennisplatform ondergrond en bovengrond—25
6.2	Validatie Arcadis-onderzoek—25
6.3	Hoge frequentie schade—26
6.4	Gronings perspectief—26
6.5	Industrie en infrastructuur—26
6.6	Meetinstrumenten—26
6.7	NEN—27
6.8	Critical review—27

Leeswijzer

Voor u ligt de kwartaalrapportage van het tweede kwartaal van 2016 van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Deze kwartaalrapportage geeft u zowel een kwantitatief als een kwalitatief overzicht van de activiteiten en voortgang van de NCG. De rapportage bestaat uit zes onderdelen. Na een korte inleiding door Hans Alders volgt het eerste deel over schadeherstel. Met behulp van cijfers over onder andere schademeldingen, aanvragen voor contra-expertise en onveilige situaties wordt de voortgang van het schadeherstel inzichtelijk gemaakt. Het tweede onderdeel behandelt de versterking en de gebiedsgerichte aanpak. Hier wordt ingegaan op de voortgang van inspecties in de vijf prioritaire gebieden van de NCG. In onderdeel drie wordt vervolgens stilgestaan bij de stand van zaken rondom het instrumentarium van de NCG. Met behulp van cijfers worden de verschillende regelingen en instrumenten weergegeven. Onderdeel vier beschrijft wat er het afgelopen kwartaal in de Maatschappelijke en Bestuurlijke Stuurgroepen aan de orde is gekomen. Het vijfde deel, Kansrijk, geeft de ontwikkelingen op het gebied van beleid van de NCG weer. De rapportage sluit af met onderdeel zes over de stand van zaken rondom de verschillende onderzoeken waar de NCG bij is betrokken.

Inleiding

De uitvoering van het Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen (MJP) vraagt de nodige vervolgstappen. Deze tweede kwartaalrapportage gaat over de ontwikkelingen in het tweede kwartaal van 2016.

De rapportage geeft inzicht in de ontwikkelingen op het gebied van het schadeherstel. In het derde kwartaal zullen complexe zaken, die nog bij CVW en NAM in behandeling zijn, worden overgedragen aan de NCG. De volgende rapportage kan dan een totaalbeeld geven van de cijfers rondom complexe schade.

Het gebiedsgericht werken is in de fase van inspecties. Op veel plaatsen vinden uitgebreide inspecties plaats. Deze inspecties zijn nodig om vast te kunnen stellen of woningen voldoen aan de norm van 10^{-5} en indien dat niet het geval is hoe de versterking eruit moet zien om daaraan te kunnen voldoen. Voor veel betrokkenen betekent dat overlast. De inspecties zijn door de bewonersbegeleiders met de bewoners intensief voorbereid en begeleid. De versterkingspunten in Loppersum, 't Zandt, Ten Post, Overschild en Appingedam zijn allemaal geopend en actief.

In het tweede kwartaal heeft de pilot koopinstrument plaatsgevonden. Een pilot om antwoord te geven op knelpunten gericht op sociaaleconomische en sociaal-maatschappelijke factoren. Er hebben zich 117 kandidaten aangemeld die aan alle voorwaarden voldoen. Binnen de pilot zijn uiteindelijk 55 woningen aangewezen die voor opkoop in aanmerking komen.

De uitvoering van het MJP vraagt intensief overleg zowel met de Bestuurlijke als de Maatschappelijke Stuurgroep. Deze rapportage maakt inzichtelijk welke onderwerpen de revue zijn gepasseerd.

Het MJP zet niet alleen in op aardbevingsbestendig (schadeherstel en versterken) maken, maar ook op het benutten van kansen. Het onderwijsprogramma kan worden uitgevoerd nu ook van het Rijk gelden beschikbaar zijn gekomen. Daarnaast is met de partijen in de gezondheidszorg het gesprek gestart om tot een programmatische aanpak te komen.

Verder vinden tal van onderzoeken plaats. Het RUG-onderzoek Gronings Perspectief is daar een voorbeeld van. Dit onderzoek maakt duidelijk wat de gezondheidsaspecten zijn van schade als gevolg van mijnbouwactiviteiten.

Het is een greep uit de onderwerpen die in het tweede kwartaal aan de orde zijn geweest. In deze rapportage treft u informatie daarover aan.

Hans Alders,
Nationaal Coördinator Groningen

1 Schadeherstel

Dit hoofdstuk gaat in op het verloop van het schadeherstel. Met behulp van cijfers en actuele informatie wordt ingegaan op de afhandeling van reguliere schademeldingen door Centrum Veilig Wonen (CVW), de afhandeling van complexe schadegevallen door de NCG en de eerste resultaten van de nieuwe Arbiters Aardbevingsschade.

1.1 Afhandeling van reguliere schadegevallen door Centrum Veilig Wonen

In deze paragraaf zijn gegevens opgenomen die het verloop van de reguliere schadeafhandeling door Centrum Veilig Wonen (CVW) laten zien. De tabellen tonen cijfers van onder andere schademeldingen, aanvragen voor contra-expertise, meldingen van bewoners van acuut onveilige situaties en klanttevredenheid.

Verder is er afgelopen kwartaal met NAM gewerkt aan de eerste fase van de herziening van het schadeprotocol van NAM voor reguliere schade. In deze fase worden aanpassingen in het schadeprotocol doorgevoerd op basis van het MJP en uitkomsten van het Lysias-onderzoek naar het schadeafhandelingsproces en het APE-onderzoek naar de tevredenheid van schadeafhandeling. In de Maatschappelijke en Bestuurlijke Stuurgroepen van juni is een tekstvoorstel voor herziening van het huidige protocol uit augustus 2014 ter advisering voorgelegd. De adviezen van de stuurgroepen worden benut door de NCG om te komen tot een definitief advies aan NAM. NAM stelt daarna een aangepast schadeprotocol vast. Het gesprek over de verbetering en aanpassing van het schadeprotocol krijgt een vervolg na het zomerreces.

Zoals aangekondigd in het MJP is in het tweede kwartaal een burgerloket opgericht. Het burgerloket Stut-en-Steun is gevestigd in Appingedam en opgericht op initiatief van de Groninger Bodembeweging en het Gasberaad. Stut-en-Steun is een onafhankelijk loket waar bewoners met schade terecht kunnen voor hulp en advies.

In het kader van schadeafhandeling zijn er afgelopen kwartaal afspraken met NAM gemaakt over de verbetering van de communicatie door NAM in het geval van bedrijfsschade. NAM gaat op haar website duidelijker aangeven hoe een ondernemer met bedrijfsschade contact kan opnemen met NAM voor een passende oplossing.

Tabel 1: Schadeafhandeling door CVW

CVW schadeafhandeling ¹	Per kwartaal 4-4 t/m 3-7
Aantal schademeldingen	2608
Aantal ingeplande bezoeken schade-expert	3105
Aantal bezoeken schade-expert	3462
Aantal expertiserapporten (aanbod schadeherstel)	4109
<i>Waarvan rapporten met alleen C-schade</i>	2385
<i>Waarvan rapporten met A/B-schade</i>	1724
Aantal akkoord met compensatie	6168

¹ De in deze tabel weergegeven aantallen zijn inclusief de overgedragen NAM dossiers, waar dit in de eerste kwartaalrapportage over 2016 nog niet het geval was. Hierdoor zijn de gegevens uit beide rapportages niet zomaar optelbaar tot halfjaar totalen.

Contra	4-4 t/m 3-7
Aantal aanvragen contra-expert	1767
Aantal aktes van benoeming	1844
Aantal contra-rapportages ontvangen door CVW	2005
Aantal getekende akkoorden	1284
Aantal getekende dis-akkoorden	207
Aantal 3 ^e deskundige (uitfaseringscategorie)	131
Schadeherstel	4-4 t/m 3-7
Aantal meldingen waarbij gekozen wordt voor herstel	1018
<i>Waarvan herstel door aannemer CVW</i>	620
<i>Waarvan herstel door eigen gekozen aannemer</i>	398
Aantal meldingen waar gekozen wordt voor uitbetaling	2316
CVW Overige info	Per Kwartaal
Klanttevredenheidsscore	Vanaf de start van CVW in 2015: 6,8
Gemiddeld schadebedrag incl. C-schade rapporten	€ 709
Gemiddeld schadebedrag excl. C-schade rapporten	€ 1.740

1.1.1

Acuut onveilige situaties

Bewoners hebben de mogelijkheid om zich te kunnen melden bij CVW als zij zich acuut onveilig voelen in hun huis. Deze 'rode knopmeldingen' leiden in alle gevallen tot een direct huisbezoek van een expert van het Centrum Veilig Wonen. In ongeveer 1/3 van deze meldingen bleek er ook daadwerkelijk sprake van een acuut onveilige situatie. In 27 gevallen in het afgelopen kwartaal is de woning direct door CVW verstevigd. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het plaatsen van stutten. In 6 gevallen is er geen directe relatie met aardbevingen geconstateerd en is de melding aan de gemeente overgedragen, die in dit geval ook gelijk actie onderneemt via de afdeling Bouw- en Woningtoezicht.

Tabel 2: Acuut onveilige situatiemeldingen

Acuut onveilige situatiemeldingen	Per Kwartaal
Acuut onveilige situaties gemeld via de rode knop	107
<i>Waarvan geconstateerd als acuut</i>	33
<i>Waarvan onterecht als acuut gemeld</i>	74
<i>Waarvan een noodmaatregel gesteld is</i>	27
<i>Waarvan contact met de gemeente is gezocht</i>	6

1.2 Afhandeling complexe schadegevallen door de NCG

Vanaf 1 januari behandelt de NCG complexe schadegevallen. De casemanagers van de NCG bemiddelen tussen de betrokken partijen. Voor de behandeling van complexe schadegevallen heeft NCG een procesbeschrijving opgesteld. Deze beschrijving wordt in het derde kwartaal ter advisering aan de stuurgroepen voorgelegd. Daarnaast is het tweede kwartaal benut om de overdracht van complexe schadegevallen van NAM en CVW naar de NCG verder vorm te geven. Hiervoor is onder andere de werving van nieuwe casemanagers gestart. Dit proces loopt door in het derde kwartaal. Het streven is om per 1 september complexe schadegevallen (verder) door de NCG te laten behandelen.

In de periode van april tot en met juni 2016 zijn er bij de NCG 54 complexe schadegevallen gemeld. In ditzelfde kwartaal zijn 15 zaken afgerond. Aan het eind van dit kwartaal staan er nog 39 zaken open. Een derde van de openstaande gevallen is gemeld in juni. Het was helaas nog niet mogelijk om de dossiers over de complexe schades verder te specificeren. Het streven is om deze in de rapportage over kwartaal 3 wel op te nemen.

Tabel 3: Complexe schades

Complexe schades ²	Aantal meldingen	Aantal afgehandelde zaken	Aantal openstaande zaken	Nog niet behandeld
April	22	8	14	0
Mei	13	5	8	0
Juni	19	2	17	13
Totaal	54	15	39	13

1.2.1 Commissie Bijzondere Situaties

De Commissie Bijzondere situaties heeft in het tweede kwartaal van 2016 22 nieuwe meldingen gekregen en 8 zaken afgehandeld, waarvan in 4 zaken het huis is opgekocht. Op 1 juli stonden er 14 zaken open bij de Commissie.

Tabel 4: Commissie Bijzondere Situaties

Aantal meldingen:	22	Afgehandelde meldingen:	8
		Nog openstaand:	14
Aantal opgekochte huizen in tweede kwartaal	4		

1.3 Arbiters Aardbevingsschade

In het tweede kwartaal van 2016 zijn de Arbiters Aardbevingsschade gestart met hun werkzaamheden. Op 2 mei zijn 4 arbiters gestart. Op 1 juni is daar een vijfde arbiter bijgekomen. Deze arbiters zijn allemaal oud-rechters. Als na de eerste inspectie en de contra-expertise nog geen overeenstemming is over het herstel van de schade of als er sprake is van complexe schade, kan de Arbiters Aardbevingsschade worden ingeschakeld. De arbiter beoordeelt de zaak ter plaatse en doet een uitspraak waar CVW en NAM zich in beginsel aan verbinden.

In de periode van 2 mei 2016 – 1 juli 2016 (8 weken) heeft de arbiter 39 zaken binnengekregen. Bij binnenkomst verstuurt het secretariaat van de arbiters een

² Een melding is een zaak die is aangemeld bij het team Complexe Schades van de NCG. Een zaak is afgehandeld wanneer de zaak gesloten is. Een openstaande zaak is in behandeling. Een zaak is nog niet behandeld wanneer hij al wel binnen is gekomen, maar nog niet in behandeling is genomen. Dit is dus een onderdeel van het aantal openstaande zaken.

ontvangstbevestiging. Daarin wordt aangegeven of een zaak door de arbiters kan worden behandeld of niet. Zodra de informatie van een ontvankelijke zaak compleet is, wordt de zaak in behandeling genomen en een schouw in de woning van de bewoner en een zitting in het gemeentehuis ingepland. De Arbiters hebben in de acht weken dat zij nu werkzaam zijn 34 zaken in behandeling genomen, waarvan in zeven zaken een schouw en een zitting hebben plaatsgevonden.

Tabel 5: Zaken Arbiters

Aantal binnengekomen zaken	39
Verzonden ontvangstbevestiging (en ontvankelijk)	36
In behandeling	34
Schouw/zitting gepland	11
Schouw/zitting plaatsgevonden	7
Afgerond	2

1.4 Opgekochte woningen NAM

1.4.1 *Aangekochte woningen*

In specifieke situaties gaat NAM over tot de aankoop van een woning of gebouw. Dit kan zich voordoen bij zeer complexe schadegevallen, die zich kenmerken doordat er meer speelt dan enkel schade door aardbevingen. Een eenvoudige oplossing is dan niet mogelijk.

Ook worden er woningen aangekocht op voordracht van de Commissie Bijzondere Situaties. Daarnaast heeft NAM acht woningen gekocht om versterkingstechnieken te testen.

1.4.2 *Complexe schades*

Bij een complex schadegeval bespreken NAM en de eigenaar mogelijke oplossingen. Er zijn specifieke situaties waarbij aankoop door NAM als beste oplossing naar voren komt.

1.4.3 *Commissie Bijzondere Situaties*

Een aantal inwoners uit de regio dreigt in de knel te raken door een opeenstapeling van problemen. Dit kan bijvoorbeeld gaan om medische, financiële of sociale problemen. Bestaande regelingen bieden hierbij onvoldoende steun. Deze groep kan een beroep doen op de Commissie Bijzondere Situaties. De Commissie verzocht NAM de afgelopen periode meerdere malen over te gaan tot aankoop van een woning. NAM volgt de adviezen van deze onafhankelijke commissie op.

1.4.4 *Testwoningen in de regio*

Via een regionale makelaar kocht NAM acht testwoningen. Dankzij onderzoek aan deze testwoningen weten we steeds beter hoe gebouwen versterkt kunnen worden. De testwoningen staan model voor soortgelijke huizen in regio.

1.4.5 *Sloop van woningen*

Het komt ook voor dat NAM een aangekochte woning direct of op termijn besluit te slopen. Dit gebeurt met woningen die in een zeer slechte staat zijn. NAM bekijkt in de nabije toekomst, in samenwerking met de betrokken gemeente en een vastgoedadviseur, wat de beste opties zijn voor de vrijgekomen kavels.

Hieronder het overzicht van de aantallen woningen die NAM heeft aangekocht:

Tabel 6: Opgekochte woningen NAM

Testwoningen	8
Bijzondere situatie	21
Schade	25
Aantal opgekochte woningen totaal	54
Waarvan gesloopt	12

2 Gebiedsgericht werken en versterken

In vijf kernen hebben versterkingspunten hun deuren geopend. In het tweede kwartaal zijn deze versterkingspunten volledig bezet en ingericht. De projectmedewerkers van de versterkingspunten zijn begonnen met het voorbereiden van inspecties door het voeren van gesprekken met bewoners, het verstrekken van informatie en het verzamelen van gegevens. In dit hoofdstuk volgt een toelichting op het inspectieproces en de voortgang van de inspecties in de verschillende gebieden.

2.1 Informatie aan bewoners

In vervolg op de algemene informatieronde op 19 maart 2016 zijn informatiebijeenkomsten voor bewoners georganiseerd. Daarnaast zijn keukentafelgesprekken gevoerd bij bewoners thuis voor diegene waar in de eerste drie maanden van het programma geïnspecteerd zou worden. Daarnaast staan de medewerkers van de NCG in de versterkingspunten klaar om alle vragen over o.a. de uit te voeren inspecties te beantwoorden. Bewoners worden geïnformeerd over hoe en wanneer hun woningen door het CVW geïnspecteerd gaan worden. Deze inspecties zijn nodig om, na berekeningen, te kunnen beoordelen of een woning wel of niet moet worden versterkt. Blijkt dat de woning niet aan de norm voldoet, dan wordt vervolgens aangegeven op welke wijze er versterkt kan worden en welke koppelkansen er zijn.

2.2 Inspectieproces

Voor CVW, onder regie van de NCG, kan starten met de inspectie van een woning, dienen de bewoners akkoord te zijn met de inspectie. Hiervoor moeten bewoners een akkoordverklaring ondertekenen. Ook worden privacyverklaringen van bewoners verzameld om de persoonsgegevens van de bewoner onderling te mogen delen tussen de verschillende organisaties (NCG, CVW en NAM).

Er worden twee soorten inspecties uitgevoerd. Een uitgebreide inspectie (EVS2) waarbij de woningspecifieke kenmerken worden onderzocht, zoals de opbouw van de muur of de verbinding tussen vloeren en wanden. Dit betreft een voor bewoners ingrijpende inspectie waarbij naderhand ook herstelwerkzaamheden worden uitgevoerd. Met de verzamelde gegevens uit de inspectie wordt een engineeringmodel opgezet om zo precies mogelijk uit te kunnen rekenen bij welke belasting welk constructieonderdeel bezwijkt.

De andere inspectiesoort is een validatie-inspectie. Dit is een veel minder ingrijpende inspectie. Bij deze inspectie wordt beoordeeld of de woning overeenkomt met een modelwoning welke al eerder grondig is geïnspecteerd.

2.3 Versterkingspunten

2.3.1 't Zandt

Op 4 mei is na de tijdelijke huisvesting in het dorps huis het definitieve versterkingspunt, in de pastorie woning aan de Hoofdstraat 56, in 't Zandt geopend. Op 20 april en 17 mei zijn de eerste informatiebijeenkomsten georganiseerd waar bewoners uitgebreid geïnformeerd zijn over de uit te voeren inspecties. De projectmedewerkers van 't Zandt zijn bezig de privacy- en akkoordverklaringen door bewoners te laten ondertekenen. Op 15 juni is CVW begonnen met de inspectie van de eerste woning.

2.3.2 *Loppersum*

Op 19 en 26 april en op 11 en 23 mei zijn in Loppersum informatiebijeenkomsten voor bewoners georganiseerd. Tijdens deze avonden is de planning van de uit te voeren inspecties toegelicht. Eind juni is de projectstaf begonnen met de eerste keukentafelgesprekken met bewoners. Inmiddels zijn de eerste inspectie- en akkoordverklaringen ondertekend. Door de informatiebijeenkomsten zijn de bewoners goed geïnformeerd en verloopt de ondertekening vlot.

2.3.3 *Ten Post*

In Ten Post heeft op 26 april de eerste informatiebijeenkomst voor bewoners plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomst zijn bewoners geïnformeerd over de uit te voeren inspecties. Op 7 juni heeft de inspectie van de eerste woning plaats gevonden. Het versterkingspunt is sinds juni tijdelijk gehuisvest in Ten Boer. Om de kantoorfunctie goed te kunnen vervullen zullen aan het huidige versterkingspunt in Ten Post nog enkele aanpassingen worden verricht.

2.3.4 *Overschild*

Op 9 mei is de eerste informatiebijeenkomst in Overschild georganiseerd voor de bewoners waarvan de woningen als eerste worden geïnspecteerd. Tijdens deze bijeenkomst is de planning en de inspectie nader toegelicht en afgestemd. Tijdens keukentafelgesprekken zijn bewoners verder geïnformeerd en zijn, waar mogelijk, vragen beantwoord. Op 13 juni is de eerste uitgebreide inspectie uitgevoerd. Het ondertekenen van de privacy- en akkoordverklaringen verloopt voorspoedig.

2.3.5 *Appingedam*

Het versterkingspunt Appingedam is na een tijdelijke huisvesting in het stadskantoor vanaf 1 mei ondergebracht in het voormalige kantoorgebouw van De Eendracht aan de Woldweg. Op 21 april zijn de bewoners, tijdens de eerste informatiebijeenkomst, ingelicht over de uit te voeren inspecties. Er is een positieve houding bij de bewoners en woningeigenaren. In vrijwel alle gevallen wordt na goed overleg ingestemd met de noodzakelijke inspectiewerkzaamheden. Inmiddels hebben er ruim 50 kennismakingsgesprekken plaatsgevonden en zijn in 25 gevallen de inspectieplannen met de bewoners gedeeld. Er zijn tot nu toe 10 uitgebreide inspecties uitgevoerd.

2.4 **Voortgang inspecties**

Naast de inspecties vanuit het gebiedsgerichte programma in de vijf prioritaire gebieden van ronde 1 is in opdracht van het CVW ook inspecties uitgevoerd bij onder andere scholen, zorginstellingen, woningcorporatiewoningen en voor engineeringpilots van NAM.

Tot en met juni 2016 zijn in totaal 362 woningen door CVW uitgebreid geïnspecteerd volgens de EVS2-norm en 11 woningen gevalideerd. EVS2 is een vernieuwde inspectiemethodiek waarbij de constructie van een woning van nok tot fundering in kaart wordt gebracht. Buiten de prioritair aangewezen gebieden zijn in Ten Boer nog 5 woningen volgens deze norm geïnspecteerd. In de tabellen op de volgende pagina wordt de voortgang weergegeven.

Tabel 7: Inspecties gebiedsgerichte aanpak³

Periode	Voortgang gebiedsgerichte aanpak Q2		Voortgang totaal	
	Uitgebreide inspectie	Validatie inspectie	Uitgebreide inspectie	Validatie inspectie
01-04-2016 t/m 30-06-2016				
Appingedam	10	0	102	0
Loppersum	0	0	218	11
Ten Post	7	0	16	0
Overschild	6	0	9	0
't Zandt	3	0	17	0
Totaal	26	0	362	11

Tabel 8: Bouwkundig versterken

Voortgang	Pre 2015	2015	Aantal 2016
Veilig Stellen - Gebouw ⁴	148	142	57
Veilig Stellen - HRBE ⁵	184	649	345
Bouwkundig Versterken (niet op Norm) ⁶	3	285	28
Bouwkundig Versterken (op Norm)	0	42	128
Totaal	335	1.118	558

³ Deze tabel is gebaseerd op gegevens van CVW, zoals ontvangen op 4 juli 2016 om 16.31 uur.

⁴ Veiligstellen houdt in dat de onveilige situatie is opgelost

⁵ HRBE's: Hoog Risico Bouw Elementen

⁶ Niet op norm betekent dat de versterking niet conform de NPR heeft plaatsgevonden; deze was destijds nog niet beschikbaar.

3 Instrumentarium

In dit onderdeel wordt stilgestaan bij het instrumentarium van de NCG. Het beschrijft de stand van zaken rondom de verschillende regelingen en instrumenten.

3.1 **Pilot Koopinstrument/knelpuntgerichte benadering + moeizame verkoop**

In het 2e kwartaal is gestart met de pilot Koopinstrument, die door NCG werd aangekondigd op 24 maart 2016. NAM heeft voor deze pilot €10 miljoen beschikbaar gesteld.

Het koopinstrument biedt in specifieke omstandigheden ondersteuning. Het gaat om woningen van eigenaar-bewoners die minimaal één jaar te koop staan en in de kern van het aardbevingsgebied (0.2 PGA) liggen. Daarbij wordt gekeken naar sociaaleconomische en sociaal-maatschappelijke factoren.

Bij de NCG is een loket geopend voor aanmelding voor de pilot Koopinstrument. Aanmelding voor de pilot heeft plaatsgevonden in de periode 2 – 31 mei. Voor de aanmelding is een aanmeldformulier opgesteld waarin de voorwaarden opgenomen zijn en waarin aanmelders hun knelpunt konden aangegeven.

Bij de start van de pilot stonden er in het voor de pilot afgebakende gebied ongeveer 800 woningen langer dan een jaar te koop. Uiteindelijk zijn er in totaal 179 aanmeldingen binnen gekomen, waarvan 20% van buiten de 0,2 PGA contour. Van die 179 kwamen er 117 voor selectie in aanmerking. Dit is ongeveer 15% van het aantal woningen dat aan het begin van de pilot langer dan een jaar te koop stond. De helft van die 117 gevallen wil kleiner wonen en uit verschillende aanvragen bleek dat men dan graag naar een kleinere woning in hetzelfde gebied wil verhuizen.

De pilot Koopinstrument is een knelpuntenregeling gericht op sociaaleconomisch en sociaal-maatschappelijke factoren bij moeizame verkoop. Vooraf zijn er 3 categorieën benoemd:

1. familieomstandigheden: bijvoorbeeld scheiding, ontslag, financiële problemen, psychische problemen door aardbevingen.
2. werk gerelateerd.
3. wil kleiner wonen: bijvoorbeeld indicatie voor opname in verzorgingshuis.

Uit de aanmeldingen blijkt de volgende verdeling naar categorie:

Tabel 9: Aanmeldingen per categorie

familie omstandigheden	22%
werk gerelateerd	22%
wil groter wonen	5%
wil kleiner wonen	50%
niet aangegeven	1%
Totaal	100%

De NCG laat zich in het proces bijstaan door een adviescommissie. Deze adviescommissie bestaat uit dhr. Ten Brink (burgemeester van de gemeente Slochteren), dhr. Tebbens Toringa (makelaar uit het gebied) en de heer Dieterman (voormalig directeur van een woningbouwcorporatie).

Op 1 juli heeft de NCG 55 woningen geselecteerd die voor opkoop in aanmerking komen. Voor deze woningen wordt de komende periode het taxatieproces en ondertekening van het voorlopig koopcontract opgestart. Uit de aanmeldingen blijkt dat de helft kleiner wil wonen. Ook blijkt uit de aanvragen dat een groot deel van de mensen wil verhuizen binnen het gebied. Zo'n 20% verhuist naar buiten het gebied vanwege werk elders. Met het aanwijzen van 55 woningen die voor opkoop in aanmerking komen, wordt bijna de helft van de aanvragen die passen bij de uitgangspunten voor deze pilot opgekocht.

3.2 Instrument ten behoeve van nieuwbouw

De NCG heeft afgelopen kwartaal met de gemeente Groningen en NAM gesproken over de uitwerking van de huidige nieuwbouwregeling voor een aantal nieuwbouwprojecten in de stad Groningen. Dit heeft geleid tot een werkbaar resultaat, waarmee de ontwikkel- en bouwprocessen doorgang kunnen vinden.

Komende periode bespreekt de NCG aan de hand van concrete projecten hoe de nieuwbouwregeling verder kan worden verbeterd. Ervaring die met de huidige regeling is opgedaan, zal door de NCG worden benut om met gemeenten, provincie en NAM de regeling te herijken.

In het tweede kwartaal van 2016 zijn er 42 nieuwe projecten voor de nieuwbouwregeling aangemeld, voor in totaal 345 wooneenheden. Daarmee komt het totaal aantal projecten sinds de start van de regeling op 324, equivalent aan 5602 wooneenheden. Daarmee is €16,8 miljoen toegekend aan de gemeente Groningen en €10 miljoen voor de regionale gemeenten (peildatum 30-6-2016).

3.3 Instrumentarium achterstallig onderhoud

Over de uitgangspunten van de pilot is in het tweede kwartaal van 2016 overeenstemming bereikt. Het voorstel is om een korting van 1,25 % te hanteren op de gemiddelde rente voor een hypotheek met NHG-garantie en 10 jaar vast. De uitgangspunten van de pilot zijn nog een laatste keer kritisch getoetst op de huidige casuïstiek van de afhandeling van (complexe) schadegevallen en de gebiedsgerichte aanpak. Daarnaast is door NAM en NCG overeengekomen dat de inhoudelijke criteria zo praktisch mogelijk toe worden gepast, waarmee het fonds zo goed mogelijk aansluit op de praktijk.

3.4 Instrument voor verduurzaming (voorheen waardevermeerderingsregeling)

Op 6 juni jl. is de Kamer geïnformeerd over de financiering van het MJP. Er is €165 miljoen beschikbaar gekomen voor het combineren van verduurzaming met het versterken en herstellen van schade van woningen. Hiermee zijn de financiële kaders helder. Eerder is met de stuurgroepen besproken om de regeling waardevermeerdering aan te passen en daar waar mogelijk verduurzamingsmaatregelen ook te combineren met het versterken van woningen en dus niet alleen daar waar sprake is van schade. Dit om de duurzaamheidsmaatregelen zo efficiënt mogelijk in te zetten. De regeling wordt in het derde kwartaal uitgewerkt en in het vierde kwartaal definitief gemaakt. De nieuwe regeling treedt vervolgens met terugwerkende kracht in werking, zodat er geen woningeigenaren tussen wal en schip vallen. Over hoe we de mensen die voor 1 februari 2015 schade hebben gemeld bij het CVW, maar nog niet een definitief schaderapport hebben ontvangen een goede plek kunnen geven in de nieuwe regeling, zal een voorstel worden opgenomen in het proces om te komen tot die regeling. Dit geldt ook voor de 1670 meldingen van schades aan de randen met een schademelding voor 1 februari 2016. Vaststelling vindt plaats na consultatie van de beide stuurgroepen.

De oude waardevermeerderingsregeling is per 1 februari 2016 gesloten. Wel was er tot 1 juli 2016 nog de mogelijkheid voor mensen die voor 1 februari 2016 schade hebben gemeld en zich nog in het schadeproces bevonden om binnen een maand na ontvangst van het schaderapport een beroep te doen op de regeling. Die mogelijkheid verviel per 1 juli, dus in de laatste maand was de termijn van ontvangst schaderapport tot aanvraag niet een gehele maand. Voor alle mensen die tijdig een aanvraag hebben ingediend voor de regeling waardevermeerdering bij het SNN wordt het subsidieplafond verhoogd.

Voor de voormalige regeling waardevermeerdering is een budget van €124,6 miljoen beschikbaar. Er zijn 29.782 aanvragen gehonoreerd voor een bedrag van €106.096.394,-. Dit is gemiddelde uitkering van €3.562,43 per aanvraag. Hiervan zijn ca. 1.650 aanvragen gerelateerd aan koop. De overige aanvragen zijn schade gerelateerd. Aangezien besloten is dat aanvragers op datum schademelding worden afgehandeld, is de uitvraag gedaan om deze datum door te geven aan SNN. Het aantal mensen dat de datum van schademelding aan de aanvraag heeft toegevoegd was op 30 juni jl. 1.106, indien de datum van schademelding niet is toegevoegd, wordt de datum van aanvraag gehanteerd. Het aantal mensen dat op 30 juni jl. nog wacht op bericht betreft 7.392.

3.5 Commissie Bijzondere Situaties

De nieuwe Commissie Bijzondere Situaties is per 1 mei 2016 ingesteld. Het instellingsbesluit is op 29 april in de Staatscourant gepubliceerd. In tabel 5 op pagina 10 is opgenomen hoeveel gevallen de Commissie in het tweede kwartaal in behandeling heeft genomen.

3.6 Monitoring

Eén keer per jaar zal de NCG met behulp van een goede monitor een toets uitvoeren op de uiteindelijke gewenste uitkomsten van het MJP. Binnen het aardbevingsgebied zijn al meerdere onderzoeken gestart naar de effecten van de aardbevingen op dit gebied. Voor de effectmeting van het MJP maakt de NCG gebruik van deze onderzoeken. Voorbeelden van deze onderzoeken zijn: Gronings Perspectief, CMO-STAMM/SPG onderzoek naar leefbaarheid, OTB onderzoek, maar ook onderzoeken naar de woningmarkt van bijvoorbeeld het CBS. Op basis van deze onderzoeken zal de NCG de eerste 0-meting verrichten. Conform het MJP is de verwachting de eerste meting in 2017 uit te voeren.

4 Maatschappelijke en Bestuurlijke Stuurgroep

Bij iedere stuurgroepvergadering geeft de NCG de stand van zaken van de voortgang van de uitvoering door de NCG weer en de stand van zaken van de regelingen en onderzoeken. De volgende onderwerpen zijn in het tweede kwartaal onder meer besproken: regeling waardevermeerdering, opkoopregeling, uitkomsten voorjaarsnota, hoog risico elementen (HBRE's), arbiter-regeling, actualisatie NPR-richtlijn, schade en schadeprotocol, burgerloket Stut & Steun, achterstallig onderhoud, inspecties, nieuwbouwregeling, Heft in eigen hand, validatie Arcadis-onderzoek, CBS-woningmarktonderzoek, kennisplatform ondergrond en bovengrond en critical review. Hieronder volgt een korte toelichting op een aantal van de besproken onderwerpen.

- 4.1 Samenwerkingsafspraken NAM-EZ-NCG**
De verschillende onderdelen van de afspraken zijn toegelicht in de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroep. Beide stuurgroepen hebben nadrukkelijk gevraagd om meer afstand tussen NAM en CVW en NCG en wensen meer sturing en toezicht op het CVW door de NCG.
- 4.2 Proces totstandkoming MJP 2017-2021**
In beide stuurgroepen is het proces van totstandkoming van het MJP 2016-2020 geëvalueerd. In 2016 werkt de NCG aan de actualisatie van het MJP. De inhoudsopgave en het proces voor de actualisatie van het MJP is met de stuurgroepen besproken. De stuurgroepen hebben aandachtspunten meegegeven voor het proces en de inhoudsopgave aangevuld met onderwerpen als scholing en arbeidsmarkt, toezicht van de NCG op CVW en de geschillenregeling.
- 4.3 Toelichting op het inspectieprogramma**
Er is in de stuurgroepen een toelichting gegeven op het inspectieprogramma. Hierbij heeft de Maatschappelijke Stuurgroep kritische vragen gesteld over het aantal inspecties van een bepaald type objecten dat is gepland in relatie tot de (engineerings)capaciteit.
- 4.4 VTH Compliance Management**
De Maatschappelijke Stuurgroep heeft geadviseerd rekening te houden met welstand en monumentencommissies. De Stuurgroep is verder uitgenodigd opmerkingen aan de NCG kenbaar te maken. De NCG heeft aangeboden een informatiesessie te organiseren. De Bestuurlijke Stuurgroep heeft haar waardering uitgesproken voor de heldere lijn die wordt geboden voor het uitvoeringsproces
- 4.5 Tussenrapport RUG-onderzoek 'Gronings Perspectief'**
Professor T. Postmes van de RUG heeft een presentatie gegeven over het tussenrapport 'Gronings perspectief'. De Maatschappelijke Stuurgroep heeft geadviseerd gegevens van huisartsen te betrekken bij het onderzoek.
- 4.6 Stut & Steun (Burgerloket)**
Er is een presentatie gegeven over het burgerloket Stut & Steun. Het loket verzoekt om contactpersonen bij elke gemeente.

- 4.7 Kwartaalrapportage NCG**
De Maatschappelijke Stuurgroep heeft een aantal vragen gesteld naar aanleiding van de kwartaalrapportage over het eerste kwartaal van 2016. De vragen zijn beantwoord en besproken. Verder heeft de Stuurgroep geadviseerd om voor de volgende rapportages dezelfde structuur en opmaak te hanteren en gevraagd om eenduidigheid bij het gebruik van definities. Dit is van belang om de rapportage helder te kunnen overbrengen aan de achterbannen. De Bestuurlijke Stuurgroep complimenteert de NCG met de rapportage en adviseert aan de NCG om dit stuk aan de colleges te sturen met het advies dit aan de raden en staten te sturen.
- 4.8 Schadeprotocol en schade-experts**
De Maatschappelijke Stuurgroep heeft geadviseerd de voorgestelde fasering tot aanpassing van het schadeprotocol aan te passen. Verder wil de stuurgroep graag weten hoe de adviezen van Lysias en APE vorm hebben gekregen. Gevraagd is ook om goed door te spreken waar de verschillende fasen van aanpassing op toezien voordat het traject van aanpassing van het schadeprotocol van start gaat. In de vergadering van de stuurgroepen van juni is gesproken over de voorgestelde wijzigingen van het schadeprotocol. De Maatschappelijke Stuurgroep heeft aangegeven zich niet te kunnen vinden in het voorliggende concept. De Bestuurlijke Stuurgroep heeft geadviseerd de tekst voor c-schades aan te scherpen. Verder benadrukt de Bestuurlijke Stuurgroep dat de schade-expert die schades beoordeelt voor monumentale panden ook daadwerkelijk dient te beschikken over de benodigde kennis van monumenten. De NCG betreft de adviezen van de stuurgroepen bij zijn advies aan NAM over de door te voeren wijzigingen in het schadeprotocol.
- 4.9 Vervolgopdracht CBS-onderzoek**
De Maatschappelijke en de Bestuurlijke Stuurgroepen adviseren om de methode van het RUG-onderzoek bij het CBS-onderzoek te betrekken. De Bestuurlijke Stuurgroep heeft gevraagd of er onderscheid gemaakt kan worden in tijdsperiodes zoals bijvoorbeeld de periode voor en na de crisis en de periode na Huizinge.
- 4.10 Pilot Koopinstrument**
De leden van de Maatschappelijke Stuurgroep pleiten voor een ruimhartige afwikkeling van het koopinstrument. Verder vraagt de stuurgroep of in de rapportage ook inzicht kan worden geboden in de sociale problematiek. De Bestuurlijke Stuurgroep spreekt de wens uit om de pilot op te volgen en te verbreden. Deze wens wordt gedeeld door de Maatschappelijke Stuurgroep.
- 4.11 Rol NCG t.a.v. het houden van toezicht op de schadeafwikkeling**
De Maatschappelijke Stuurgroep wil graag weten waar de NCG en CVW op kunnen worden aangesproken bij de schadeafwikkeling. De stuurgroep wordt gevraagd om signalen aan te reiken die kunnen leiden tot verbetering. De Bestuurlijke Stuurgroep verzoekt om CVW-cijfers op dorp/wijkniveau. Hiermee kan de discussie in de gemeenten worden gevoerd op basis van feiten.
- 4.12 Validatie Arcadis-onderzoek**
Het vervolg op de validatie naar het Arcadis-onderzoek is door de stuurgroepen besproken.
- 4.13 Programma Groninger Schuren en Stallen**
In de stuurgroepen is door LTO-Noord en NAM een presentatie gegeven over het Programma Groninger Schuren en Stallen. De Maatschappelijke Stuurgroep heeft

gevraagd om particulieren te betrekken bij het doordenken van het programma. Verder is naar de mogelijkheid gevraagd voor een vergelijkbare regeling voor voormalig agrarische gebouwen. De Bestuurlijke Stuurgroep heeft gevraagd ook te kijken naar bodemdaling en achterstallig onderhoud, omdat de faciliteiten daarvoor ook interessant zijn voor eigenaren van woningen en andere bedrijven. Gevraagd is of het behoud van de cultuurhistorische waarde is geborgd.

4.14

Overzicht adviezen Stuurgroep Leefbaarheid

De Bestuurlijke Stuurgroep pleit voor een verdeling van gelden over de gemeenten zonder aanvragen te hoeven doen en er wordt aandacht gevraagd voor Meerstad en de dorpen aan de rand van de stad.

5 Kansrijk

In dit hoofdstuk worden de activiteiten voor de verschillende thema's van het MJP in het tweede kwartaal van 2016 weergegeven.

5.1 Onderwijs

Het tweede kwartaal heeft vooral in het teken gestaan van de voorbereiding van de voorjaarsnota, het inzichtelijk maken van de aanvullende middelen die nodig zijn voor toekomstbestendige investeringen voor de scholen en de voorbereidingen van de besprekingen rondom de kabinetsbijdrage voor het scholenprogramma. Op 6 juni heeft de minister van EZ bekend gemaakt dat het kabinet in totaal €73,5 miljoen euro beschikbaar stelt voor het scholenprogramma in het aardbevingsgebied. Het ministerie van OCW stelt €50 miljoen beschikbaar voor het programma door middel van een structurele overboeking naar de begroting van EZ van €3 miljoen per jaar vanaf 2017. Tot slot zal ten behoeve van de verduurzaming van de schoolgebouwen €23,5 miljoen gefinancierd worden vanuit de €165 miljoen die bij de voorjaarsnota beschikbaar is gesteld voor de combinatie van verduurzaming bij versterking en verduurzaming bij herstel van schade. Daarmee is het mogelijk om het huidige scholenbestand niet alleen te versterken, maar ook toekomstbestendig en duurzaam te maken. Bijvoorbeeld door duurzaamheidsmaatregelen te nemen en het uit gebruik nemen van bestaande gebouwen voor nieuwbouw. Naast de €73,5 miljoen stellen gemeenten zelf zo'n €44,5 miljoen beschikbaar en NAM €172,5 miljoen.

5.2 Zorg

In april zijn de resultaten van de eerste tussenmeting van het RUG-onderzoek Gronings Perspectief gepubliceerd. Daaruit blijkt dat er geen verschil is in ervaren gezondheid tussen Groningers buiten of binnen het aardbevingsgebied, behalve voor mensen met meervoudige schade. Mensen met meervoudige schade ervaren meer gezondheidsklachten. Deze resultaten zijn onderwerp van gesprek geweest in zowel de Maatschappelijke als de Bestuurlijke Stuurgroep. De NCG is in gesprek met betrokken belanghebbenden, zorgvastgoed, zorgaanbieders, gemeenten, verzekeraar, zorgcoöperaties, om in kaart te brengen waar toekomstige zorg met versterking kan worden gecombineerd. Eind juni heeft een bestuurlijke werkconferentie plaatsgevonden die richting geeft aan de werkwijze voor de nabije toekomst. De NCG heeft met Healthy Ageing Noord Nederland Network, Economic Board Groningen en Healthy Life Alliance een intentieverklaring ondertekend om levensloopbehouding in de aardbevingsregio te stimuleren. Concrete actie die daaruit voortvloeit is o.a. het ontwikkelen van een toolkit voor bewonersbegeleiders.

5.3 Infrastructuur

De NCG heeft in de eerste helft van 2016 een plan van aanpak voorbereid om tot een (kwalitatieve) risico-inventarisatie van de infrastructuur te komen. Het plan van aanpak is op ambtelijk niveau met de infrabeheerders besproken en wordt geagendeerd voor een bestuurlijk overleg met de infrabeheerders en normstellers (ministerie van IenM) komende zomer. Met het plan van aanpak zal de NCG een proces in gang zetten om tot vaststelling van uitgangspunten van het aardbevingsbestendig bouwen en versterken van infrastructuur te komen.

Parallel aan dit proces is inmiddels een begin gemaakt met de uitvoering van het plan. Zo is de infrabeheerders gevraagd de benodigde informatie ten behoeve van de risico-inventarisatie aan te leveren en faciliteert de NCG middels een samenwerkingsruimte en de mogelijkheid om kennis te delen. Bij het opstellen van de risico-inventarisatie zal de NCG worden bijgestaan door een marktpartij.

De NCG is op het terrein van infrastructuur ook betrokken bij het onderzoek van TNO en Deltares dat plaatsvindt naar de uitwerking van één van de aanbevelingen van de Commissie Meijdam ten aanzien van industrie en infrastructuur. Het betreft hier de aanbeveling om als ijkpunt te hanteren dat industriële installaties en infrastructuur bestand moeten zijn tegen de zwaarste geïnduceerde aardbeving die redelijkerwijs kan worden verwacht. Verder vindt er over diverse concrete infrastructurele projecten overleg plaats in verband met eventuele versterkingsmaatregelen.

5.4 Industrie

Bij bedrijven in het aardbevingsgebied die werken met gevaarlijke stoffen vinden onderzoeken plaats naar mogelijke risico's en eventueel te nemen versterkingsmaatregelen. Het gaat hierbij om 28 bedrijven die onder het BRZO (Bijzondere Risico's Zware Ongevallen) vallen en 18 andere bedrijven. Bij 26 van de 46 bedrijven is reeds een kwalitatieve risicoanalyse (fase 1) uitgevoerd. Bij de overige bedrijven loopt deze analyse nog.

Verder wordt er gewerkt aan de vereenvoudiging van het kwantificeringsdeel van de methode (fase 2). Ook hierbij speelt een van de aanbevelingen van de commissie Meijdam een centrale rol, namelijk de aanbeveling om als ijkpunt te hanteren dat industriële installaties bestand moeten zijn tegen de zwaarste geïnduceerde aardbeving die redelijkerwijs verwacht kan worden. Op initiatief van de NCG vindt er interdepartementaal overleg plaats over de praktische uitwerking van de aanbeveling en de verbinding met de geldende toetsingskaders.

5.5 Calamiteiten

In april 2016 is een nieuw Incident Bestrijdingsplan Aardbevingen (versie 2.0) vastgesteld door het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Groningen. Het in beeld brengen van benodigde middelen, menskracht en maatregelen is in voorbereiding. In het derde kwartaal vindt hier besluitvorming over plaats. Ook worden er tussen de NCG, het ministerie van EZ en de Veiligheidsregio afspraken gemaakt over de communicatie bij een incident.

5.6 Agrarische sector

In het tweede kwartaal is verder gewerkt aan de voorbereidingen voor het uitvoeren van een pilot met drie agrarische objecten binnen het versterkingsprogramma in Overschild. Zo is de afgelopen periode overleg gevoerd met de gemeente, LTO en NAM over de communicatie en is bekeken welke agrarische objecten mogelijk interessant zijn voor de pilot.

Ook buiten de prioritaire gebieden wordt gezamenlijk opgetrokken. LTO Noord en NAM hebben samen het Programma Groninger Schuren en Stallen (PGSS) opgezet om de gevolgen van aardbevingen op de functionele agrarische bedrijven op duurzame wijze aan te pakken. Om meer inzicht te krijgen in het programma en om draagvlak te creëren zijn op verzoek van de NCG de Bestuurlijke en Maatschappelijke Stuurgroep over dit programma geïnformeerd. De samenhang met de transitie van complexe schadegevallen naar de NCG wordt verder in kaart gebracht.

5.7 **Energietransitie**

Voor Ten Post is een quick scan uitgevoerd om de energieopties, ook voor gebiedsgericht, in beeld te brengen. Het doel is om te kijken of die aanpak meerwaarde biedt en voor meerdere gebieden gebruikt zou moeten worden. Energy Academy Europe voert de quick scan uit. Provincie Groningen, gemeente Ten Boer en ENEXIS zijn betrokken.

Verder is in het tweede kwartaal gewerkt aan de voorbereiding van een aanpak waarmee energetische verbetering kan worden verbonden aan de versterkingsopgave en hoe de eigenaar-bewoner kan worden ondersteund bij het maken van keuzes daarin. In de Voorjaarsnota is €165 miljoen beschikbaar gekomen voor verduurzaming. Dit wordt deels ingezet voor de verduurzaming van het scholenprogramma (€23,5 miljoen), maar ook voor verduurzaming gekoppeld aan versterking en schade.

5.8 **Economie**

Naar aanleiding van de stuurgroep Economie is op een aantal onderdelen in het tweede kwartaal overleg gevoerd en actie geïnitieerd. Specifiek is de NCG een dialoog opgestart met Bouwend Nederland over betere afstemming rondom het inspectieprogramma en opdrachtverlening en zijn er acties gedefinieerd op gebied van arbeidsmarkt. Ook is verder gewerkt aan een Bedrijvenloket en is een verdere verkenning gedaan naar de noodzaak en opzet van een Gas2.0-agenda en/of een industrie-agenda.

De afgelopen maanden is de samenwerking op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt rondom de bouwsector geïntensiveerd. Zo is een akkoord gesloten over de meerjarenfinanciering van het EPI-Kenniscentrum en enkele MBO-programma's (waarbij NCG, provincie Groningen, Economic Board Groningen en NAM ieder hun verantwoordelijkheid nemen). Daarnaast wordt gewerkt aan een actieplan om de gehele keten van aardbeving gerelateerd bouwen goed op elkaar aan te laten sluiten. Opdrachtgevende partijen (met name NCG, CVW en gemeenten), arbeidsmarktpartijen (gemeenten en UWV), onderwijspartijen (met name EPI-Kenniscentrum), de bouwsector (Bouwend Nederland) en het Ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid onderkennen gezamenlijk dat goede afstemming tussen opdrachtdefiniëring, aanbestedingen, scholing, werving en opdrachtnemerschap cruciaal is. Daartoe zijn de afgelopen periode afspraken gedefinieerd (bijvoorbeeld over inzicht in de ophanden zijnde werkvoorraad en inzet van 'social-return on investment'), arbeidsmarktprojecten opgezet ten behoeve van opleiding en instroom van arbeidskrachten en worden de mogelijkheden tot financiering verkend.

Naar aanleiding van consultatierondes zijn de uitgangspunten voor een bedrijvenloket gedefinieerd. Op dit moment wordt gewerkt aan een Plan van Aanpak dat na de zomer afgerond wordt.

Het project om de gehele regio op breedbandinternet aan te sluiten vordert snel. De afgelopen periode heeft een marktconsultatie plaatsgevonden en is een regeling opgesteld. Deze regeling kan worden gebruikt door partijen om hun onrendabele top te dekken wanneer zij bereid zijn iedereen binnen het aardbevingsgebied aan te sluiten op breedbandinternet. De regeling wordt gefinancierd met geld uit de Leefbaarheidsmiddelen, middelen van de EBG en via een achtergestelde lening van de provincie.

5.9 Leefbaarheid

De notitie 'leefbaarheidsprogramma NCG' is opgesteld, besproken en vastgesteld in het voorjaar van 2016. Hierin staan de uitgangspunten voor het leefbaarheidsprogramma. De NCG werkt momenteel aan de uitvoering van dit programma. De stuurgroep leefbaarheid geeft advies aan de NCG ter voorbereiding op besluitvorming. De stuurgroep heeft inmiddels de NCG op drie onderwerpen van een advies voorzien. Deze onderwerpen zijn: Toekenning van programmasubsidie energietransitie, samenwerkingsafspraken met de leefbaarheidsprogramma's van de provincie en de toekenning van tender 1 van het programma dorpsvisies en landschap. Deze adviezen zijn integraal overgenomen door NCG. Een gezamenlijke communicatiestrategie onder de noemer 'Kansrijk Groningen' is ontwikkeld en in uitvoering. In maart heeft de NCG negen gezamenlijke informatieavonden georganiseerd met alle betrokken partijen over het leefbaarheidsprogramma. Momenteel wordt gewerkt aan de website www.kansrijkgroningen.nl. Hierop komt het integrale aanbod aan leefbaarheidsprogramma's, inclusief de programma's van NAM. Tevens zal dit als platform worden gebruikt om de voortgang te laten zien en initiatiefnemers te inspireren. De NCG werkt momenteel de mogelijkheden uit om de financiële administratie van alle leefbaarheidsprogramma's onder te brengen bij één partij. De NCG heeft de inspanningsverplichting uitgesproken om binnen de programmering voor de versterking initiatieven die ingediend worden bij één van de leefbaarheidsprogramma's mogelijk te maken. Voor het programma Elk Dorp Een Duurzaam Dak zijn inmiddels concrete afspraken gemaakt voor 2016 over welke dorpshuizen in aanmerking komen voor inspectie en/of engineering. De NCG en de provincie Groningen hebben werkafspraken gemaakt over hoe het leefbaarheidsprogramma van de provincie en de NCG op elkaar afgestemd kunnen worden. Dit zodat de programma's elkaar onderling versterken. Het definitieve programma Lokale Energietransitie is vastgesteld door de NCG. Hier is een bijdrage van €5 miljoen voor beschikbaar gesteld. De eerste toekenning voor de dorpenaanpak binnen het programma 'Dorpsvisies en landschap' heeft plaatsgevonden. Aan dorpen is, via Landschapsbeheer Groningen, een budget van €1,2 miljoen toegekend.

5.10 Cultureel erfgoed

5.10.1 *Pilot Overschild*

In de kern van Overschild is gestart met een concrete pilot monumenten. Voor de kerk in het dorp worden op dit moment berekeningen uitgevoerd. Dit najaar staan de pastorie en de molen op de agenda van het engineeringprogramma. Daarnaast wordt in de Pilot Overschild een beeldbepalende boerderij meegenomen.

5.10.2 *Bescherming niet geregistreerd en dus onbeschermd cultureel erfgoed.*

Om verlies van nog niet vastgesteld erfgoed te voorkomen zijn er enkele tijdelijke oplossingen gevonden. De gemeenten Loppersum, Slochteren en Eemsmond hebben een voorbereidingsbesluit vastgesteld ten behoeve van het voorkomen van vergunningsvrije sloop. De provincie Groningen heeft in de Provinciale Omgevingsverordening (POV) kaders vastgesteld met betrekking tot bescherming van cultureel erfgoed. De NCG inventariseert de stand van zaken bij gemeentes in het kerngebied. De NCG ondersteunt, faciliteert en werkt aan bewustwording en een gevoel van urgentie op dit dossier en stelt momenteel een quick scan op om zo nodig nog niet vastgestelde beeldbepalende en karakteristieke panden (BBKP) via de gebiedsgerichte aanpak in kaart te kunnen brengen. Deze quick scan wordt niet door de NCG zelf uitgevoerd, maar kan als instrument aangeboden worden aan de gemeenten. Er wordt een afwegingsgrens ontwikkeld voor BBKP welke niet onder de wettelijke bescherming van de monumentenwet vallen.

- 5.10.3 *Het Erfgoedloket en het Erfgoedteam*
Voorbereidingen voor de inrichting van het erfgoedloket en het erfgoedteam zijn getroffen.
- 5.10.4 *Schade en Versterkingsopgave*
Onder regie van de RCE is het 'afwegingskader herstel en versterking' opgestart. Doel hiervan is om uitvoeringsmethodieken en kwaliteitsrichtlijnen op een monumentwaardige manier in balans te brengen met veiligheid, gebruikscomfort en cultuurhistorische waarden.

6 Onderzoeken

In dit hoofdstuk wordt de stand van zaken rondom de lopende onderzoeken in het tweede kwartaal toegelicht.

6.1 **Kennisplatform ondergrond en bovengrond**

Om te komen tot een kennisplatform en een kennisagenda zijn de afgelopen periode verschillende gesprekken gevoerd met kennisinstellingen, kennisvragers en kennisinitiatieven met de vraag wat hun verwachtingen zijn van een kennisplatform. Dit heeft ertoe geleid dat er op dit moment kennistafels/kennisclusters worden ontwikkeld op 3 hoofdthema's:

- cluster ondergrond/kennisprogramma mijnbouw
- cluster bouwen en versterken
- cluster leefbaarheid

Het cluster 'ondergrond en kennisprogramma mijnbouw' wordt uitgewerkt door Ministerie van EZ en SodM. Deze partijen hebben hun kennisvragen inmiddels op thematisch niveau gedefinieerd. EZ en SodM zetten hun kennisvragen zelfstandig uit, onder andere bij TNO. Een wetenschappelijke commissie zal toezicht houden op de (uitwerking) van de kennisagenda. De NCG kan haar kennisvragen via EZ inbrengen in dit cluster.

Voor het cluster 'bouwen en versterken' is inmiddels een concept Plan van Aanpak ontwikkeld door een samenwerkingsverband van diverse kennisinstellingen, met de Hanzehogeschool als penvoerder. In dit Plan van Aanpak wordt een methode ontwikkeld om de beschikbare kennis, inclusief duiding, en de nog ontbrekende kennis in beeld te krijgen. Dit proces leidt tot een definiëring van een kennisagenda, inclusief prioriteiten. Relevant programmaonderdeel is ook het 'Kennisluket' dat zal moeten zorgen voor ontsluiting van de aanwezige kennis. In of kort na de zomer kan gestart worden met implementatie van onderdelen van het Plan van Aanpak, zodat de basis voor een kennisagenda kan worden gelegd. De NCG heeft een belangrijke rol in het definiëren van de kennisbehoefte voor dit cluster.

Voor wat betreft het cluster 'leefbaarheid' zijn gesprekken opgestart met de RUG, Hanze en CMO/STAMM om volgens eenzelfde werkwijze te komen tot een kennistafel, kennisduiding, kennisbehoefte en een kennisagenda, inclusief ontsluiting van die kennis. Streven is om kort na de zomer duidelijkheid te hebben over de haalbaarheid van deze ambitie. Een eerste inventarisatie van het kennisaanbod is reeds gemaakt door de Hanzehogeschool.

De kennisagenda wordt naar verwachting in de actualisatie van het MJP voorgelegd ter advisering aan de beide stuurgroepen.

6.2 **Validatie Arcadis-onderzoek**

Het validatieonderzoek wordt op dit moment afgerond. Aan het einde van de zomer zullen de bevindingen over de door Arcadis gehanteerde onderzoeksmethodologie bekend zijn en worden de conclusies en consequenties besproken met NAM. Direct aansluitend worden de betrokken partijen, zoals de bewoners die mee hebben gewerkt aan het leveren van gegevens voor het onderzoek en de schademelders buiten de schadecontour, geïnformeerd.

6.3 Hoge frequentie schade

Op basis van bovengenoemd validatieonderzoek wordt een vervolgonderzoek ingesteld. Op dit moment wordt, in afwachting van de uitkomsten van het validatieonderzoek, een onderzoeksopzet uitgewerkt voor de vervolgfase. Een eerste onderzoeksopzet wordt in het derde kwartaal aan de stuurgroepen voorgelegd.

6.4 Gronings perspectief

Eind april zijn de eerste resultaten van het RUG-onderzoek Gronings Perspectief gepresenteerd. Bij de presentatie en in de beantwoording van Kamervragen is aangegeven dat de NCG de resultaten bespreekt met o.a. NAM en CVW. Dit is in gang gezet. Er wordt een werkoverleg gepland waarin de presentatie van de resultaten leidt tot een gesprek over het huidige/toekomstige schadeprotocol en de effecten daarvan op de woningeigenaren die schade hebben gemeld. De informatie wordt ook gebruikt voor doorontwikkeling van de organisatie, met name voor de medewerkers die regelmatig contact hebben met bewoners, zoals bewonersbegeleiders en de casemanagers complexe schade.

6.5 Industrie en infrastructuur

6.5.1 *Werkzaamheden Deltares en TNO*

Deltares en TNO hebben een methode ontwikkeld waarmee de aardbevingsbestendigheid van industriële installaties beoordeeld kan worden. Bij o.m. de BRZO-bedrijven (Besluit Risico's Zware Ongevallen) in het aardbevingsgebied wordt de methode toegepast (op kosten van NAM). De reviews van de plannen van aanpak en van de uitgevoerde onderzoeken worden gedaan door Deltares en TNO, die tevens werken aan doorontwikkeling van de methode. Ook doen ze aanvullend onderzoek naar bijvoorbeeld het verwekingsrisico, om aannames daarover te kunnen vervangen door een realistische inschatting.

6.5.2 *Werkgroep maatgevende aardbevingsbelasting*

Een knelpunt in de methode is de grote hoeveelheid complex rekenwerk die vereist is. Dit betekent bovendien dat er geijkt wordt aan onwaarschijnlijk hoge aardbevingssterktes. Om die reden en om sneller tot een betrouwbaar inzicht te komen wordt momenteel een nog openstaande aanbeveling van de commissie Meijdam uitgewerkt. Deze aanbeveling wordt momenteel uitgewerkt door een werkgroep die enkele leden van de voormalige commissie bevat naast deskundigen van onder andere KNMI en TU Delft. Het advies van de werkgroep zal in overleg met het ministerie van IenM worden getoetst aan de BRZO-regelgeving. Het omgaan met die nieuwe inzichten komt ter sprake in de volgende stuurgroep Industrie op 14 juli.

6.6 Meetinstrumenten

In het MJP heeft de NCG opgenomen dat in 2016 nader onderzoek zal worden uitgevoerd naar de verschillende meetinstrumenten. Op basis daarvan zal de NCG in 2017, indien nodig, nadere acties ondernemen. Van diverse kanten is er bij de NCG namelijk aandacht gevraagd voor een meetinstrumentarium (zoals bijvoorbeeld tiltmonitoren of andere typen bodemsensoren of -netwerken), waarbij naast de grondversnelling ook andere zaken worden gemeten. Doel van het onderzoek is om vast te stellen of het huidige meetnet aan de informatiebehoefte van burgers, bedrijven en overheden voldoet. In de uiteindelijke aanbevelingen zal ook aandacht zijn voor nieuwe ontwikkelingen en toepassingen.

Om de informatiebehoefte en de achterliggende redenen ervan vast te stellen heeft op 15 juni jl. een werkconferentie met een tiental regionale koepelorganisaties plaatsgevonden. De deelnemers vroegen verbreding: van effecten van aardbevingen naar effecten van mijnbouwactiviteiten. Inzicht in stapeling van effecten en de

gevolgen daarvan ontbrak, maar werd als essentieel gezien. In dit verband werd ook aandacht gevraagd voor effecten buiten de aardbevingscontourlijnen.

Als doelstellingen van meetsystemen worden aangegeven:

- Het ontwikkelen van een wetenschappelijk gevalideerde basis van (deel)oorzaken van opgetreden schade zodat er geen discussie meer is over wie wat veroorzaakt en aansprakelijk is.
- Het kunnen treffen van preventieve maatregelen ter voorkoming van schade
- Het vergroten van de veiligheid

De deelnemers deden verder de oproep voor een kenniscentrum voor geïnduceerde bevingen en bodembeweging. Dit moet zorgen voor toegankelijkheid van meetgegevens en duiding voor burgers en bedrijven. Een deel van de deelnemers wenst invloed op de te formuleren onderzoeksvragen. De behoefte is dat er aan één tafel met experts en instanties gesproken wordt, in plaats van in gescheiden trajecten. Er wordt verder een expliciet appel gedaan op voortvarende besluitvorming. De komende periode zal worden verkend hoe aan de genoemde behoefte aan invloed invulling kan worden gegeven.

6.7

NEN

Op 30 juni jl. heeft KNMI een nieuwe (peakgroudacceleration) pga-contourenkaart gepubliceerd, waarin de laatste inzichten zijn meegenomen. De kaart heeft een meer grilligere vorm gekregen en de maximale pga-waarde in de kern van het gebied is naar beneden gegaan.

Met NAM is afgesproken dat voor fase 1 van de versterkingsopgave nog gebruik zal worden gemaakt van de huidige NPR (incl. de 'oude' pga-contourenkaart). Daarnaast is besloten tot een update te komen van de NPR, met name naar aanleiding van de laatste inzichten ten aanzien van het gedrag van de ondergrond. Op dit moment worden afspraken gemaakt met NEN over de update van de NPR.

6.8

Critical review

De Rijksuniversiteit Groningen heeft positief gereageerd op de suggestie van de NCG om de komende periode een aantal critical reviews te organiseren. In deze critical reviews zal een onderzoeksthema dat veel discussie oplevert door onderzoekers verdiept worden. Een eerste critical review wordt opgezet rondom het thema woningmarktonderzoeken/waardedaling. Hierin is ruimte voor debat en publieke inbreng. De critical review staat gepland voor het najaar. Een Plan van Aanpak wordt op dit moment uitgewerkt. Als tweede onderzoeksthema wordt gedacht aan het thema risicobenadering. Ook daarvoor worden voorbereidende gesprekken gevoerd.

Nationaal Coördinator Groningen

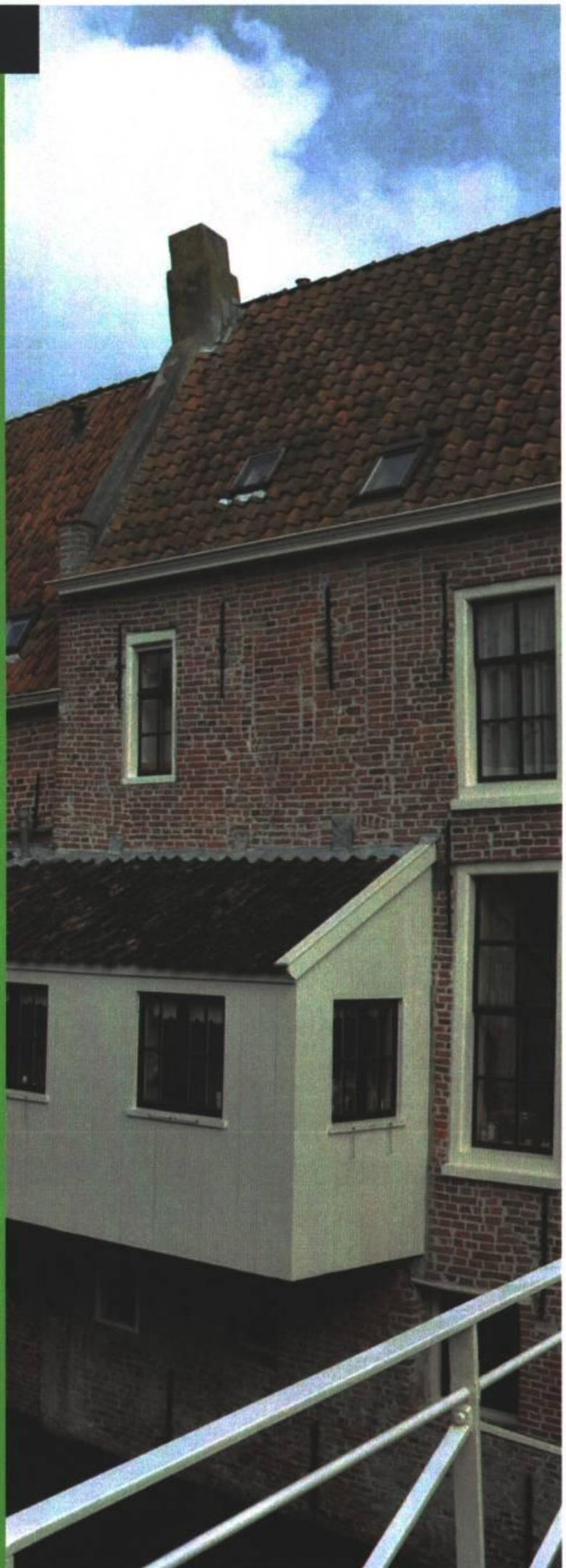
Postbus 3006 | 9701 DA Groningen

T 088 041 44 44

info@nationaalcoordinatorgroningen.nl

www.nationaalcoordinatorgroningen.nl

Foto: Provincie Groningen

Onderwerp Zienswijze meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig
en Kansrijk Groningen

Steller Jeroen Engels

Nationaal Coördinator Groningen
t.a.v. de heer J.G.M. Alders
Postbus 3006
9701 DA GRONINGEN

Telefoon (050) 367 83 31 Bijlage(n) - Ons kenmerk 5386302

Datum 25 NOV. 2015 Uw brief van Uw kenmerk

Geachte heer Alders,

Op 4 november 2015 presenteerde u het meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. In aanloop naar de bijeenkomst van de regionale stuurgroep van 25 november a.s. geven wij u de visie van de gemeente Groningen op het concept-programma en vragen wij u op onderstaande zienswijze te reageren. Daarbij gebruiken wij onze inbreng van 6 oktober j.l. (kenmerk: 5276025) als basis. De brief vangt aan met een reactie op hoofdlijnen en gaat daarna dieper in op de verschillende onderdelen in het programma. In deze zienswijze zijn de wensen en bedenkingen van de raad van Groningen verwerkt, zoals geuit op 18 november.

Vooraf.

Zowel ons college als de gemeenteraad heeft waardering voor het vele werk dat de afgelopen periode is verricht. In een kort tijdsbestek en onder hoge tijdsdruk hebben de verschillende overheden, instellingen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven bijgedragen aan het conceptprogramma van de NCG. Het programma bestrijkt de volle breedte van de gevolgen van de aardbevingsproblematiek en biedt perspectief voor bewoners en ondernemers. Soms in concrete uitwerkingen, soms als aanzet omdat de kennis nog in ontwikkeling is. Dit laatste geeft ook de beperking aan waarmee de NCG, en alle betrokken partijen, tot op dit moment te maken hebben.

Een belangrijk deel van de onderbouwing van de noodzakelijke actuele uitgangspunten is nog niet publiekelijk beschikbaar of nog niet gevalideerd, zoals de nieuwe versie van de Nationale Praktijk Richtlijn. Wij weten dat inzichten aan verandering onderhevig zijn. Wij zien dat uit verschillende bronnen nieuw materiaal wordt aangeleverd, zoals recentelijk de tussenresultaten van het aardbevingsonderzoek van de NAM. Dit onderzoek is ter toetsing en controle aan de Minister van Economische Zaken en het Staatstoezicht op de Mijnen voorgelegd. Dat maakt kiezen voor de juiste aanpak lastig, maar stelt ook vragen over status en betrouwbaarheid van onderzoeksgegevens.

Wij bepleiten met u dan ook een 'public review' op de onderzoeken en methodes die aan huidige en toekomstige keuzes ten grondslag liggen en komen te liggen. Daarmee wordt in ieder geval bijdragen aan begrip en vertrouwen in de feitenbasis die aan ons handelen ten grondslag moet liggen. Wij betreuren dat de aangekondigde en noodzakelijke duidelijkheid rondom actuele contouren en rekenregels op dit moment niet aanwezig is. De voortdurende berichtgeving over steeds andere inzichten draagt niet bij aan het herstel van vertrouwen. Gezien deze onduidelijkheid als gegeven kunnen wij ons goed vinden in de 'no regret' benadering van de NCG: op die plekken beginnen waarvan verondersteld mag worden dat daar ook bij gevalideerde nieuwe uitgangspunten de noodzaak van ingrijpen en versterken het grootst is. Maar wij vinden dat de randen van het gebied, waartoe ook de gemeente Groningen behoort, nadrukkelijk in het programma zichtbaar moeten blijven. Daarover meer in deze brief.

Ons college is van mening dat de Nationaal Coördinator Groningen een goede basis neerlegt voor een daadwerkelijke aanpak. Met ruim tweehonderd pagina's is dit het eerste allesomvattende plan dat aangeeft hoe we met de aardbevingsschade en preventie om moeten gaan. Maar het mag niet bij papier blijven. Inwoners, ondernemers en instellingen moeten snel merken dat er wat gebeurt. Dat kan alleen als de samenwerkende partijen schouder aan schouder staan en iedereen zich achter de plannen schaart. Wij willen daar graag onze bijdrage aan leveren.

Aanzet tot herstel van vertrouwen.

De gemeente Groningen neemt als één van de vier clusters binnen de NCG-aanpak een bijzondere positie in. Bijzonder vanwege de ligging aan de rand van het aardbeving gebied en de aard van de opgave (minder gebiedsgericht, meer objectgericht), maar ook vanwege de verwevenheid met een intensief bebouwde stedelijke omgeving met alle bijbehorende voorzieningen. Ook in onze gemeente hebben vastgoedeigenaren schade (collegebrief 30 oktober 2015, 5308128). Wij constateren daarbij dat de periode tot herstel van schade in veel gevallen te lang duurt. Het voorstel van de NCG om de afhandeling van schades te vereenvoudigen en te versnellen heeft onze instemming: sneller, transparanter met de eigenaar in positie. Ook het instellen van een onafhankelijke arbiter heeft onze steun. De noodzaak van een onafhankelijk loket voor bewoners onderschrijven wij. Vanuit de ondernemers is een meer toegankelijke informatievoorziening bepleit. Het bedrijvenloket moet er wat ons betreft hoe dan ook komen. Naar aanleiding van de bespreking van het concept-programma met de raad doen wij tevens de oproep om vanuit de NCG de informatievoorziening over alle aardbevinggerelateerde onderzoeken en inzichten centraal te ontsluiten, en vooral goed leesbaar en begrijpelijk te maken voor bewoners en ondernemers.

Wij zijn verheugd te mogen constateren dat de NCG voorstelt ons verzoek om de waardevermeerderingsregeling in te zetten volgens het principe 'gelijke monniken gelijke kappen' over te nemen. De plek waar men woont, mag geen criterium zijn in het bepalen van recht op een bijdrage. Als het NCG-advies wordt overgenomen zal de regeling dus ook voor inwoners van de gemeente Groningen gaan gelden, met terugwerkende kracht tot het begin van de regeling (1-1-2014). Het is naar onze mening allerzins redelijk de opengestelde regeling van kracht te laten zijn tot het moment dat een herijkte regeling van start gaat, in plaats van 1-1-2016.

Ons uitgangspunt is dat het principe van gelijkheid overeind moet blijven bij de herijking van de regeling, en niet beperkt wordt tot de 0,2g contour, ook wanneer de regeling dienstbaar wordt gemaakt aan het realiseren van een duurzaamheidsimpuls bij versterking van gebouwen.

Naast schadeherstel heeft de preventieve versterking van gebouwen prioriteit voor de NCG. De keuze voor de start van de versterkingsaanpak in de kern van het aardbevingsgebied en het centraal stellen van de bewoners daarin onderschrijven wij. Ook is het goed dat gekozen wordt voor continuïteit in de aanpak.

Starten in de kern van het gebied betekent in onze ogen echter niet dat er aan de rand niets hoeft te gebeuren. De onderzoeksagenda die wij hebben ingediend achten wij daarom nog steeds noodzakelijk. Het betreft hierbij onderzoek naar de kwetsbaarheid van onze cultuurhistorisch bijzonder waardevolle binnenstad en in het bijzonder het risico van vallende elementen in de openbare ruimte. Ook bepleiten wij nader onderzoek naar onze hoogbouw, juist omdat elk hoog gebouw uniek is en niet in een standaardtypologie valt te definiëren. Het in kaart brengen van risico's in publieke gebouwen blijft nodig. Daarnaast benadrukken wij dat de gemeente Groningen meer is dan alleen het hoogstedelijk gebied: de gevolgen voor de oostelijke stadswijken Beijum en Lewenborg en de MEER-dorpen (Middelbert, Engelbert, Euvelgunne en Roodehaan) moeten nadrukkelijker in beeld worden gebracht.

Het belang van infrastructuur wordt weliswaar aangestipt, maar in onze ogen is de bereikbaarheid van de stad en met name de publieke voorzieningen voor de regio, zoals de ziekenhuizen, zo belangrijk dat ook daar extra onderzoek naar nodig.

Onzekerheden in kennis, onduidelijkheid in toetsingskaders.

Om in te kunnen schatten voor welke opgave de gemeente Groningen staat en om aan te kunnen geven hoe deze moet worden aangepakt, is helderheid over de te hanteren normen, contouren en rekenregels onontbeerlijk. Wij constateren dat wij op die vlakken nog niet de duidelijkheid hebben die nodig is. De gemeente Groningen blijft als uitgangspunt hanteren dat wij alleen kunnen werken met door het Rijk gevalideerde normen, contouren en regels. Door de publicatie van verschillende adviezen en kaarten dreigt eerder minder dan meer helderheid te ontstaan.

Risiconormering

We hebben in het verleden de minister meerdere malen opgeroepen om duidelijkheid te verschaffen rondom risiconormering. Positief is dat de commissie Meijdam hierin voorziet door te stellen dat de risico's voor Groningers niet mogen afwijken van de risico's waar burgers elders in het land aan onderhevig zijn. Dit betreft de norm van 10-5 (kans overlijden 1 op 100.000). Minister Kamp geeft in zijn brief van 3 november 2015 aan deze norm over te nemen. Daarmee is duidelijkheid verschaft over de normering.

Contouren

Inmiddels is ook een nieuwe contourenkaart van het KNMI verschenen. De contourenkaart met seismische dreigingen laat zien dat de grondversnellingen ('peak ground acceleration', PGA) zijn gehalveerd. Op het eerste gezicht positief nieuws, een grootschalige gebiedsgerichte versterking lijkt voor de gemeente Groningen niet aan de orde. Ons college is echter ook van mening dat er op dit moment nog onvoldoende kennis en inzicht is om hier definitieve conclusies uit te trekken.

Vooralsnog geeft de minister aan dat deze kaart alleen gebruikt kan worden voor prioritering van versterking. Dit komt overeen met de inzet van de NCG door te beginnen in de kern (binnen contour 0,3g) en vervolgens de cirkel binnen de 0,2g waarde aan te geven. Een aanpak waarin wij ons kunnen vinden. Een concrete conclusie over wat deze nieuwe grondversnellingen betekenen voor gebieden en bouwwerken kan echter pas worden getrokken in combinatie met rekenregels en inzicht in de sterkte van individuele gebouwen.

Rekenregels

Over de rekenregels geeft de commissie Meijdam aan te willen komen met een alternatieve aanpak ten opzichte van de verwachte witte NPR. De commissie Meijdam bepleit de catalogusaanpak, waarmee aan de hand van kenmerken van representatieve bouwwerken en de ligging in de PGA-contour de noodzakelijke versterking en prioritering duidelijk wordt. Deze catalogusaanpak is echter nog niet operationeel. De minister heeft aangegeven uiterlijk in het eerste kwartaal van 2016 terug te komen op de vraag hoe bouwwerken die niet aan de norm voldoen op een praktische en voortvarende manier geïdentificeerd kunnen worden.

Een modelmatige aanpak kan wellicht voordelen hebben, maar wij pleiten voor het hanteren van maatwerk. Juist het verschil tussen wel of niet versterken aan de randen van het aardbevingsgebied vraagt om uitgebreide kennis. De gemeente Groningen kent vele unieke bouwwerken, die niet te vatten zijn in typologieën. Individueel rekenen zal, ook al is het tijdrovend, ons inziens nodig blijven om de aardbevingsbestendigheid van bestaande bouw en de benodigde versterkingsmaatregelen te bepalen. Daarnaast zullen ook voor nieuwbouw altijd adequate rekenregels nodig zijn.

Feitelijke en wenselijke situatie

Op grond van bovenstaande concluderen wij dat feitelijk nog steeds de groene NPR met bijbehorende contourenkaart als vigerend dient te worden aangemerkt en dat wij ons handelen daarop moeten baseren. Tegelijkertijd weten wij dat voortschrijdend inzicht heeft geleid, dan wel zal leiden, tot substantiële wijziging van contouren en rekenregels. We willen voorkomen dat deze situatie gaat leiden tot verdere onduidelijkheid en vertraging bij in de planvorming rondom nieuwbouw en bestaande bouw, zowel bij corporaties, ontwikkelaars, als bij particulieren. Daarom roepen wij de NCG op om op korte termijn volledige duidelijkheid te verschaffen over het actuele toetsingskader en te bevorderen dat nieuwe inzichten in contouren en rekenregels ook op korte termijn tot een nieuw toetsingskader kunnen leiden.

Nieuwbouwregeling.

De nieuwbouwregeling die wij als gemeente met NAM en de minister van Economische Zaken hebben afgesproken is van groot belang om de voortgang van investeringen in de fysieke groei en vernieuwing van de stad te garanderen. Aangekondigd is dat deze tijdelijke regeling zal worden vervangen door een definitieve regeling. De teksten die ten aanzien hiervan in het concept-MJP zijn opgenomen zijn onjuist. Inmiddels heeft de NCG een erratum gepubliceerd, waaruit blijkt dat de nieuwbouwregeling ook buiten de 0,2g contour van toepassing moet zijn.

Uitgangspunt voor de gemeente Groningen is dan ook dat de herziene nieuwbouwregeling geldig zal moeten zijn voor het totale gebied dat met effecten van aardbevingen te maken heeft, dat de inhoud en reikwijdte van de huidige regeling in de nieuwe regeling minimaal gehandhaafd worden en dat de regeling zal blijven gelden zolang aardbevingsbestendig

bouwen meer kosten met zich meebrengt dan elders bouwen. Alleen zo kan de gemeente Groningen zich ontwikkelen op dezelfde basis als steden elders in het land.

Kansrijk Groningen.

In onze inbreng hebben wij het belang van de stad voor regio, en het belang van de regio voor de stad centraal gesteld. In de inleiding van het programma wordt het belang van de gemeente Groningen als economische motor voor het gebied dan ook terecht aangestipt. Wij hebben in dat kader gepleit voor het creëren van een gelijk speelveld voor investeringen in stad én regio in vergelijking met de rest van Nederland, om zodoende het vestigingsklimaat en investeringen op zelfde niveau te houden en waar mogelijk extra te stimuleren. Daarom moet de huidige nieuwbouwingeregeling onverkort van kracht blijven.

Niemand in deze regio heeft gevraagd om aardbevingen en de nadelige effecten daarvan. De ambitie om aan de noodzaak in het gebied een impuls geven, in de vorm van structuurversterking en energietransitie, wordt in het Meerjarenprogramma geagendeerd. Wij verwachten dat het Rijk de aanbevelingen van de commissie Meijer ter harte neemt: in het gebied is onbalans ontstaan tussen de lusten en de lasten van gaswinning. Bewoners en ondernemers in het gebied hebben op dit moment vooral de lasten. Het is de stellige overtuiging van de commissie Meijer dat deze balans moet worden hersteld. Dat kan volgens ons college door, zoals de NCG voorstelt, meer te prioriteren in bestaande economische programma's. In plaats van alles een beetje, juist kiezen. Er zal door de NCG een stuurgroep regionale economie worden ingesteld die tot taak krijgt om:

- a. vast te stellen welke aandachtsgebieden het meest kansrijk zijn (mede met het oog op de aanbeveling van de Commissie Meijer om ons te richten op Gas 2.0);
- b. afspraken te maken over de afstemming van de inzet van alle spelers: wie doet wat?

Ons college onderschrijft het belang om het eigenaarschap van nieuwe opgaven vast te stellen, zoals de vernieuwing van de bouwsector. Daarnaast zijn er ook bestaande opgaven op het gebied van economie en arbeidsmarkt die om aanscherping van eigenaarschap vragen. Graag denken we hier in mee.

Wij zien dat het conceptprogramma aanzetten tot de gewenste energietransitie bevat, zoals duurzame bouw en alternatieve energieopwekking. Het is zaak dit om te zetten in concrete uitvoering. In onze inbreng hebben we concrete suggesties aangedragen. Eenzelfde belang hechten wij aan kennisontwikkeling, en het vermarkten daarvan. We benadrukken op deze plek het grote belang van de kennisinstellingen voor Stad én regio en daarbij de absolute noodzaak om een 'normale' bedrijfsvoering te garanderen. Dat geldt uiteraard voor het realiseren van nieuwbouw en het onderhouden en renoveren van bestaand vastgoed, maar dat geldt vooral ook voor de essentie van hun bestaan: (internationaal) onderzoek, onderwijs, medische zorg en kennisvalorisatie.

Gevolgen voor programma cluster gemeente Groningen.

Wij vinden dat voor een discussie over wenselijkheid en noodzaak van programmaonderdelen ook zicht nodig is op de financiële randvoorwaarden. Een uitgewerkte begroting voor 2016 ontbreekt. Voor 2016 is –op dit moment– voorzien in een begroting van in totaal 19 miljoen euro, zowel voor onderzoek als instandhouding van de NCG.

Duidelijk is dat de totale uitvoeringskosten, inclusief de kosten die gemeenten ook zelf zullen maken, niet door dit bedrag gedekt zullen kunnen worden. Wij vragen de NCG zo spoedig mogelijk duidelijkheid te geven over de bekostiging van uitvoering van het totale programma, inclusief de daaruit voor de gemeente Groningen voortvloeiende taken. Daar waar het gaat om de activiteiten die voortvloeien uit de aansprakelijkheid van de NAM als veroorzaker (schadeherstel, versterking) zullen de middelen ook door de NAM verstrekt moeten worden. De dekking van de activiteiten daarbuiten, dus ook voor de inbreng vanuit het cluster gemeente Groningen, wordt deze maand nader verkend en uitgewerkt.

In het debat met de raad kwam de noodzaak van onafhankelijkheid nadrukkelijk naar boven. Alleen dan kan daadwerkelijk aan het herstel van vertrouwen worden gewerkt. De positie van NAM in de vele procesgangen is, gelet op de aansprakelijkheid, helder. De gemeente bepleit echter een zo minimaal mogelijke invloed van de NAM in het proces van schadeherstel, onderzoek en eventuele versterking. Met de komst van de NCG hebben Rijk, provincie en gemeenten gekozen voor regie vanuit het publieke domein. Wat de gemeente betreft moet deze publieke regie zicht- en merkbaar zijn voor bewoners, ondernemers en instellingen.

Voor de volledigheid ten aanzien van de passage over de Oosterhamrikzone: in onze brief van 6 oktober j.l. merken wij nogmaals op dat een aantal varianten, waaronder een bewonersvariant, op zorgvuldige wijze zal worden beschouwd. Aan de keuze voor een variant ligt naast het bereikbaarheidsvraagstuk ook een belangrijke inpassingsopgave, ruimtelijk en verkeerskundig ten grondslag.

Tenslotte: u gaat als NCG niet over het verminderen van de gaswinning. Maar uw opmerking bij de presentatie, opgetekend in het Dagblad van het Noorden van 5 november 2015, onderschrijven wij van harte. "Als je alleen met versterking bezig bent en niets doet aan de winning, moet je je afvragen wat je aan het doen bent. Het één kan niet zonder het ander."

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Bijlage 5.

Aan Raad van gemeente Groningen
Onderwerp Reactie op kadernota voor actualisatie van het Meerjarenprogramma

De kadernota vormt de opmaat voor het programma van 2017 en geeft ons inzicht in de (eventuele) beleidskeuzes. Maar niet meer dan dat. Ons college ziet de kadernota vooral als agenderend document, keuzes worden benoemd maar veelal nog niet gemaakt. Onvoldoende duidelijk is wat de NCG als publiek regisseur adviseert, op grond van welke doelstellingen, tegen welke consequenties en op welk moment. Dat maakt het voor de overheden en instellingen lastig om concreet op de beleidskeuzes te reageren. De vraag is wat dit betekent voor de politieke discussie. We zien het topje van een ijsberg, maar wat er onder de oppervlakte bevindt? We weten nu nog te weinig wat wenselijk, noodzakelijk en haalbaar is.

Nb.

De planning is afgestemd op de het proces van de maatschappelijke en bestuurlijke stuurgroepen en laat voor ons college niet de ruimte om binnen de gangbare termijn het geactualiseerde MJP in november met de raad te bespreken. Aan het einde van het jaar verwacht de NCG nog belangrijke resultaten uit het inspectieprogramma, die gevolgen kunnen hebben voor het programma van de gebiedsgerichte aanpak. Wij gaan er vanuit dat daarbuiten ook andere nieuwe inzichten volgen. Dit heeft gevolgen voor de input die volgt uit de bespreking van de kadernota, maar ook evt. het geactualiseerde MJP, met raden, Staten en de stuurgroep.

In de bijlage gaan we inhoudelijk in op de vraagpunten, die wat ons college betreft de komende periode beantwoordt dienen te worden.

Aanvullende kaders (pagina's 7, 8)

In de kadernota worden de positie en rollen van de NCG ten opzichte van NAM, CVW en EZ beschreven, zoals vastgelegd in het samenwerkingsprotocol. Daarnaast wordt aangegeven dat de minister besloten heeft een toezichhoudende rol op het CVW zal vervullen en heeft aangegeven dat hij goed naar de bevoegdheden van de NCG wil kijken.

> In onze brief bepleiten wij een ingeperkte rol van de NAM ten aanzien van schades en versterkingen. Om de publieke regie te versterken en vertrouwen ter herwinnen is een grotere rol voor de NCG wenselijk, waarbij de NAM de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid behoudt als financier van publieke fondsen en regelingen, en daarmee loskomt van de regie en uitvoering. De minister wil naar de bevoegdheden van de NCG kijken zodat een meer eigenstandige positie mogelijk is. Wat betekent dit in het licht van het eerdere uitgangspunt dat alle moederorganisaties hun formele rollen, taken en bevoegdheden behouden? Hoe worden de moederorganisaties hierin betrokken? Wat betekent dit in het licht van de beleidskeuzes? Hoe gaat de NCG haar toezichhoudende rol op het CVW invullen?

Wijziging financiële kader (pagina's 8, 9)

De financiële paragraaf gaat in op de extra middelen die beschikbaar zijn.

> Ons college is verheugd over de extra middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor de uitvoering van het meerjarenprogramma, die grotendeels samenhangen met de versterkingsaanpak in het kerngebied. De belangrijkste keuzes en prioriteiten in het MJP

worden bepaald door de beschikbare financiële middelen en capaciteit. En die zijn nu nog niet inzichtelijk genoeg om inhoudelijk op te reageren (prioriteren indien mogelijk).

Ons college verwacht een heldere financiële paragraaf in het geactualiseerde MJP, waarin staat opgenomen wie wat betaalt en waar de middelen aan wordt uitgegeven, welke gelden binnen de totale begroting geormerkt zijn.

Wijzigingen in de wetgeving (pagina 11)

Onder dit onderdeel wordt de omkering van de bewijslast aangehaald. Aangekondigd wordt dat in de actualisatie van het Meerjarenprogramma wordt de term mijnbouwschade gehanteerd.

> Ons college juicht een brede benadering van de schades toe, gelet op de problematiek rondom de schadeafhandeling. In Groningen is de teller inmiddels boven de 10 duizend meldingen gekomen. Wij verwachten in het MJP een heldere uitwerking van de verbreding naar mijnschade in beleidsvoornemens bijvoorbeeld ten aanzien van het werkgebied van de NCG en de relatie met versterkingen? Welke beleidskeuzes verwacht de NCG ten aanzien van de omkering van de bewijslast?

Schadepreventie (pagina's 11,12)

In deze alinea wordt verwezen naar het advies van de Staatstoezicht op de Mijnen op het winningsplan over het voorkomen van schade en het besluit van de minister om de NAM op te dragen de mate van schade te berekenen.

>In onze brief benadrukken wij het belang van meer prioriteit voor schades (en het voorkomen van de huidige problematiek). Wij verwachten in het MJP beleidsvoornemens op het vlak schadepreventie.

Nb. de alinea's op pagina 12 zijn grotendeels dubbel.

Grenscorrecties en gemeentelijke herindelingen (pagina 12)

De NCG stelt dat grondgebied van de oorspronkelijke G9 uitgangspunt is, als antwoord op de grenscorrectie Meerstad. Zodoende blijven de rechten van de ca. 800 inwoners gewaarborgd.

> Ons college kan zich vinden in dit uitgangspunt. Wij wijzen wel op het grondgebied van de 12 aangesloten gemeenten.

Schadeherstel (pagina's 14, 15)

In dit hoofdstuk worden een aantal zaken benoemd die mogelijk leiden tot beleidskeuzes, zoals het onderbrengen van bodemdaling onder het werkgebied van de NCG en de arbiters.

> De passages in de kadernota over verbetering van het schadeherstel beperken zich tot wat nu al in het MJP 2016 is vastgelegd. Ons college wil dat de schadeafhandeling echt beter gaat. Wij zien dit als een belangrijke voorwaarde voor het herstellen van vertrouwen en dus een belangrijke doelstelling voor alle partijen. Ons college ziet graag een concretere uitwerking van de 1-loket-gedachte. Wij zien de consequenties van het onderbrengen van bodemdaling bij de NCG graag vertaald in het MJP.

2.1 Versterking algemeen (pagina's 16-18)

Onder de beleidskeuzes worden aan de hand van nieuwe inzichten een aantal vragen rondom prioritering, de nieuwe NPR en inspecties & engineering.

> Voor ons college is het lastig hier op te reageren, omdat wij niet alle informatie hebben die nodig is voor een beoordeling. Wij hebben voor het MJP aangedrongen op onderzoek naar meerlaagse bouw, hoog risicobouwelementen, gebouwen waar veel mensen samenkomen en kritische infrastructuur. Er is nog geen uitsluitsel over een programmatische aanpak van deze onderzoeken.

- *Wij adviseren de NCG het NAM voorstel over prioritering z.s.m. openbaar te maken, zodat een ieder er kennis kan van nemen;*

- *Wij vragen de NCG in het geactualiseerde MJP meer duidelijkheid te geven de prioritering: welke type gebouwen, in welke gebieden, en aan te geven op welke grond activiteiten nodig zijn: onderdeel gebiedsgericht, risicogestuurd of doelmatigheid?*
- *Wij vragen de NCG om een procedure met de partijen vast te stellen rondom het vertalen van nieuwe kennis en inzichten naar uitvoeringsconsequenties, bijvoorbeeld de consequenties van drie aangehaalde kaders: adviezen winningsplan, KNMI kaart en voorstel NAM over prioritering. Dit ook in het licht van de zinsnedes over invulling 2^e ronde in het kerngebied en de afspraak uit het MJP dat halfjaarlijks de inzichten worden gewogen en 'vastgeklikt'? De kadernota is onduidelijk over hoe wordt omgegaan met gewijzigde inzichten en wat er gebeurt als de nieuwe documenten langer op zich laten wachten.*
- *Wij adviseren de NCG in het MJP aan te geven hoe de regierol ten aanzien van de versterking verstevigd kan worden. De NAM bepaalt nu de methode van inspecteren en engineeren en de feitelijke versterking.*
- *Er staat geschreven dat de omvang van het programma grotendeels afhankelijk zal zijn van de beschikbare engineeringcapaciteit. Wij verwachten in het MJP een voorstel om de engineeringcapaciteit te vergroten, danwel een prioritering binnen de beschikbare capaciteit.*
- *In het MJP moet de rol van de NCG is bij de totstandkoming van de NPR beter toegelicht worden. "Er dienen keuzes gemaakt te worden". Wie maakt die keuzes? "Andere onderwerpen schuiven naar achter?" Wie bepaalt dat, de NCG of anderen?*

2.2 Gebiedsgerichte aanpak (pagina 18)

> *Onder "versterking algemeen" hebben we een reactie gegeven op de prioritering. De beleidskeuzes onder gebiedsgerichte aanpak bevestigen het beeld dat nog veel in ontwikkeling is, en de onderbouwing van keuzes voor de wereld buiten de NAM, CVW en de onderzoeksbureaus onvoldoende transparant is.*

2.3 Wonen (pagina 18)

> *Onder "versterking algemeen" hebben we een reactie gegeven op de prioritering. Wij verwachten dat in het MJP meer duidelijkheid wordt gegeven over het programma Verhoogd Risicoprofiel: welke type gebouwen, welke locaties, doorlooptijden.*

2.4 Infrastructuur (pagina 19)

> *Onder "versterking algemeen" hebben we een reactie gegeven op de prioritering. In onze zienswijze op het ontwerp-besluit gaswinning geven we aan dat er nog te weinig aandacht is voor de kritische infrastructuur. Het onderzoek van Deltares naar de huidige toestand en status van gemalen, bruggen, kunstwerken en andere beheersobjecten is nog niet voltooid. Een definitief kader voor de kwalitatieve risico-inventarisatie en de uitgangspunten voor aardbevingsbestendige bouw en versterking van infrastructuur in het gebied is nog niet beschikbaar. Wij verwachten dat de NCG de regie hierop voert en dit betreft bij het MJP.*

2.7 Onderwijs (pagina 22)

> *De zinsnede "Het voorstel is dat de onderwijsinstellingen die buiten het prioritaire gebied liggen niet onder regie van de NCG worden versterkt" behoeft nadere motivering. Ons college gaat er vanuit dat de op basis van aanwezige kennis een beoordeling wordt gemaakt van de risico's, en dat op basis daarvan gehandeld wordt, onder regie van de NCG. Dat bouwkundige versterking eerder aan de orde is in het kerngebied kunnen wij volgen.*

4. Flankerend beleid (pagina 20)

> *Ons college bepleit, samen met andere gemeenten, nadrukkelijk(er) aandacht voor flankerend beleid in gebieden waar geen versterking plaatsvindt. Uitgangspunt is altijd geweest om het*

totale gebied toekomstbestendiger en 'beter' achter te laten dan voor de gaswinning. Maatregelen mogen om deze reden niet slechts gekoppeld worden aan de versterkingsoperatie. Verder vinden wij dat nagedacht moet worden of de zogenaamde koppelkansen (bv verduurzamen van woningen) bij schadeafhandeling gelegd kunnen worden. Te meer als blijkt dat de versterkingsoperatie meevalt.

4.1 Energie (pagina 24)

> Ons college juicht de koppeling met duurzaamheid met het inspectieprogramma toe. Wij pleiten voor een verbreding van het instrumentarium naar de schade (zie boven). Aangegeven is dat de 'intentie is' dat niemand tussen wal en schip valt bij de nieuwe regeling waardevermeerdering. Wat ons college betreft is dit een harde toezegging vanuit NCG.

4.4 Cultureel erfgoed en beeldbepalende panden (pagina 27)

> Wij vinden dat cultureel erfgoed meer urgente behoefte. Wat hier belangrijk is, staat niet in de kadernota. Zowel voor de rijksmonumenten als andere beeldbepalende gebouwen geldt dat de meerkosten voor versterking en/of schadeherstel nog niet geregeld zijn. Zonder duidelijk meerkostenregeling zullen veel gebouwen in aanmerking komen voor financiële sloop (herstel is duurder dan economische waarde pand).

5.1 Instrumentarium (pagina 29)

> Ons college heeft op verschillende momenten bij de minister en de NCG het belang van een nieuwbouwregeling bepleit. Ook hier zijn wij van mening dat in het gehele proces van beoordeling en -afhandeling de NAM geen inhoudelijke rol moet spelen, slechts als financier van de redelijke meerkosten. Dit zien wij graag bevestigd in het MJP. We zijn van mening dat waardevermeerdering niet gekoppeld moet worden aan versterking, maar gerelateerd aan schade. Schade in de omgeving en schade thuis leidt tot méér gevoelens van onveiligheid. Het hebben van meerdere keren schade betekent een grotere kans op (geestelijke) gezondheidsklachten en méér huisartsbezoek.